

Oulu

Kulttuuriympäristön teemayleiskaavan arkeologinen inventointi 2023

Osa 3

Jokivarsien historiallisen ajan asuinpaikat

Arttu Tokoi
Taneli Leinonen
Antti Purmonen
Ville Laakso

Maanala Oy

Sisällys

Tutkimuksen perustiedot 4
1. Tausta ja tutkimustehtävä 5
2. Menetelmät ja aineisto 6
2.1. Tutkimusaineiston rajaus 6
2.2. Karttamateriaali ja sen analysointi 7
2.3. Kohteiden luokittelu 9
2.4. Kenttätyömenetelmät 9
2.5. Kohteiden nimeäminen 10
3. Oulun seudun historialliset kylät 11
3.1. Oulunsuu 11
3.2. Kello 11
3.3. Haukipudas 11
3.4. Alakiiminki (Kiiminki) 13
3.5. Ylikiiminki 13
3.6. Vuotunki (Vuotto) 13
3.7. Karjala (Karjalankylä ja Tannila) 14
3.8. Pirttitörmä (Jakkukylä) 14
3.9. Kollaja 14
4. Maastossa tarkastetut kohteet 17
4.1. Oulunsuu 17
1. Oulunsuu 5 Juurus 17
2. Oulunsuu 17/38/39 Perttunen 19
3. Oulunsuu 20 Korhonen 21
4. Oulunsuu 28 Pukki 23
5. Oulunsuu 29 Lappalainen 25
6. Oulunsuu 30 Lappalainen 1 28
7. Oulunsuu 32 Kleemola 30
8. Oulunsuu 34/35/37 Pikkarala 32
9. Oulunsuu 41 Korpela 34
10. Oulunsuu 50 Kinnunen 2 36
11. Oulunsuu 51 Kanniainen 38
12. Oulunsuu 52 Saarela 40
13. Oulunsuu 54 Pernu 42
14. Oulunsuu 65a Kourinoja 44
15. Oulunsuu 71 Marieholm 46
16. Oulunsuu Pikkarala 48
17. Oulunsuu Mononen sotilastorppa 51
18. Oulunsuu Kero-oja sotilastorppa 53
19. Oulunsuu Kero-oja torppa 54
20. Oulunsuu Pikkuniitty sotilastorppa 55
21. Oulunsuu Erkkola torppa 57
4.2. Kello 59
22. Kello 4 Orava 2 59
23. Kello 17 Takku 2 60

24. Kello 19 Perttula 62
25. Kello 27 Vehkaperä 64
26. Kello 32 Häli 67
27. Kello 35 Penttilä 69
28. Kello 43 Lopakka 71
29. Kello 46 Lonki 73
30. Kello 47 Patela 74
31. Kello 52 Alatalo 2 77
32. Kello Kurttila torppa 81
33. Kello Myllyperä torppa 83
4.3. Haukipudas 85
34. Haukipudas 8 Luukela 2 85
35. Haukipudas 10 Kauppila 1 87
36. Haukipudas 13 Ukkola 90
37. Haukipudas 21 Kurttila 3 92
38. Haukipudas 25 Höyhtyä 93
4.4. Alakiiminki (Kiiminki) 95
39. Alakiiminki 5 Kaattari 2/3 95
40. Alakiiminki 11 Putkonen 97
41. Alakiiminki 34 Kamula 99
42. Alakiiminki Mikkola torppa 101
4.5. Ylikiiminki 103
43. Ylikiiminki 17 Kanniainen 103
44. Ylikiiminki 18 Sorola 105
45. Ylikiiminki 27 Loukkojärvi 107
46. Ylikiiminki Willig sotilastorppa 109
4.6. Vuotunki (Vuotto) 111
47. Vuotunki 5 Ämmänpää 111
4.7. Karjala (Karjalankylä ja Tannila) 113
48. Karjala Mossula torppa 113
49. Karjala 13 Ögla sotilastorppa 116
4.8. Kollaja 118
50. Kollaja 10 Kälkäjä 118
5. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista 121
6. Lähteet 122

Liite: kohdeluettelo

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Oulun kunta kokonaisuudessaan lukuun ottamatta entisen Oulunsalon kunnan aluetta

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen teemainventointi

Tavoite: Kartoittaa historiallisen ajan asutuksen laajuus kunnan alueella sekä selvittää asuinpaikkakohteiden säilyneisyyttä

Kenttätyöaika: 24.7.–16.9.2023

Tutkijat: FM Arttu Tokoi, HuK Taneli Leinonen ja FM Antti Purmonen, Maanala Oy

Tilaaja: Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

Aiemmat historiallisen ajan asuinpaikkoihin kohdistuneet arkeologiset tutkimukset: Mäkivuoti M. 1991; Koivunen P. & Sarkkinen M. 1994; Sarkkinen M. 1994 (Kiimingin inventointi); Sarkkinen M. 2018 (tarkastus); Krapu A. 2002; Sarkkinen M. 2005; Sepänmaa T. & Tiainen T 2015; Tokoi A. & Purmonen A. 2023 (kaikki mainitut raportit liittyvät yksittäisiin kohteisiin)

Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35FIN

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

Tulos: Suurin osa Oulun vanhimmista historiallisen ajan asuinpaikoista on edelleen asuttuina. Tuhoutuneita kohteita on erityisesti Oulun keskustan ympäristössä. Autioituneita on noin 14 % asuinpaikoista. Suurin osa paikoista on kuitenkin myöhemmin raivattu pelloksi.

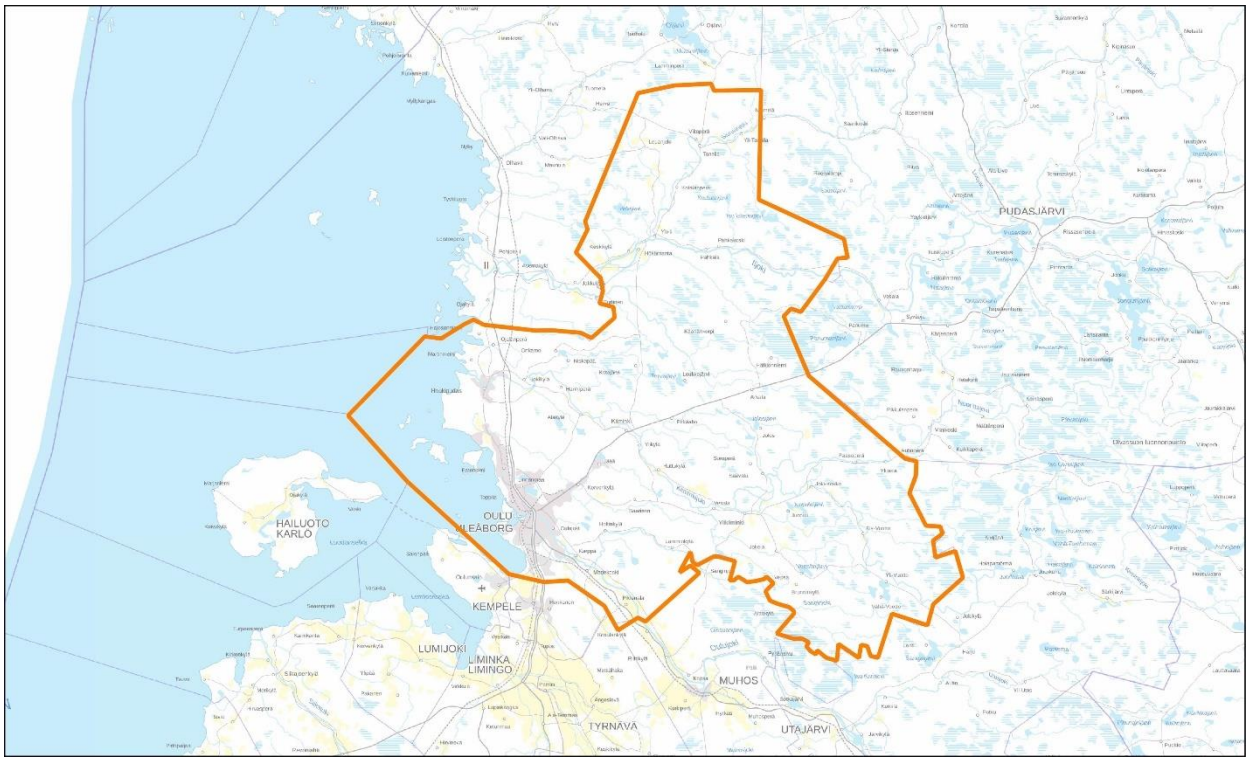

Kuva 1. Hankealueen laajuus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kansikuva: Kalimenojan suun taloja 1700-luvun puolivälissä Kellossa (Gutzen 1759).

1. Tausta ja tutkimustehtävä

Inventointi liittyy Oulun kaupungissa vuonna 2023 vireillä olleeseen kulttuuriympäristön teemayleiskaavaan. Kaavassa tarkastellaan koko kaupungin alueella rakennettuja kulttuuriympäristöjä, arvokkaita maisemia ja muinaisjäännöksiä.

Pohjois-Pohjanmaan museo edellytti hankkeeseen liittyen tehtäväksi arkeologisen selvityksen. Sen tarkoitus on palvella Kulttuuriympäristön teemayleiskaavan laatimista ja toimia yhtenä sen perusselvityksistä. Tulokset otetaan huomioon teemayleiskaavassa ja selvitys palvelee välillisesti myös Oulun keskeisen kaupunkialueen yleiskaavan laatimista.

Selvitys jakautui kolmeen osaan. Oulun Keskeisen kaupunkialueen yleiskaavan alueella tehtävänä oli ajantasaistava ja täydentävä muinaisjäännösinventointi. Siinä oli ensinnäkin päivitettävä tiedot vanhastaan tunnettujen muinaisjäännösten tilasta ja toisekseen etsittävä uusia kohteita erityisesti viideltä pienemmältä muuttuvan maankäytön alueelta (Ritaharjun pohjoisosat, Liikanen, Kiimingin yrityskylän laajennus, Välikylä ja Hiukkavaara). Nämä selvityksen osat on käsitelty hankkeen inventointiraportin osissa 1 ja 2.

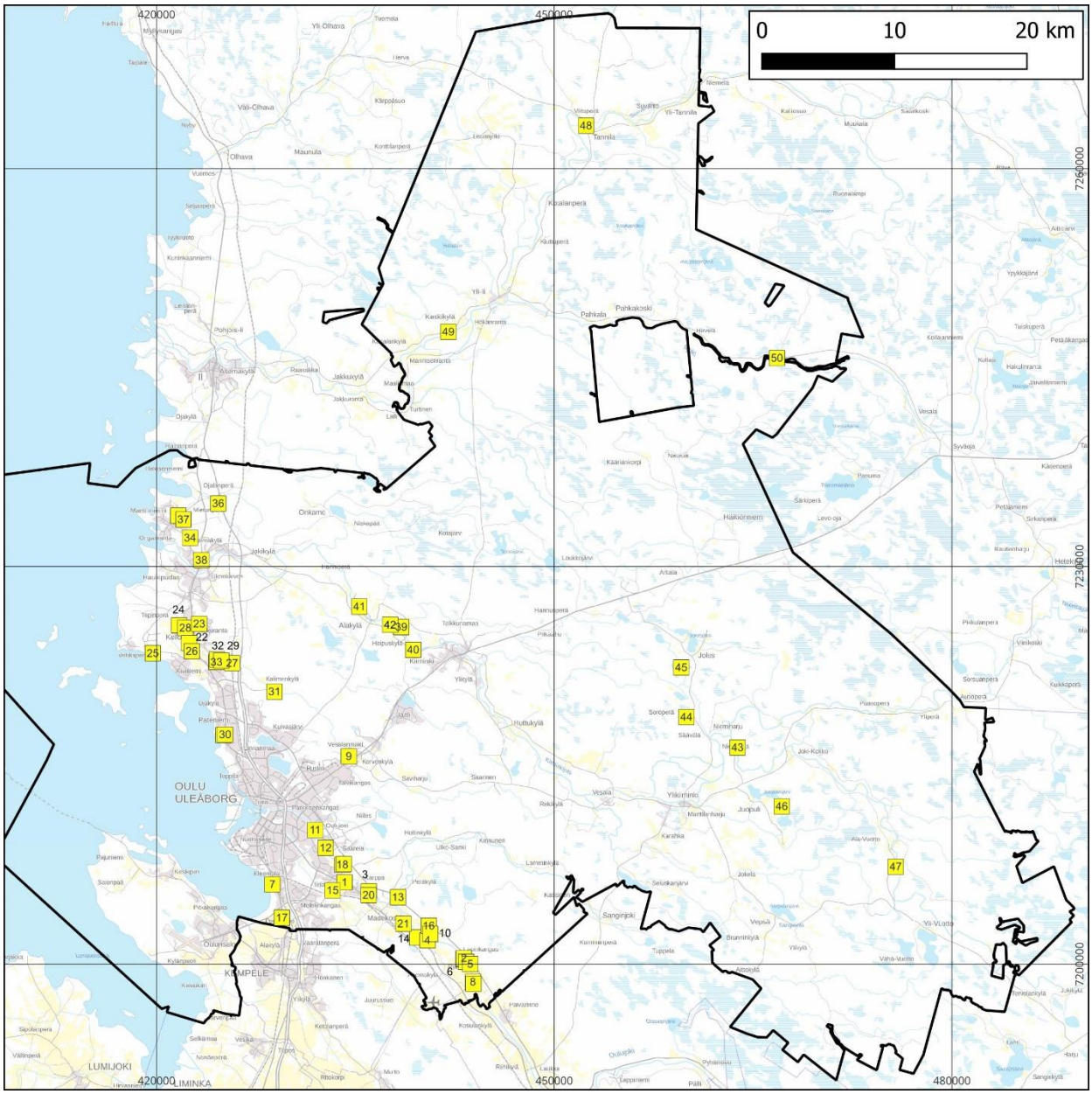

Kuva 2. Inventoinnissa tarkastetut kohteet. Kartta: Arttu Tokoi.

Kolmantena tehtävänä oli selvittää varhaisen historiallisen asutuksen sijainti koko Oulun kunnan alueella lukuun ottamatta entisen Oulunsalon kunnan aluetta, jossa oli tehty vastaava selvitys jo aiemmin (Hiltunen 2022). Karttatarkastelussa ilmi tulleet autioituneet historialliset asuinpaikat eli potentiaaliset muinaisjäännöskohteet tuli tarkistaa maastossa.

Käsillä oleva inventointiraportin kolmas osa sisältää tämän historiallisten asuinpaikkojen selvityksen. Autioituneitten asuinpaikkojen inventointialue kattoi entisen Oulun kaupungin lisäksi myös kuntaliitoksilla Ouluun liitetyt alueet kuten Haukiputaan, Kiimingin, Ylikiimingin ja Yli-Iin.

Sopimus selvityksestä solmittiin Oulun kaupungin ja Maanala Oy:n välillä 14.6.2023. Maastotyön vastuuhenkilö oli arkeologi FM Arttu Tokoi, joka vastasi pääosin myös historiallisten lähteiden tutkimuksesta. Maastotyön tekivät Tokoi, HuK Taneli Leinonen ja FM Antti Purmonen. Yli-Iin osalta vanhan asutuksen nykykartoille asemoivat FM Siiri Tuomenoja ja FM Johanna Rahtola. Projektipäällikkönä vuoden 2023 inventointihankkeessa toimi arkeologi FT Ville Laakso.

2. Menetelmät ja aineisto

2.1. Tutkimusaineiston rajaus

Tutkimuksen tavoitteena oli laatia selvitys varhaisen historiallisen ajan asutuksesta. Tarkkaa aikarajausta ei toimeksiannossa määritetty. Museoviraston historiallisten asuinpaikkojen inventoinnin oppaan mukaan ennen vuotta 1750 perustetut autioituneet talonpaikkojen jäännökset ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä (Inventointiohje 2015), ja tätä käytettiin työssä ohjeellisena rajana.

Tarkkaa kartta-aineistoa ei alueelta juurikaan ole vielä 1700-luvun alkupuolelta – yksittäisiä taloja lukuun ottamatta. Varhaisimmat kartat ovat suurimmalla osalla aluetta vuosilta 1759–1781 mutta paikoin sisämaassa vasta 1800-luvun puolivälistä. Osa kartoille merkityistä kohteista on kuvattu uudistaloiksi, joiden tarkasta perustamisajankohdasta ei ole tietoa. Monissa tapauksissa se on tapahtunut todennäköisesti vasta 1700-luvun puolivälin jälkeen. Uudistaloja ei ole välttämättä säännönmukaisesti merkitty kartoille.

Aineiston tarkastelun yhdenmukaistamiseksi käytettiin karttojen vertailuaineistoina maakirjoja. Ensisijaiseksi vertailukohteeksi valikoitui vuoden 1779 maakirja.

Uudistalot ovat nauttineet verovapautta vaihtelevan pituisia aikoja. Mainittu maakirja on kuitenkin laadittu 30 vuotta vuosisadan puolivälin jälkeen, joten on hyvin todennäköistä, että valtaosa ennen tätä perustetuista taloista on tässä vaiheessa tullut jo verolle.

Näin ollen tutkimuksen lähtökohdaksi otettiin, että potentiaalisia muinaisjäännöksiä ovat ne autioituneet talot, jotka mainitaan vuoden 1779 maakirjassa. Myöhemmin veroluetteloihin tulleet talot ovat tässä tarkastelussa lähtökohtaisesti muita kulttuuriperintökohteita.

On mahdollista, että osa uudistaloista on perustettu vanhojen autiotilojen paikalle. Tällaiset tapaukset rajattiin kuitenkin tämän tutkimuksen ulkopuolelle, sillä niiden erotteleminen aineistosta olisi erittäin vaikeaa. Tutkimuksessa ei myöskään pyritty etsimään ennen varhaisimpia karttalähteitä autioituneita talonpaikkoja, koska niiden sijaintia kuvaavaa käyttökelpoista lähdeaineistoa ei ole olemassa. Lähtökohtana oli nimenomaan varhaisimmille kartoille merkitty asutus.

Torpanpaikkojen kohdalla vertaaminen maakirjaan ei onnistu, koska niitä ei ole maakirjaan kirjattu, eikä niiden ikään viitata karttojen kuvauksissakaan. Lähtökohdaksi otettiin siksi, että kaikki varhaisimmilla kartoilla näkyvät autioituneet torpan- ja sotilastorpanpaikat tarkastetaan maastossa.

Raportissa käsitellään tarkemmin ainoastaan maastossa tarkastettuja kohteita (kpl 4). Muut kohteet löytyvät liitteenä olevasta kohdeluettelosta (Liite 1). Kohdeliluettelossa ja kartalla (kuva 3) näkyvät talot kuvastavat vanhimmilla karttatasoilla näkyvää asutusta. Joillain alueilla

varhaisimmat kartat ovat vasta 1800-luvulta, joten luettelossa voi olla myöhäisiäkin uudistaloja. Toisaalta paikoin 1700-luvun lopulla perustettuja taloja on jätetty pois luettelosta, mikäli nämä selvästi puuttuvat varhaisemmilta 1700-luvun kartoilta.

2.2. Karttamateriaali ja sen analysointi

Varhaisimmat 1700-luvun loppupuolen karttaaineistot ovat pääosassa tutkimusaluetta tarkkuudeltaan korkealaatuisia. Talonpaikat on merkitty pääosaan kartoista. Torppien paikkoja on merkitty varsin yleisesti, mutta ei välttämättä yhtä säntillisesti. Mäkitupia ei kartoilla juuri ole. Todennäköisesti ne on vain jätetty merkitsemättä.

Ajallisesti seuraava karttataso on pääosassa alueita vuosilta 1802–1834. Nämä kartat ovat edelleen tarkkoja, tosin pääosin suurpiirteisempiä yksityiskohtien suhteen. Talonpaikat on näihin yleensä merkitty, tosin joskus talo on jäänyt mahdollisesti epähuomiossa merkitsemättä.

Kolmas taso ovat pitäjänkartat, jotka on laadittu vuonna 1800-luvun puolivälissä. Ne ovat asutuksen kuvaamisessa hyvin epäluotettavia. Osa taloista on merkitty kartoille vääriin kohtiin ja myös talonnimet ovat usein väärissä paikoissa. Vertaamalla muihin aineistoihin niistä voi kuitenkin olla hyötyä esimerkiksi asutusjatkuvuuden tarkastelussa. Aineistoon kannattaa kuitenkin suhtautua kriittisesti.

Seuraavana aikatasona on käytetty 1900-luvun ilmakuvia ja peruskarttoja. Varhaisimmat ilmakuvat ovat vuosilta 1931–1950 (Maanmittauslaitoksen historialliset ilmakuvat) ja varhaisimmat peruskartat vuosilta 1952–1967.

Varhaisen asutuksen selvittäminen aloitettiin asemoimalla karttoja kaikilta edellä kuvatuilta aikatasoilta. Päämääränä oli selvittää varhaisimmille kartoille kuvattujen talojen sijainti nykykartalla. Myöhempien aikatasojen avulla voitiin selvittää muun muassa asutusjatkuvuutta.

Vanhojen karttojen asemointi nykykartalle pitää sisällään aina jonkinlaisen virheen tarkkuudessa. Sen suuruus riippuu karttojen laadusta sekä siitä, löytyykö sopivia vastinpisteitä ja mikä on niiden tarkkuus. Esimerkiksi joen mutkat eivät ole välttämättä pysyneet täsmälleen samalla paikallaan viime vuosisatoina ja muun muassa rajamerkkien sijaintitiedoissa voi olla epätarkkuuksia nykykartoilla.

Siksi jokaisen vanhimmalla karttatasolla näkyvän talonpaikan sijainti on tarkistettu asemoinnin jälkeen erikseen vertaamalla paikkaa myöhempiin kartta-aineistoihin sekä ympäröivän alueen topografiaan. Näin virhe on saatu minimoitua. Kenttätarkastusten perusteella useimmissa tapauksissa virhe on korkeintaan 20–30 metrin luokkaa.

Asemoitu piste osoittaa yleensä tontin keskustaa. Vanhoille kartoille merkityt tontit vastaavat kooltaan yleensä nykypäivän omakotitalotontteja ollen halkaisijaltaan esimerkiksi 40–60 m. Rakennusten sijaintia tontilla ei kartoille ole yleensä merkitty.

Inventoitava alue on laaja ja sillä on useita historiallisia kyliä. Raportissa käsitellään jokaisen asutusta omissa kappaleissaan. Kyläjako vastaa 1700-luvun lopun ja 1800-luvun alun tilannetta.

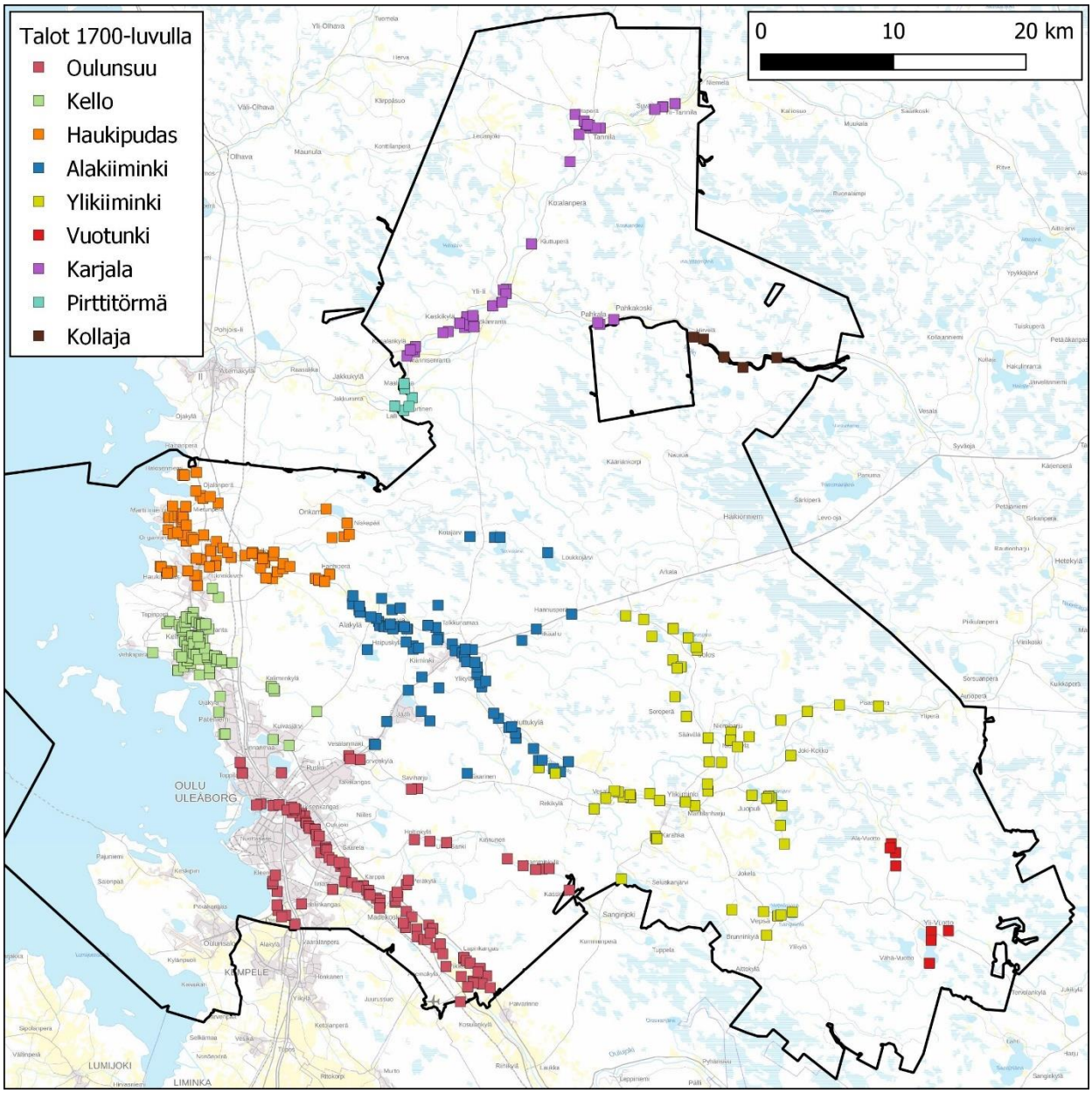

Kuva 3. Oulun vanhimmat kylät ja talot 1700-luvun kartta-aineiston perusteella. Kartta: Arttu Tokoi, Maanala Oy.

2.3. Kohteiden luokittelu

Toimeksiannossa edellytettiin historiallisten asuinpaikkojen osalta maastokäyntiä, mikäli ”kohde karttatarkastelun perusteella on autioitunut talonpaikka tai muu potentiaalinen kiinteä muinaisjäännös.” Samalla ”edelleen asuttuna olevat talonpaikat eli niin sanotut muut kulttuuriperintökohteet samoin myöhemmän asutuksen alle jääneet tuhoutuneeksi katsottavat kohteet” oli asemoitava nykykartalle.

Historiallisen ajan asuinpaikat poikkeavat toisistaan säilyneisyydeltään, mikä vaikuttaa myös niihin kohdistuviin suojelutoimenpiteisiin. Maaseudun historiallisten asuinpaikkojen inventointiohjeen (Inventointiohje 2015) mukaan ennen 1750-lukua perustetut autioituneet asuinpaikat ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä, mikäli näiden alueella on säilynyt kulttuurikerroksia tai rakenteita. Mikäli kohteita ei ole vielä inventoitu, on niitä pidettävä mahdollisina muinaisjäännöksinä.

Edelleen asutut paikat ovat lähtökohtaisesti muita kulttuuriperintökohteita. Tuhoutuneet kohteet tulisi luokitella poistetuiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Sama luokittelu esitettiin myös Pohjois-Pohjanmaan museon näkemyksenä vuoden 2023 inventoinnin valmisteluvaiheessa.

Asemoidut kohteet jaettiin alustavasti neljään luokkaan. Luokkaan 1 kuuluivat kokonaan autioituneet kohteet. Pääosin ne olivat autioituneet ennen 1900-luvun puoliväliä. Kaikki nämä tarkastettiin maastossa lukuun ottamatta vuoden 1750 jälkeen perustettuja taloja. Mikäli kohteilta löydettiin merkkejä kulttuurikerroksista, määritettiin ne kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Mikäli niitä ei löytynyt, esitettiin niitä muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Mikäli kohdetta ei voitu kunnolla inventoida, esimerkiksi pellon ollessa viljeltynä, kohde on kuvattu mahdollisena muinaisjäännöksenä.

Talotonttien laajuuden ja asemoinnin epätarkkuuksien vuoksi on myös tapauksia, joissa katsottiin mahdolliseksi, että osa talotontista on voinut säilyä. Tällaiset kohteet asetettiin luokkaan 2. Se pitää sisällään esimerkiksi kohteita, joissa vanhan talotontin reunaan on rakennettu omakotitalo. Lisäksi siihen kuuluu kohteita, jotka ovat autioituneet vasta viime vuosikymmeninä. Jälkimmäiset rinnastuvat säilyneisyydeltään edelleen asuttuihin tontteihin. Luokan 2 kohteista tarkastettiin lupaavimpia. Esimerkiksi pihoilla sijaitsevat kohteet jätettiin kuitenkin tarkastamatta.

Luokkaan 3 kuuluvat tontit, jotka ovat edelleen asuttuja. Niiden rakennuskanta on yleensä vanhaa, minkä vuoksi varhaisemmatkin kerrokset ovat voineet säilyä hyvin. Toisaalta esimerkiksi maatiloilla uudempi rakentaminen on voinut tuhota laajoja alueita. Joka tapauksessa kohteet on määritetty raportissa muiksi kulttuuriperintökohteiksi, eikä niitä tarkastettu maastossa.

Luokkaan 4 sijoitettiin kohteet, jotka ovat oletettavasti tuhoutuneet. Luokkaan on sisällytetty tontit, joilla on runsaasti nykyrakentamista. Esimerkiksi rakennukset ja tiet perustetaan nykyään niin syvälle, että historiallisen ajan talotonttien rakenteet pääosin tuhoutuvat niiden kohdilla. Tällaiset kohteet esitetään merkittäväksi muinaisjäännösrekisteriin poistettuina kiinteinä muinaisjäännöksinä.

Tällaisia kohteita koskevasta tiedosta on hyötyä esimerkiksi silloin, jos paikalta kaikesta huolimatta löydetään tulevaisuudessa kulttuurikerrosten jäännöksiä. Sijaintietoa voitaisiin periaatteessa käyttää hyväksi myös kaupunkisuunnittelussa esimerkiksi alueiden nimeämisessä, kuten muidenkin historiallisten asuinpaikkojen kohdalla. Nykyäänkin useimmat Oulun kaupunkiosat on nimetty niillä aikoinaan sijainneiden kantatalojen mukaan (Laanila, Tuira, Värttö, Toppila, Koskela jne.).

2.4. Kenttätyömenetelmät

Maastossa tarkastettiin valmistelevissa töissä muinaisjäännösten kannalta otollisina pidetyt kohteet. Tarkastuksissa noudatettiin vakiintuneita arkeologisen inventoinnin menetelmiä. Maastoa tarkasteltiin pintapuolisesti ja aikanaan pelloksi raivattuja tonttipaikkoja pyrittiin

paikallistamaan erityisesti maaperäkairauksilla. Lisäksi joillakin kohteilla käytettiin metallinpaljastinta. Tutkimusmenetelmiä on kuvattu tarkemmin jäljempänä kohdekuvauksissa.

Viljelyssä olleilla pelloilla pyrittiin tarkastamaan pellon reunaa tontin kohdalla, mikäli se oli mahdollista. Jo niitetyillä peltoaukioilla käytettiin maaperäkairaa. Pintapoimintaan ei ollut mahdollisuuksia, sillä peltoja ei ollut kynnettyinä. Sääolosuhteet olivat maastotöiden aikaan hyvät.

Havainnot dokumentoitiin valokuvin, sanallisesti ja satelliittipaikantimella. Kohteet rajattiin karttamateriaalin ja maastohavaintojen avulla. Kohteiden korkeus meren pinnasta on määritetty Maanmittauslaitoksen 2 m korkeusmallin perusteella. Se on ilmoitettu alimman korkeuden mukaan.

Maastossa tarkastetut kohteet on kuvattu alla luvussa 4.

2.5. Kohteiden nimeäminen

Kohteet on ensisijaisesti nimetty vuoden 1779 maakirjaan merkityllä talonnimellä. Epäselvissä tapauksissa nimien kirjoitusasussa on suosittu Kansallisarkistossa säilytettävän Maanmittaushallituksen uudistusarkiston uudistushakemistoissa esiintyvää muotoa.

Muuten, esimerkiksi torppien kohdalla, on käytetty varhaisinta karttoihin merkittyä nimeä. Apuna on voitu käyttää myös Kotimaisten kielten keskuksen Nimiarkiston aineistoja. Mikäli talon tai torpan alkuperäistä nimeä ei ole löydetty, on käytetty lähelle merkittyä paikannimeä vanhoilta tai nykyisiltä kartoilta tai Nimiarkiston aineistoista. Tämä on mainittu kohteen kohdalla.

Talonnimet ovat voineet ajan mittaan muuttua. Kohdeluettelossa muut nimet on mainittu omassa sarakkeessaan.

Monet nimistä toistuvat alueella tiheään, sillä uudistalot on usein nimetty kantatilan mukaan. Tämän vuoksi esitetään kohteiden nimeämistä muinaisjäännösrekisteriin kylän, talonnumeron ja talonnimen mukaan, esimerkiksi: ”Kello 17 Takku”.

Huomattakoon, että kohdeluettelossa kylä ja talonnimi ovat erillisinä sarakkeina. Mikäli edelleen esiintyi samannimisiä kohteita, on ne erotettu toisistaan loppuun lisättävällä järjestysnumerolla. Tällaisia voi voivat olla esimerkiksi vanhan talon maille perustetut talot, joita ei ole erotettu omalle veroyksikölleen. Tällaiset kohteet on pyritty numeroimaan vanhin talo ensin, mikäli tätä oli mahdollista arvioida.

Nimeämisperiaate noudattaa Maaseudun historiallisten asuinpaikkojen ohjeessa esitettyä (Inventointiohje 2015).

3. Oulun seudun historialliset kylät

3.1. Oulunsuu

Vuoden 1548 pääveroluettelossa on kylään merkitty 36 taloa (Vahtola 1991: 117). Seuraavina vuosikymmeninä asutus kasvoi voimakkaasti ja taloja oli vuosisadan lopulla jo lähes 60. Vuoden 1779 maakirjassa Oulunsuuhun on kirjattu 72 taloa.

Oulunsuun kylä käsitti 1700-luvulla Oulujoen alajuoksun Kempeleen rajalta pitäjän pohjoisrajalle nykyisen Taskilan tienoilla. Asutus keskittyi jokivarteen, jossa se jatkui yhtenäisenä nauhana aina Muhoksen rajalle saakka. Taloja sijaitsi lisäksi muun muassa meren rannassa ja Sanginjokivarressa. Joitain yksittäisiä oli myös syrjäisemmillä paikoilla. Pääosa syrjäisemmistä taloista näyttää olleen uudistaloja. Oulun kaupunki jäi kylän sisään.

Varhaisimmat tarkat kartat koko kylän ydinalueelta ovat 1760-luvulta sekä vuodelta 1773. Yksittäisiä taloja kuvaavia karttoja on myös tätä edeltäviltä vuosikymmeniltä (esim. 1745 ja 1757). Syrjäisemmät alueet on kuvattu kartoilla vuosina 1780 ja 1781. Isojakokartat ovat vuosilta 1806 ja 1807. Varhaisemmat kartat ovat kuitenkin niitä tarkempia ja yksityiskohtaisempia.

Sanginjoen Yläjuoksu Muhoksen rajalle saakka on kuvattu kahdessa jakokartassa, joissa ei mainita vuosilukua. Ulkoasun perusteella niistä vanhempi on mahdollisesti alajuoksun tapaan 1780-luvun vaihteen mittauksia, ja siistitty versio ehkä 1800-luvun alkua. Osa uudemmassa esiintyvistä taloista puuttuu oletettavasti vanhemmasta kartasta.

Vuoden 1779 maakirjaan merkityistä taloista kohteita 36 Pikkarainen ja 58 Puthan ei onnistuttu paikallistamaan kartoilta. Lisäksi maakirjaan on merkitty kaksi autiota, joiden tarkkaa paikkaa ei saatu selville.

3.2. Kello

Kello mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä 1400-luvun lopulla (Luukko 1954: 251–253; Koivunen & Sarkkinen 1994: 3). Tarkemmin asutusta kuvataan vuonna 1548, jolloin kylässä oli 30 taloa (Luukko 1954: 347). Vuoden 1779 maakirjaan kirjattiin 51 taloa.

Kellon vanha asutus syntyi keskiajalla laajan sisämaahan kurottaneen Kellonlahden rannoille sekä siihen laskeneen Kalimeenojan varsille. 1700-luvulle tultaessa lahti oli jo kuroutunut umpeen maankohoamisen myötä. Seudulla oli edelleen kuitenkin useita järviä ja meritulva saattoi nousta alaville maille. Tiivistä kyläasutuksesta erillään olivat muutamat yksittäiset talot meren rannoilla, nykyisen Kalimenkylän alueella ja tätäkin kauempana sisämaassa.

Kellon vanhimmat inventoinnissa käytetyt jakokartat ovat vuosilta 1759, 1760, 1768, 1831 ja 1834. Erityisesti vanhemmat kartat ovat tarkkoja ja selkeitä.

Vuoden 1779 maakirjaan merkittyä taloa 51 Niemelä ei saatu paikannettua kartoilta. Luetteloon on myös merkitty 3 autiota.

3.3. Haukipudas

Haukipudas mainitaan historiallisissa lähteissä yhdessä Kellon ja Oulun kanssa jo vuonna 1496 (Luukko 1954: 251–253). Taloluku vuonna 1548 oli 18 (Luukko 1954: 347). Vuoden 1779 maakirjassa Haukiputaalle on kirjattu 42 taloa.

Kylän asutus keskittyi 1700-luvulla Kiiminkijoen alajuoksulle sekä meren rannoille suiston ympäristössä. Ranta-asutus ylsi täällä Ervastinrannalta Halosenniemelle. Jokivarressa pääosa asutuksesta oli välillä alajuoksulta Jokikylään. Onkamojärven, Hanhiperän ja Taipaleenkylän alueet asutettiin nähtävästi vasta 1700-luvun kuluessa.

Haukiputaan osalta inventoinnissa käytetyt vanhemmat jakokartat ovat vuosilta 1760, 1765, 1769, 1786, 1802. Lisäksi on käytetty ajoittamatonta kopiota 1760-luvun kartoista; se lienee 1700-luvun lopulta.

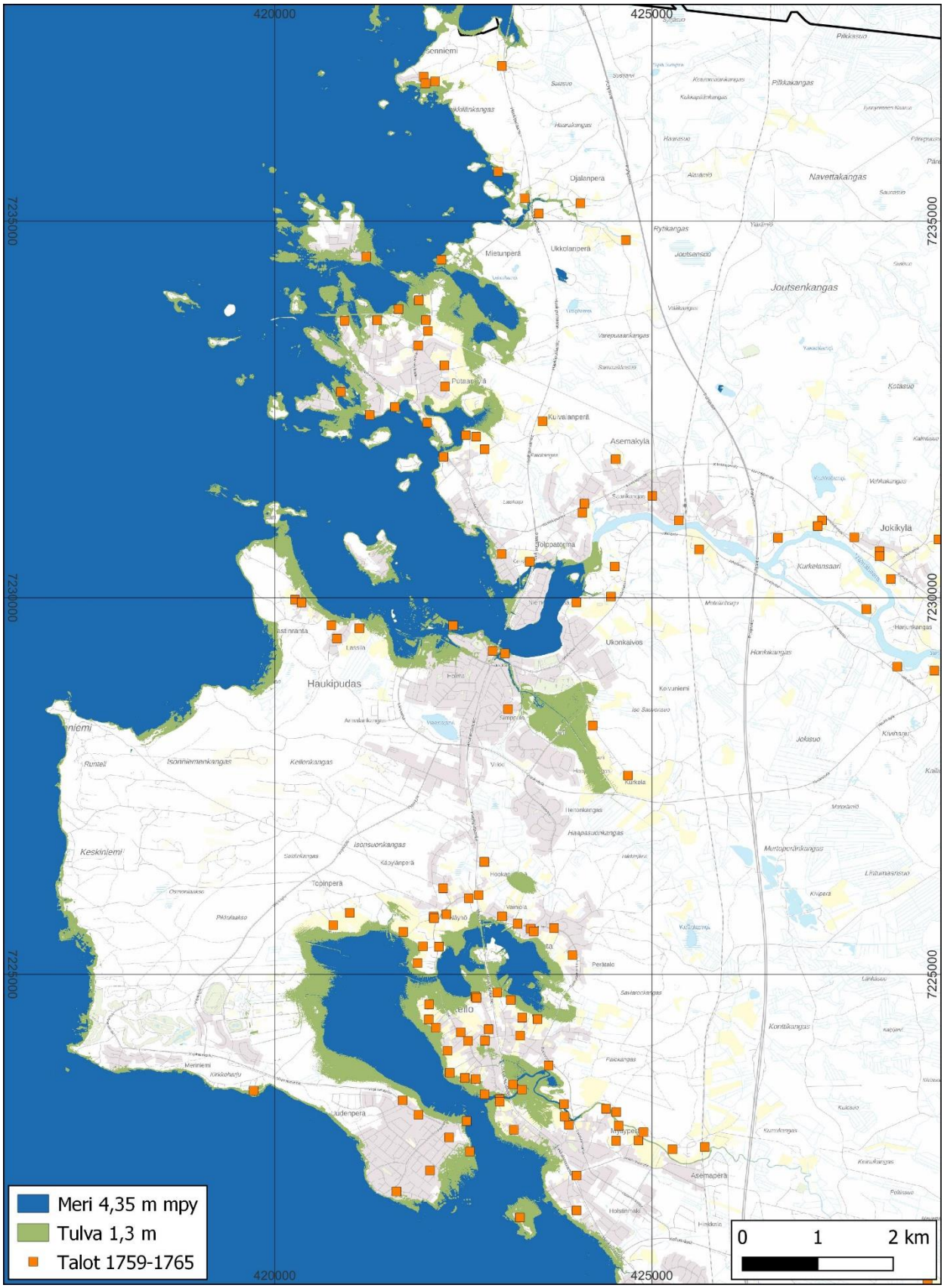

Kuva 4. Meren ranta noin vuonna 1550 sekä asutuksen levintä vuosien 1759–1765 kartoilla Haukiputaan ja Kellon alueella. 1700-luvulla asutut alueet näyttävät sijoittuvan aiemman merenrannan tuntumaan. Nähtävästi aiemmilla vuosisadoilla syntynyt rantasidonnainen asutus on jäänyt paikalleen maan kohotessa. Meren korkeus Maanmittauslaitoksen 2 m korkeusmallin pohjalta. Kartta: Arttu Tokoi.

Haukiputaan kartoista 1760-luvulla laaditut ovat melko heikkolaatuisia ja suhteellisen huonokuntoisia. Talotontit on merkitty pääosin epäselvästi. Vain joissain kohdin talo on erikseen piirretty. Tontti voi olla rajattu pisteviivalla tai kohdalle on voitu kirjata taloon viittaava numero. Näiden erottaminen peltolohkoista on joskus tulkinnanvaraista. Varhaisimmista kartoista tehtyihin kopioihin talonpaikkoja ei ole yleensä kuvattu lainkaan. Apuna voidaan kuitenkin käyttää vuoden 1802 karttoja, joihin talonpaikat on kuvattu tarkemmin.

Vanhimmilta 1700-luvun jälkipuolen kartoilta havaittu asutus käsittää 80 talon tai torpan paikkaa. Näistä autioituneita on seitsemän, mahdollisesti osin säästyneitä 14, edelleen asuttuja 52 ja tuhoutuneita viisi.

Vuoden 1779 maakirjassa on kolme autioksi merkittyä taloa, joiden sijaintia ei saatu selville.

3.4. Alakiiminki (Kiiminki)

Ala- ja Ylikiimigistä mainitaan 1560-luvun alussa yhteensä vain kahdeksan taloa, mutta vuoden 1570 kymmenysveroluettelossa pelkästään Alakiiminkiin on merkitty jo 13 taloa ja Ylikiiminkiin tätäkin enemmän (Luukko 1954: 251–253). Vuoden 1779 maakirjassa kylään on kirjattu 35 taloa.

Kiimingin asutus keskittyi 1700-luvulla jokivarteen. Joitain yksinäistaloja oli todennäköisesti jo vuosisadan alkupuolella perustettu myös syrjäisemmille järville.

Inventoinnissa Kiimingin alueelta käytetyt jakokartat ovat vuosilta 1770, 1776, 1778, 1816 ja 1818. Ne vastaavat laadultaan ja ulkonäöltään Haukiputaan vastaavia.

Lisäksi vuoden 1779 maakirjassa on kolme autioksi merkittyä taloa, joiden sijainnista ei ole tarkempaa tietoa.

3.5. Ylikiiminki

Ylikiiminkiin on vuoden 1570 kymmenysveroluettelossa merkitty 25 taloa (Luukko 1954: 251–253). Muutamat niistä ovat tosin ilmeisesti sijainneet Pudasjärven puolella (Virrankoski 1973: 25). Vuoden 1779 maakirjan perusteella asutus olisi pysynyt varsin muuttumattomana, sillä siihen on merkitty vain 28 taloa. Raja Yli- ja Alakiimingin välillä on tosin saattanut siirtyä, mikä on voinut vaikuttaa talomääriin.

Kylän asutus jakaantui 1700-luvulla laajalle alueelle. Suuri osa siitä keskittyi Kiiminkijoen varsille, mutta asuttuina olivat myös monet kaukaisemmat järviseudut, kuten Jolosjärven, Juopulinjärven ja Vepsänjärven rannat. Myös Nuorittajoen varren asutus alkoi tässä vaiheessa tihentyä.

Ylikiimingin vanhimmat inventoinnissa käytetyt kartat ovat vuosilta 1777, 1779 ja 1820. Varhaisimpia 1700-luvun karttoja ei valitettavasti ollut käytettävissä kaikilta kylän alueilta. Niitä osin korvaavat 1820 mittaukset perustuvat edellisen vuosisadan mittauksiin, joskin niitä on ilmeisesti hieman täydennetty. Molempien aikatasojen kartat ovat laadukkaita ja asutus on merkitty niihin selkeästi.

3.6. Vuotunki (Vuotto)

Vuotungissa eli Vuotossa oli 1607 maakirjaan merkittyinä kolme taloa (Virrankoski 1973: 752). Vuoden 1779 maakirjan aikaan kirjattiin viisi verotaloa.

Kylä muodostui jo 1700-luvulla selvästi kahdesta erillisestä asutuskeskittymästä. Toinen oli syntynyt Iso-Vuotungin rannoille ja toinen sijaitsi nykyisen Ala-Vuoton kohdalla Kiiminkijokivarressa.

Varhaisimmat Iso-Vuotungin ympäristöä kuvaavat jakokartat ovat vuodelta 1784. Alemman jokivarren asutus kuvataan vasta vuoden 1859 isojakokartoilla.

Vanhimmilta kartoilta havaittu asutus käsittää kahdeksan talon tai torpan paikkaa. Näistä autioituneita on kaksi, mahdollisesti osin säästyneitä yksi, edelleen asuttuja viisi ja tuhoutuneita ei yhtään. Kohteista yksi tarkastettiin maastossa.

3.7. Karjala (Karjalankylä ja Tannila)

Karjalaan on merkitty vuonna 1547 vain viisi taloa (Luukko 1954: 352). Vuoden 1779 maakirjan mukaan kylässä oli 28 taloa. Tannila on erotettu myöhemmin omaksi kyläkseen.

Asutus sijoittui 1700-luvulla Iijoen ja Siuruanjoen varsille. Se keskittyi nykyisen Siuruanjoen suusta alajuoksulle päin ja toisaalta nykyisen Tannilan alueelle Siuruanjokivarteen.

Inventoinnissa käytetyt jakokartat ovat vuosilta 1767, 1776, 1779, 1780, 1781, 1787, 1828, 1852, 1854 ja 1855.

Vuoden 1779 maakirjan kohteista taloja 2 Pulkkinen, 21 Kuha, 22 Höyhtyä, 26 Koppelo ja 27 Kämärä ei saatu kartoilta paikannettua. Maakirjaan on merkitty myös kaksi autiota.

3.8. Pirttitörmä (Jakkukylä)

Vuonna 1547 Pirttitörmän alueelta mainitaan kaksi taloa ja ylempää Kälkäjän kylästä toiset kaksi (Luukko 1954: 352). Kälkäjän kylä tarkoittaa mahdollisesti nykyisen Karjalankylän kohtaa.

Vuoden 1779 maakirjaan on merkitty 16 taloa. Nykyisen Oulun puolelle näistä vanhoista kantataloista jää nähtävästi vain kolme. Pääosa kylästä sijaitsee Iin kunnan puolella. Asutus keskittyi 1700-luvulla jokivarteen.

Inventoinnissa hyödynnetyt jakokartat ovat vuosilta 1852, 1853 ja 1861.

Vanhimmilta kartoilta havaittu asutus käsittää viisi talon tai torpan paikkaa. Näistä neljä on edelleen asuttua ja yksi mahdollisesti osittain säilynyt. Kohteita ei tarkastettu maastossa.

3.9. Kollaja

Kollajan kylään liittyviä taloja mainitaan 1600 kymmenysveroluettelossa kaksitoista (Virrankoski 1973: 25). Aiemmin taloja on Virrankosken mukaan mahdollisesti laskettu Ylikiiminkiin kuuluiksi. Vuoden 1779 maakirjassa Kollajaan on merkitty 37 taloa.

Kylä on 1700-luvulla käsittänyt hyvin laajan alueen ja asutus on ollut harvaa. Nykyisen Oulun puolelle jää vain muutama talo, jotka kaikki sijaitsevat Iijokivarressa.

Isojakokartat ovat vuodelta 1850.

***Taulukko 1**. Maastossa tarkastetut kohteet.*

Nro	Kylä	Nimi	Laji	N	E
1	Oulunsuu	Oulunsuu 5 Juurus	muu kulttuuriperintökohde	7206178	434179
2	Oulunsuu	Oulunsuu 17/38/39 Perttunen	kiinteä muinaisjäännös	7200377	443189
3	Oulunsuu	Oulunsuu 20 Korhonen	kiinteä muinaisjäännös	7205508	436011
4	Oulunsuu	Oulunsuu 28 Pukki 2	mahdollinen muinaisjäännös	7201806	440441
5	Oulunsuu	Oulunsuu 29 Lappalainen	kiinteä muinaisjäännös	7200018	443661
6	Oulunsuu	Oulunsuu 30 Lappalainen 1	muu kulttuuriperintökohde	7200191	443355
7	Oulunsuu	Oulunsuu 32 Kleemola	muu kulttuuriperintökohde	7206023	428743
8	Oulunsuu	Oulunsuu 34/45/37 Pikkarainen	mahdollinen muinaisjäännös	7198625	443875
9	Oulunsuu	Oulunsuu 41 Korpela	kiinteä muinaisjäännös	7215680	434504
10	Oulunsuu	Oulunsuu 50 Kinnunen 2	kiinteä muinaisjäännös	7202292	440647
11	Oulunsuu	Oulunsuu 51 Kanniainen	mahdollinen muinaisjäännös	7210128	431965
12	Oulunsuu	Oulunsuu 52 Saarela	muu kulttuuriperintökohde	7208780	432752
13	Oulunsuu	Oulunsuu 54 Pernu	muu kulttuuriperintökohde	7205058	438210
14	Oulunsuu	Oulunsuu 65 Kourinoja	kiinteä muinaisjäännös	7202023	439664
15	Oulunsuu	Oulunsuu 71 Marieholm	muu kulttuuriperintökohde	7205574	433284
16	Oulunsuu	Oulunsuu Pikkarala	kiinteä muinaisjäännös	7202901	440533
17	Oulunsuu	Oulunsuu Mononen sotilastorppa	muu kulttuuriperintökohde	7203510	429452
18	Oulunsuu	Oulunsuu Kero-oja sotilastorppa	kiinteä muinaisjäännös	7207511	434016
19	Oulunsuu	Oulunsuu Kero-oja torppa	muu kulttuuriperintökohde	7207558	434132
20	Oulunsuu	Oulunsuu Pikkuniitty sotilastorppa	kiinteä muinaisjäännös	7205214	436000
21	Oulunsuu	Oulunsuu Erkkola torppa	muu kohde	7203057	438616
22	Kello	Kello 4 Orava 2	muu kulttuuriperintökohde	7224230	422464
23	Kello	Kello 17 Takku 2	kiinteä muinaisjäännös	7225671	423219
24	Kello	Kello 19 Perttula	kiinteä muinaisjäännös	7225563	421702
25	Kello	Kello 27 Vehkaperä	kiinteä muinaisjäännös	7223454	419719
26	Kello	Kello 32 Häli	muu kulttuuriperintökohde	7223610	422662
27	Kello	Kello 35 Penttilä	mahdollinen muinaisjäännös	7222707	425701
28	Kello	Kello 43 Lopakka	kiinteä muinaisjäännös	7225366	422176
29	Kello	Kello 46 Lonki	kiinteä muinaisjäännös	7222904	424888
30	Kello	Kello 47 Patela 1	muu kulttuuriperintökohde	7217284	425050
31	Kello	Kello 52 Alatalo 2	kiinteä muinaisjäännös	7220558	428896
32	Kello	Kello Kurttila torppa	mahdollinen muinaisjäännös	7222989	424558
33	Kello	Kello Myllyperä sotilastorppa	kiinteä muinaisjäännös	7222789	424523
34	Haukipudas	Haukipudas 8 Luukela 2	muu kulttuuriperintökohde	7232157	422531
35	Haukipudas	Haukipudas 10 Kauppila 1	kiinteä muinaisjäännös	7233831	421638
36	Haukipudas	Haukipudas 13 Ukkola	kiinteä muinaisjäännös	7234747	424653

37	Haukipudas	Haukipudas 21 Kurttila 3	poistettu kiinteä muinaisjäännös	7233540	422030
38	Haukipudas	Haukipudas 25 Höyhtyä	mahdollinen muinaisjäännös	7230478	423380
39	Alakiiminki	Alakiiminki 5 Kaattari 2/3	muu kulttuuriperintökohde	7225417	438461
40	Alakiiminki	Alakiiminki 11 Putkonen	kiinteä muinaisjäännös	7223712	439361
41	Alakiiminki	Alakiiminki 34 Kamula	kiinteä muinaisjäännös	7226971	435297
42	Alakiiminki	Alakiiminki Mikkola torppa	kiinteä muinaisjäännös	7225609	437633
43	Ylikiiminki	Ylikiiminki 17 Kanniainen	muu kulttuuriperintökohde	7216346	463824
44	Ylikiiminki	Ylikiiminki 18 Sorola	muu kulttuuriperintökohde	7218642	459968
45	Ylikiiminki	Ylikiiminki 27 Loukkojärvi	muu kulttuuriperintökohde	7222380	459580
46	Ylikiiminki	Ylikiiminki Willig sotilastorppa	muu kulttuuriperintökohde	7211908	467161
47	Vuotto	Vuotto 5 Ämmänpää	kiinteä muinaisjäännös	7207357	475758
48	Karjala	Karjala Mossula torppa	muu kulttuuriperintökohde	7263236	452398
49	Karjala	Karjala Ögla sotilastorppa	muu kulttuuriperintökohde	7247693	442009
50	Kollaja	Kollaja 10 Kälkäjä	muu kulttuuriperintökohde	7245721	466780

4. Maastossa tarkastetut kohteet

4.1. Oulunsuu

1. Oulunsuu 5 Juurus

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7206179 E 434175

Korkeus: 14,5 m mpy

Juuruksen talonpaikka on merkitty kartalle jo 1760-luvulla. Talo on samalla paikalla vielä vuoden 1806 isojakokartalla. Sittemmin se on siirretty tältä paikalta luoteeseen.

Paikka sijaitsee Kainuuntien ja Juuruksenpolun välisellä lehtimetsäkaistaleella. Metsä on hyvin tiheän kasvillisuuden vallassa ja siellä kasvaa korkeata nokkosta, horsmaa, viinimarjaa ja ohdaketta. Metsäpohja on oja-aurattu 2–3 metrin välein ja se vaikuttaa olleen peltoviljelyssä sitä ennen. Koivut ovat todennäköisesti istutettuja.

Tontin asemoidulla paikalla maasto on ympäristöään huomattavasti alempana siinä missä lähitalot sijaitsevat korkeammilla ja kuivemmilla paikoilla. Juuruksenpolku kulkee koillisosassa noin metriä korkeammalla kuin missä talonpaikan pitäisi olla. Jos talonpaikka todella on osoitetulla paikalla, se lienee tuhoutunut viimeistään oja-aurauksessa. On myös mahdollista, että paikalta on poistettu maa-ainesta.

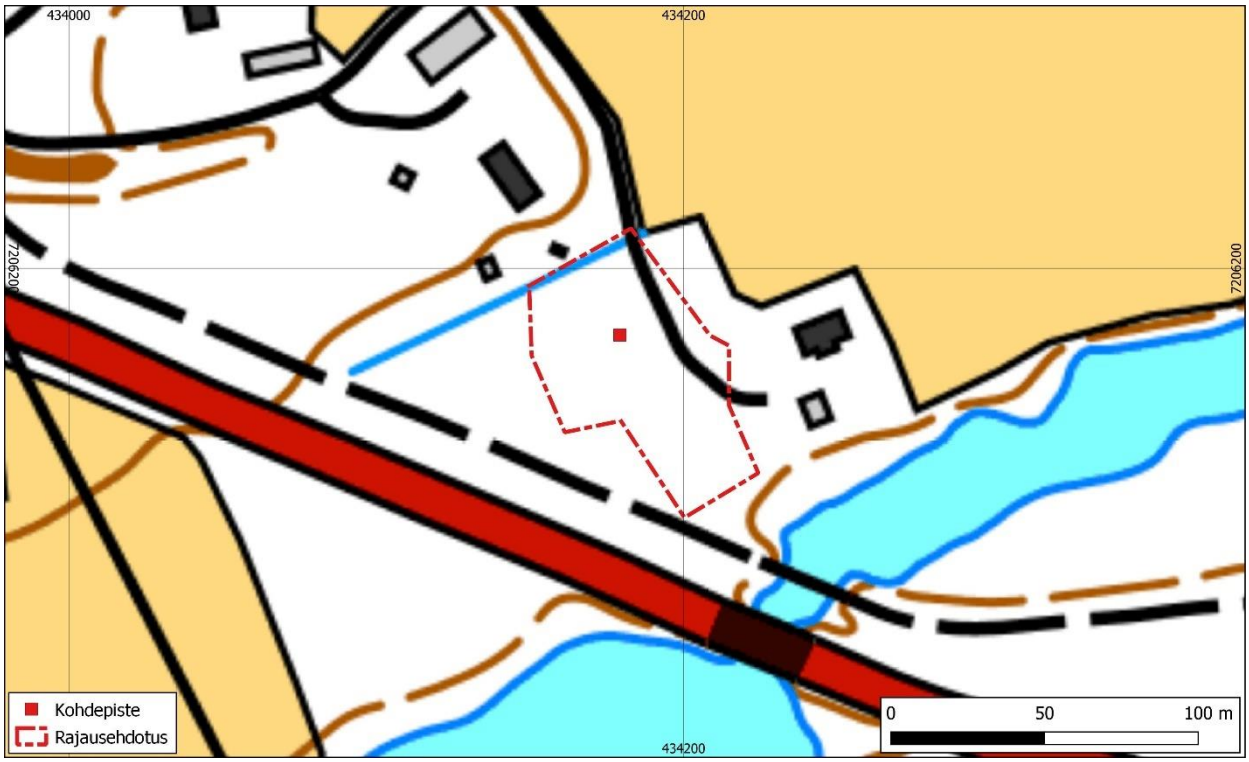

Kuva 5. Kohteen sijainti ja asemoidun tontin raja. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 6. Juuruksen talonpaikkaa lounaasta. Kuva: Taneli Leinonen.

2. Oulunsuu 17/38/39 Perttunen

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7200377 N E 443189 (17)

N 7200422 E 443154 (38)

N 7200457 E 443185 (39)

Korkeus: 15 m mpy

Perttusen talot sijoittuvat 1760–70-lukujen kartoilla samalle tontille jokirantaan pienen ojan luoteispuolelle. Numero 17 on lähimpänä ojan suuta, 38 on joen törmällä tästä luoteeseen ja 39 ylempänä maan puolella. Vuoden 1806 kartalla talot on kuvattu samoin, mutta 1807 kartalla numero 17 on siirtynyt ojan toiselle puolen. Vuonna 1946 koko alue on ollut jo peltoa.

Nykyään talonpaikat löytyvät pellolta käytöstä jääneen lossipaikan kaakkoispuolella. Kaikki talonpaikat erottuvat ympäristöstään hyvin selväpiirteisinä kumpuina.

Talon 17 paikalla havaittiin kumpareella ympäristöä paksumpi noin 40 cm: syvyinen nokinen peltokerros. Paikoin kerrospaksuus oli 50 cm ja pohjalla oli selvästi nokisempi kerros ja joitain kiviä. Myös tiiltä havaittiin eri puolilla.

Talon 38 kumpareella kerrospaksuus oli paikoittain 60–70 cm ja pohjalla oleva maa oli selvästi nokisempaa. Myös tiiltä esiintyi tasaisesti.

Talon 39 paikalta havaittiin niin ikään tiiltä. Multakerros oli täällä noin 45 cm ja jälleen pohjalla kerros oli paikoin nokinen. Talonpaikkojen ympäristössä kyntö oli normaalin vahvuinen noin 30 cm.

Kohde rajattiin havaintojen ja 1760-luvun kartan perusteella.

Kuva 7. Karttaote Johan Granholmin 1760-luvulla piirtämästä kartasta. Vasemmassa laidassa Perttusen talojen tontti, keskellä 30 Lappalainen ja oikeassa reunassa 29 Lappalainen.

Kuva 8. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 9. Perttusen talonpaikat. Talo 17 on paalien takana kummulla, 38 tien läheisyydessä rannan tuntumassa ja 39 etualalla vasemmalla. Kuva: Arttu Tokoi.

3. Oulunsuu 20 Korhonen

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7205508 E 436011

Korkeus: 15 m mpy

Korhosen talo on 1760–70-lukujen kartoissa kuvattu nykyistä paikkaa lähemmäksi rantaa. Tilanne on sama 1807 kartoissa ja pitäjänkartoilla. Vuoden 1931 ilmakuvassa talo on nykyisellä paikallaan ja vanha paikka peltoa.

Nykyisen talon isännän suku on tullut paikalle 1900-luvun alkupuolella. Tällöin vanha talonpaikka ei ilmeisesti ole enää ollut muistissa.

Talon isäntä mainitsi pellossa olleen mustan nokisen kohdan juuri tontin oletetulla paikalla. Tämä näkyy myös ilmakuvissa muun muassa vuodelta 1947. Lisäksi kun lähimökille menevän tien luoteispuoleiseen laitaan kaivettiin viemäriä, oli osuttu vanhaan hirsisalvoskaivoon. Kaivoa ei liene kaivettu pohjaan.

Tie lienee pitkälti samalla paikalla kuin 1700-luvun kartoilla. Tontti on kuvattu 1760-luvun kartalla kokonaan tien luoteispuolelle.

Maa nousee hieman joen törmälle melko tasalakiselle harjanteelle. Todennäköisesti talo on ollut juuri tässä.

Pelto oli inventoinnin aikaan viljalla, joten jouduttiin tyytymään havaintojen tekoon pellon reunalta. Harjanteen kohdalta pellon laidasta havaittiin kairaamalla paksu nokimaakerros, joka oli säilynyt kyntökerroksen alla. Tiiltä ja nokea havaittiin lisäksi kyntökerroksesta pellon reunasta koko harjanteen laen alalta.

Tontin paikalla on selvästi säilynyt kaivon lisäksi muitakin rakenteita kyntökerroksen alla. Alue rajattiin havaintojen ja ilmakuvissa näkyvän nokimaan perusteella.

Kuva 10. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 11. Korhosen talotontti tien oikealla puolen pellon korkeimmalla kohdalla. Kuva: Arttu Tokoi.

4. Oulunsuu 28 Pukki

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi mahdollisena muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7201806 E 440441

Korkeus: 18 m mpy

Pukin talo on kuvattu 1760-luvun karttaan. Se on samalla paikalla vielä 1806, mutta on autioitunut sen jälkeen.

Talon paikka sijaitsee melko jyrkällä rinnepellolla, Oulujoen etelärannalla. Inventointihetkellä pelto oli hevoslaitumena, joten sitä ei voitu tarkastaa.

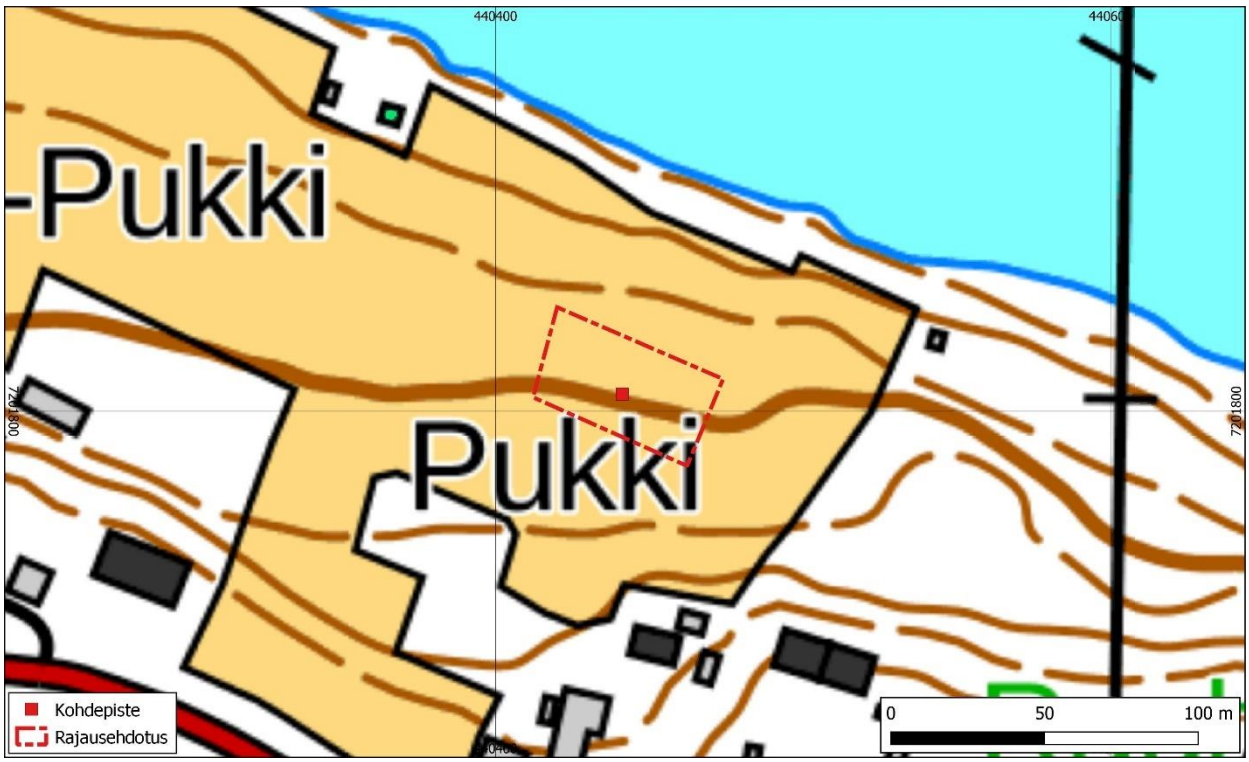

Kuva 12. Kohteen sijainti ja asemoitu tontin raja. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 13. Pukkilan talonpaikka on hevoslaitumella. Kuva: Taneli Leinonen.

5. Oulunsuu 29 Lappalainen

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7200018 E 443661

Korkeus: 22 m mpy

Talo näkyy paikalla 1760-luvun kartoilla ja on edelleen samassa kohtaa vuonna 1807. Vuoden 1946 ilmakuvassa kohta on peltoa ja tilakeskus on siirretty mäen päälle. Useissa ilmakuvissa näkyy vanhan tontin kohdalla laikku, jossa kasvusto on heikkoa.

Paikka sijaitsee jyrkässä Oulujokeen viettävässä rinteessä. Kohta ei ensinäkemältä näytä asuinpaikaksi erityisen edulliselta. Tontin kohdalla rinne kuitenkin loivenee suhteessa sen ylä- ja alapuoliseen maastoon.

Kohdalla on hyvin kivinen alue, mikä selittää heinän huonoa kasvua paikalla. Osa kivistä näytti olevan paikallaan, eikä kivisimpiä kohtia ilmeisesti ole kynnetty. Kohdan eteläpäästä havaittiin useita savisia vaalean ja tummanruskean maan kerroksia. Lisäksi lähistöltä havaittiin paikoin nokista maata ja ainakin yksi kyntökerroksen alle yltävä kuoppa.

Aluetta tarkastettiin metallinpaljastimella ja kivisen saarekkeen tuntumasta löydettiin yksi huonokuntoinen mahdollisesti palossa ollut raha. Kohdasta itään kynnetyltä pellolta löydettiin äyri vuodelta 1666 (1/6 ÖR SM). Tämän läheltä löydettiin puukon tupen hela. Löytöjä ei talletettu kokoelmiin.

Alue rajattiin havaintojen perusteella. Rajaus on varsin tiukka.

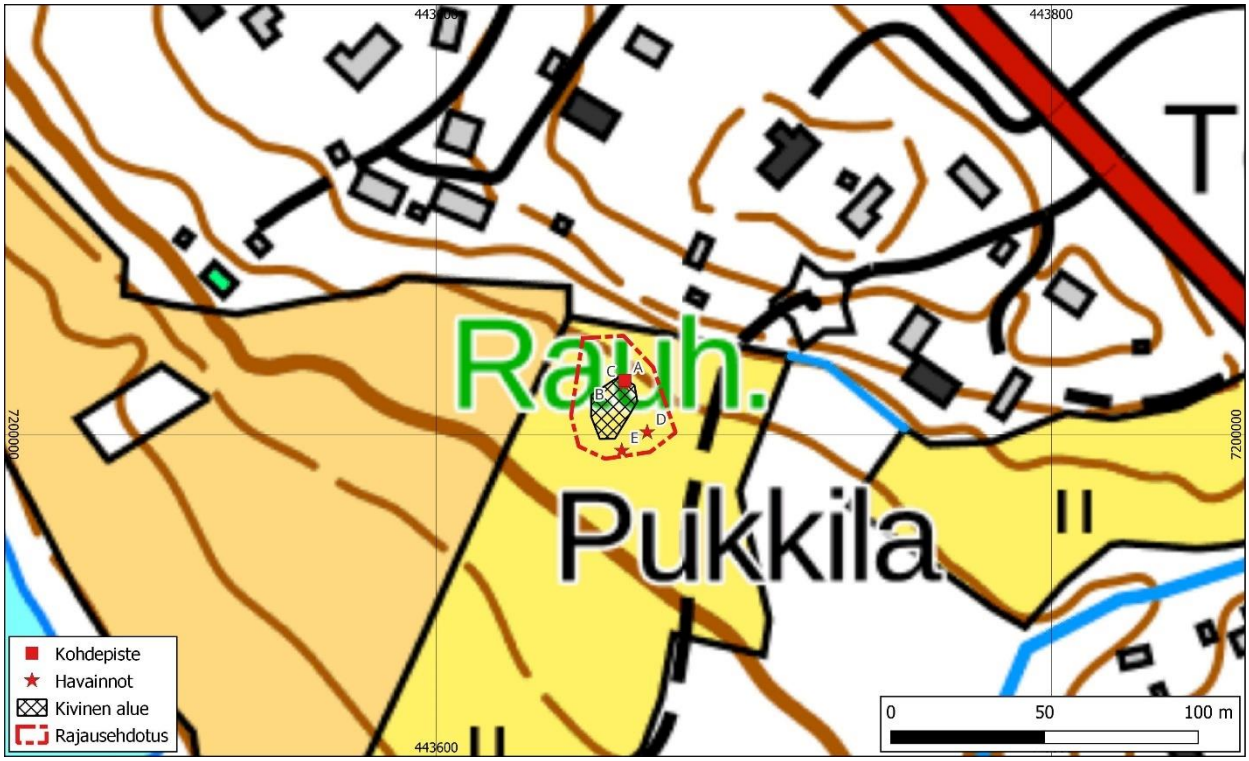

Kuva 14. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 15. Lappalaisen talonpaikka sijaitsi jyrkässä rinteessä. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 16. Poistetut löydöt. Vasemmalta tupen hela, 1666 äyri ja tunnistamaton rahalöytö. Kuva: Arttu Tokoi.

Taulukko 2. Havainnot kohteelta Lappalainen.

	N	E	Kuvaus
A	7200018	443661	Tontin keskipiste kartta-asemoinnissa
B	7200009	443657	Kivisen alueen keskipiste
C	7200016	443661	Mahdollinen raha. Mitat 19 x 16 x 2 mm. Paino 1 g. Kuparisekoitetta. Mahdollisesti alun perin pyöreä pellinkappale voisi olla kolikosta.
D	7200001	443669	1666 äyri. Halk. 25 mm ja paksuus 2 mm. Paino 6 g. Toisella puolen CRS 1666. Toisella puolen 1/6 ÖR SM
E	7199995	443660	Puukon tupen hela. Mitat 40 x 18 x 10 mm. Paino 5 g (maata sisällä). Kuparipeltiä. Etupinnalla piste- ja siksakviivakoristelua. Takapinnalla harjanne.

6. Oulunsuu 30 Lappalainen 1

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7200191 E 443355

Korkeus: 13 m mpy

Talo on kuvattu 1760-luvun karttaan lähelle ojan suuta. Tontti näkyy vielä vuoden 1807 kartalla, mutta siihen ei ole enää kuvattu rakennusta.

Kohde tarkistettiin ajatuksella, että osa tontista voi sijaita edelleen pellon puolella. Merkkejä asutuksesta ei kuitenkaan saatu lukuun ottamatta läheltä joenpenkkaa pellonreunasta kyntökerroksen pohjalta havaittua nokisempaa maata. Kyntökerros on varsin paksu.

Mitä ilmeisimmin vanha talonpaikka on sijainnut viereisellä tontilla, jolla sijaitsee nykyään vapaa-ajan asunto. Maanomistaja oli havainnut alueelta nokimaakerroksia tehdessään uudisrakennuksen pohjatöitä.

Kuva 17. Kohteen sijainti. Rajausehdotus perustuu asemoituun tontin rajaan. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 18. Talotontti lienee pääosin nykyisellä mökkitontilla. Kuva: Arttu Tokoi.

7. Oulunsuu 32 Kleemola

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7206023 E 428748

Korkeus: 5,5 m mpy

Klemolan tila näkyy jo varhaisimmalla aluetta kuvaavalla kartalla vuodelta 1773. Vuonna 1806 talo on samalla paikalla. Sen sijaan 1931 ilmakuvassa paikka on peltoa. Myöhemmissä ilmakuvissa tontilla näkyy jonkinlaista maankäyttöä.

Nykyään paikalla on pusikoitunut tontti, jossa lehtipuiden seassa on kivikasoja ja purkujätettä. Nämä lienevät jäänteitä myöhäisemmästä toiminnasta. Tontilla kasvaa korkeita heinäkasveja ja nokkosta. Tontin itäpuolella on vanha pelto.

Tontin keskeltä kohdepisteen kohdalta havaittiin maaperäkairanäytteessä noin 10 cm syvyydessä tiiltä. Samalla paikalla on kuitenkin 1900-luvun puolivälin ilmakuvissa jotain pyöreitä rakenteita. Maanpinnan havainnointiolosuhteet olivat inventointihetkellä puskaisuuden vuoksi huonot.

Kuva 19. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 20. Kleemolan talonpaikalta etelään kohti naapurin tonttia. Kuva: Taneli Leinonen.

8. Oulunsuu 34/35/37 Pikkarala

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi mahdollisena muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7198670 E 443864 (Pikkarala 34)

N 7198625 E 443875 (Pikkarala 35)

N7198528 E 443903 (Pikkarala 37)

Korkeus: 13 m mpy

1760-luvun kartoilla alueella on kolme Pikkaralan taloa. Asemoinnin perusteella talon 37 paikka on aivan joen partaalla, aktiivisessa viljelyssä olevalla pellolla. Kohta vaikutti topografisesti asuinpaikalle sopivalta. Inventointiaikaan pellolla oli käynnissä heinätyö, eikä paikalla siksi voinut tehdä tarkempia tutkimuksia.

Kartoilla vierekkäiset talonpaikat 34 ja 35 osuvat asemoinnin perusteella mökkitontin kohdalle.

Kestinrannan (1000006818) muinaisjäännösalue osuu asemoitujen talojen 34 ja 37 väliin ja on mahdollista, että kyse on jommastakummasta tontista. Toisaalta kartoilta asemoidut tontit ovat melko kaukana paikasta, ja talojen paikat ovat voineet muuttua vuosien kuluessa.

Kuva 21. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 22. Pikkaralan alueella oli menossa heinätyöt. Kuva: Taneli Leinonen.

9. Oulunsuu 41 Korpela

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7215680 E 434503

Korkeus: 23 m mpy

Talo on kuvattu paikalle vuosien 1768 ja 1807 kartoilla ja se löytyy myös pitäjänkartoilta. Vuoden 1931 ilmakuvassa tontti on pääosin peltoa, mutta itälaidalla on latoja tai kunnalliskodin talousrakennuksia.

Tontin kohta on edelleen pellolla. Se erottui huomattavan hyvin suorakulmaisena alueena, missä heinä kasvaa ympäristöä paremmin. Tontin yläreunassa on myös suora matala painanne. Paikka on lähiympäristöä korkeammalla lukuun ottamatta idän suuntaa, missä rinne nousee kohti Heikinharjua.

Koko tontilla peltomaa oli nokista. Kairauksissa havaittiin monesta kohtaa kiviä ja syvemmälle (noin 50–70 cm:iin) yltäneitä kerroksia. Hieman havaittiin myös tiilenmurenia.

Pellon reuna ei yllä aivan törmän laitaan, vaan väliin jää muutama metri vattua kasvavaa tasannetta. Tämän seasta havaittiin kiviä. Ne on voitu raivata pellolta, mutta voivat olla myös rakennusten peruskiviä. Toinen 1900-luvun puolivälissä alueella olleista rakennuksista on kuitenkin ollut juuri tässä pellon laidan ulkopuolella.

Toinen rakennuksista on ollut tontin eteläosan tasalla. Paikalla on edelleen kartassakin näkyvä pellolle yltävä niemeke. Niemekkeen keskellä on korkeita maakasoja, jotka näyttävät ainakin osin kaivetun vierestä pellon laidasta, missä nykyään on painanne. Maakasoissa oli samankaltaista nokista kivensekaista maata kuin pellolla. Pellon reunassa olevan painanteen pohjalla oli osittain vielä jäljellä nokikerrosta. Mahdollisesti kyseessä on kyntökerroksen alla säilynyt nokimaa, joka on tullut esiin, kun kyntökerros on paikalta kaivettu pois.

Kuva 23. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 24. Korpelan tontti on kuvassa alalla, jossa näkyy vaaleaa kukkaa ja hieman vehreämpää ruohoa. Kuva: Arttu Tokoi.

10. Oulunsuu 50 Kinnunen 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7202292 E 440647 (kohdepiste)

N 7202292 E 440647 (kellari)

Korkeus: 12 m mpy

Talo on kuvattu 1760-luvun karttaan järvien välisen kannaksen eteläpuolelle peltoaukean pohjoislaitaan. Talo on merkitty vuosien 1773, 1781 ja 1806 karttoihin, mutta se puuttuu vuoden 1807 kartalta.

Paikan maankäyttö näyttää säilyneen ennallaan. Peltoaukea on edelleen juuri samassa kohtaa. Tontti taas sijoittuu kiviselle metsäiselle mäelle heti pellon reunassa.

Tästä huolimatta tontin paikalta ei juurikaan onnistuttu löytämään jälkiä vanhoista rakennuksista. Parhaalla rakennuspaikalla tasanteella heti pellon reunalla on nykyään lato (A). Ladon kohdalta havaittiin 5 cm puhtaan maakerroksen alla muutaman senttimetrin nokikerros. Ympäröivässä metsässä havaintojen tekemistä vaikeutti se, että maasto oli hyvin kivistä. Maanpinnalle näkyviä rakennuksien pohjia ei kuitenkaan lähimaastosta löydetty.

Mäen päältä ladosta länteen löydettiin kellarimainen rakenne (B). Tämä muodostui 2 x 1 m suorakulmaisesta kuopasta, jolla oli syvyyttä noin 1 m. Kuoppaa kiersi matala noin 1 m levyinen valli. Rakenne on kellariksi ehkä hieman pieni. Kaivoksi rakenne on liian leveä ja sijaintipaikka korkeimmalla kohtaa epäedullinen. Todennäköisimmin kyseessä on pieni kellarikuoppa tai perunakuoppa. Vastaavan kokoinen mutta kivetty rakenne tavattiin kohteelta Karjala Mossula.

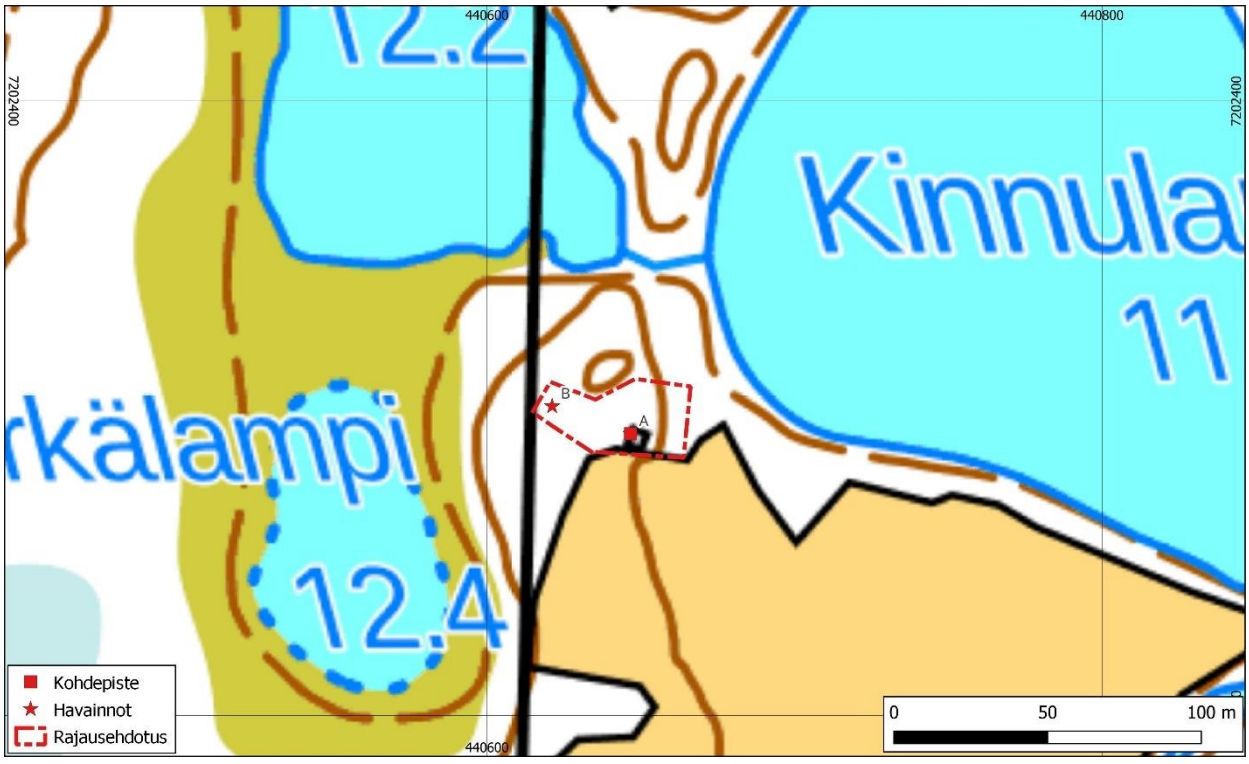

Kuva 25. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 26. Lato on mahdollisesti vanhan Kinnusen talon paikalla. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 27. Kellarikuoppa mäen päällä. Kuva: Arttu Tokoi.

11. Oulunsuu 51 Kanniainen

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi mahdollisena muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7210128 E 431965

Korkeus: 15 m mpy

Kanniaisen talo on merkitty 1760-luvun kartalle ja se löytyy myös vuosien 1773, 1780, 1806 ja 1807 kartoilta sekä pitäjänkartalta. Peruskartalla 1953 talo on siirretty jokirantaan, mutta vanhalla talonpaikalla on edelleen pari latoa tai muuta talousrakennusta.

Paikka oli inventoinnin aikaan viljalla, eikä tarkempia tutkimuksia voitu tehdä. Pellon reunasta löydettiin tontin kohdalta kairaamalla hieman hiiltä ja tiiltä. Vieressä olevan asuintalon tontille on nähtävästi ajettu maata. Talotontti on kuitenkin asemoinnin perusteella pääosin sijainnut nykyisellä pellolla ja tien varsilla.

Tontin rannanpuolelta on löydetty aiemmin metallinpaljastimella musketinkuula ja nappi, jotka on ajoitettu arviolta 1700–1800-luvuille (löytöpaikka Nykänen 1000030126).

Kuva 28. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 29. Tontti on ilmeisesti tien reunassa ja pellolla. Kuva: Arttu Tokoi.

12. Oulunsuu 52 Saarela

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7208780 E 432752

Korkeus: 6 m mpy

Tontti on merkitty 1760-luvun ja vuoden 1773 karttaan, joskin jälkimmäisessä sille on epätyypillisesti jätetty piirtämättä talosymboli. Taloa ei ole tontille merkitty myöskään 1807 karttaan. On mahdollista, että tila on ollut jo tällöin autiona.

Vuoden 1931 ilmakuvassa heti paikan vieressä on suuria ilmeisesti Saarelan tilan talousrakennuksia.

Paikalla on ilmeisesti aikanaan ollut selvästi ympäristöstä kohoava kumpare. Tieleikkaus on tehty osittain sen läpi. Talotontin koillispuolelle on rakennettu myöhemmin omakotitalo ja vanha pelto on osittain sen pihaa. Lisäksi tienpuoleiseen pellonreunaan on tehty sähkökeskus. Itse kumpare on kivinen, mutta pelto tästä länteen matalaa ja savista. Talo lienee sijainnut kumpareella ja kerrokset ovat todennäköisesti pääosin tuhoutuneet myöhemmässä rakentamisessa.

Kuva 30. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 31. Tontin kohtaa nykyisin. Kuva: Arttu Tokoi.

13. Oulunsuu 54 Pernu

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7205058 E 438210

Korkeus: 22 m mpy

Pernun talo on kuvattu jo vuoden 1745 kartalle ja se on samalla paikalla vuosien 1760–1807 kartoilla. Myös pitäjänkartalla talo on kuvattuna. 1900-luvun ilmakuvissa ja vuoden 1952 peruskartalla paikka on peltoa. Pernun talo näyttää siirtyneen jossain vaiheessa lähemmäksi jokisuuta Kinnusen vanhan talotontin kupeeseen.

Vanha talonpaikka on nykyään pellolla voimajohtopylvään koillispuolella. Kohta on jokirantaan laskevan rinteen yläpäässä, missä maasto on tasaisempaa. Peltokerroksesta havaittiin kairauksessa tiiltä ja kiviä, joista osa palaneita. Kyntökerros on tontin kohdalla ympäristöä tummempi ja paksumpi. Merkkejä kynnön alaisista säilyneistä kerroksista tai rakenteista ei onnistuttu kuitenkaan tavoittamaan.

Kuva 32. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 33. Pernun talon vanha paikka jokirinteen laella. Kuva: Arttu Tokoi.

14. Oulunsuu 65a Kourinoja

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7202023 E 439663

Korkeus: 14,5 m mpy

Talon tontti näkyy 1760-luvun kartalla ja vielä vuoden 1806 mittauksessa. Talotontti on vanhimmille kartoille kuvattu niin tarkkaan, että voidaan sanoa sen olleen varmuudella asemoidulla kohdalla. Paikka sijaitsee Kourinojan länsirannalla, noin 200 m päässä Oulujoen rannasta.

Paikalla havaittiin inventoinnissa kiviä, jotka voivat liittyä talon perustukseen. Ympäristö on tosin kivistä myös luonnostaan. Maaperäkairanäytteestä saatiin tiiltä.

Tonttia käytetään varastoalueena. Siellä on myös lautarakennus ilman näkyvää perustusta. Talonpaikka lienee säilynyt hyvin, sillä puronvarsi ei ole ollut viljelyskäytössä.

Kuva 34. Mahdollisia peruskiviä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 35. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 36. Kourinojan talon tonttia lännestä. Kuva: Taneli Leinonen

15. Oulunsuu 71 Marieholm

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7205574 E 433287

Korkeus: 12,5 m mpy

Talo on merkitty 1760-luvun karttaan, mutta 1773 kartalla kohdalle ei ole jostain syystä piirretty rakennusta. Talo löytyy myös vuoden 1806 kartalta.

Nykyään talonpaikka sijaitsee aktiivisessa viljelyssä olevalla peltoaukealla Juurusojan törmällä lähellä tämän ja Kaupunginojan risteyskohtaa.

Kairanäytteissä todettiin kohdalla vain normaalia peltokerrosta ja tarkempi talon paikka jäi löytymättä.

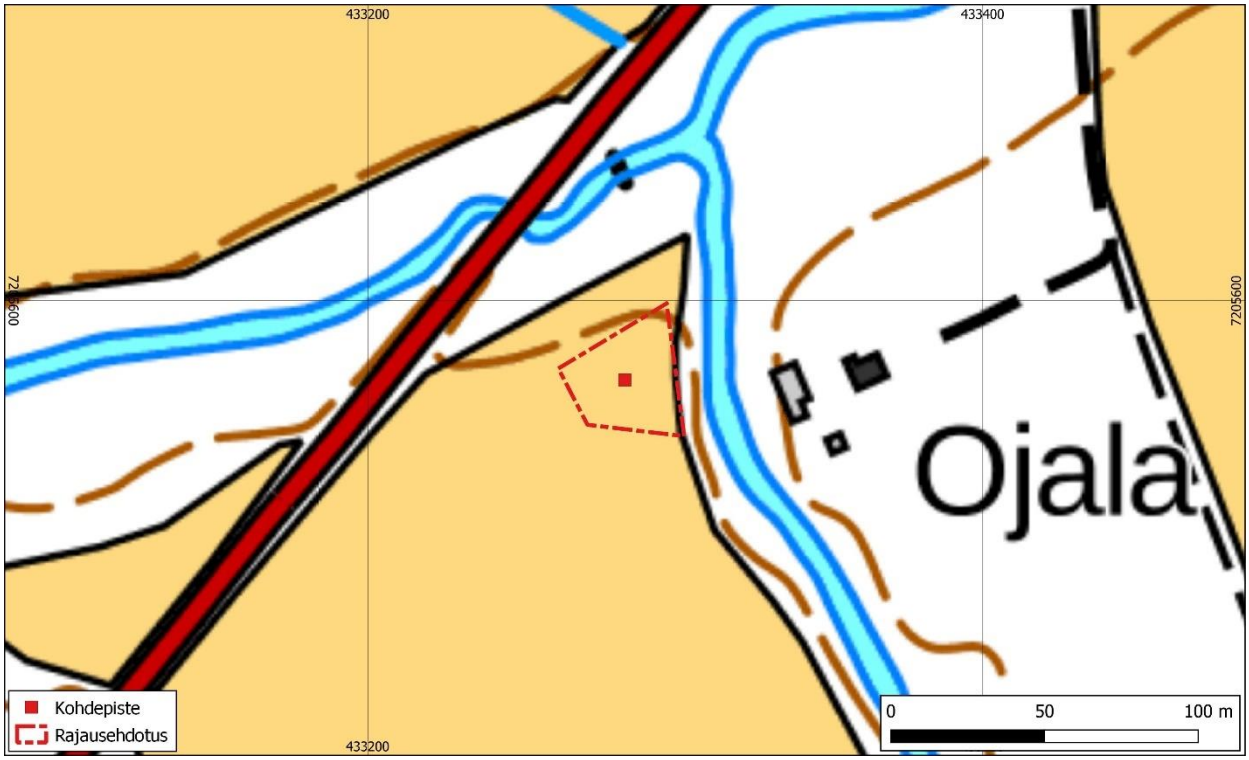

Kuva 37. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 38. Marieholmin oletettu talonpaikka lounaasta. Kuva: Taneli Leinonen

16. Oulunsuu Pikkarala

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7202901 E 440533

Korkeus: 22 m mpy

Talo on merkitty 1760-luvun kartalle. Vuoden 1773 kartalla se mainitaan uudistaloksi. Talo on vielä vuoden 1807 kartalla.

Vuoden 1931 ilmakuvassa tila on täysin autioitunut ja ympäröivät pellotkin kasvavat metsää, minkä perusteella paikka on autioitunut 1800-luvun puolella. Vuoden 1947 ilmakuvassa pellot on raivattu uudelleen ja uusi talo on rakennettu noin 70 m vanhalta paikalta kaakkoon. Tämäkin on sittemmin purettu.

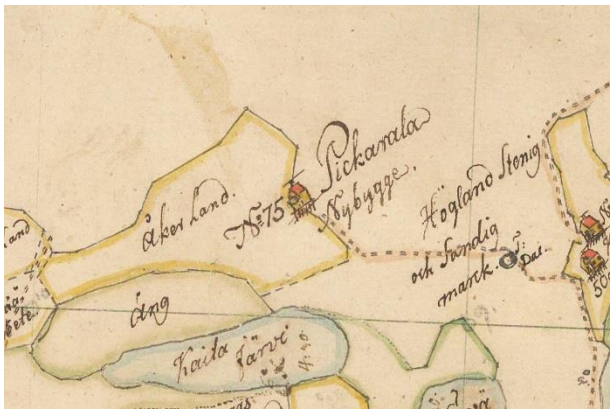

Kuva 39. Karttaote 1773 kartasta.

Nykyään talotontti sijaitsee metsässä selkeäpiirteisen törmän päällä tasanteella. Todennäköinen asuinrakennus on ollut törmän laidalla tontin kaakkoisosassa (A). Rakennusjäännös käsittää selkeän suorakulmaisen maapenkan, joka on ilmeisesti jäänne multipenkistä. Selvimpänä tämä erottuu kaakkoispäässä, missä valli on noin 1 m leveä ja 50 cm korkea. Luoteen puolella rakenne on selvästi matalampi. Korkeampi kohta on mitoiltaan 6 x 6 m, mutta rakenteen kokonaismitta on noin 12 x 6 m.

Kaakkoispuoliskossa on suuri maan ja tiilen sekainen kivikasa, joka on todennäköisesti kiukaan tai uunin jäännös. Se oli halkaisijaltaan 3 m ja nousi 50 cm vallin lakea korkeammalle. Kasa on noin 2 m päässä kaakkoispäädystä, mutta voi olla huoneen nurkassa, mikäli korkeampi maavalli osoittaa tällaista. Vallista havaittiin kairaamalla hiilitaso ja samoin lattian kohdalla oli hieman hiiltä.

Saman törmän päällä 18 m ensimmäisestä rakenteesta luoteeseen on kiuas (B). Kiuas on selkeäpiirteinen ja noin 2 x 2 m kokoinen. Kivet ovat nokisia ja palaneita. Rakennuksen on täytynyt sijaita törmän reunalta ylöspäin ja vierestä havaittiinkin nokimaakerros. Rakennuksen reunat eivät näy, mutta paikalla on noin 4 x 4 m hieman tasaisempi kohta. Kiukaan kohdalla jyrkän törmän alalaidassa kulkee vanha lapiolla kaivettu pelto-oja.

Kiukaasta 8 m koilliseen on rakennuksen perusta (C). Kyse lienee maakellarista, sillä keskiosassa on varsin syvä 4 x 2 m painanne. Painannetta kiertää noin 1 m leveä valli kaikilla reunoilla.

Kellarista 11 m koilliseen on myös rakennuksen perustus (D). Tämä on mitoiltaan noin 6 x 3 m ja keskellä on 4 x 2 m painanne. Rakenne tulkittiin multipenkkisen rakennuksen pohjaksi. Muutama metri tästä koilliseen on vanha kaivo (E). Tämä on mitoiltaan noin 1 x 1 x 1 m. Pohjalla on kiviä, mutta ei vettä. Kaivo lienee täytetty.

Huomattakoon, että tontin itäpuolella metsätien varressa on suuria kiven, tiilen ja betonin sekaisia maakasoja. Nämä lienevät purkujätettä kohteen itäpuolella myöhemmin sijainneesta rakennuksesta.

Talon tarkkaa perustamisvuotta ei tunneta, mutta tiedetään sen olleen vielä 1779 maakirjan aikaan uudistalona. Tässä tutkimuksessa on arvioitu, että vastaavat kohteet ovat todennäköisesti vasta 1750 jälkeen perustettuja. Tätä nuorempia kohteita ei yleensä määritetä

muinaisjäännöksiksi, mutta näin voidaan tehdä, mikäli katsotaan kohteen olevan edustava ja hyvin säilynyt (Niukkanen 2009: 32).

Kohde on inventoinnin harvoja nähtävästi kokonaisina säilyneitä asuintontteja, jossa on edelleen nähtävissä päärakennuksen lisäksi piharakennusten ja muiden rakenteiden jäänteitä. Sitä voidaan siis hyvin pitää nykyisen Oulun alueella poikkeuksellisen hyvin säilyneenä ja edustavana kohteena. Niinpä kohdetta ehdotetaan rekisteröitäväksi muinaisjäännöksenä.

Kuva 40. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Taulukko 3. Pikkaralan talon havainnot.

	N	E	Kuvaus
A	7202901	440533	Asuinrakennuksen pohja
B	7202916	440514	Kiuas
C	7202922	440522	Kellarin pohja
D	7202932	440534	Rakennuksen pohja
E	7202937	440537	Kaivo

Kuva 41. Pikkaralan päärakennuksen perustus on lähellä pellon laitaa. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 42. Kellarin jäännökset toisen pellon laidalla. Kuva: Arttu Tokoi.

17. Oulunsuu Mononen sotilastorppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7203514 E 429452

Korkeus: 3 m mpy

Torppa on kuvattu vuosien 1773 ja 1806 kartoille. Kohta on niin matalalla, että on todennäköisesti perustettu vasta 1700-luvun puolimaissa.

Autioitunut torpanpaikka sijaitsee Halmekujan ja Tähkäkujan välisellä puistomaisella alueella. Osa puistosta on leikkipuistoa ja oletetun talonpaikan kohdalta karkeampaa heinikkoa, jota kuitenkin hoidetaan puiston tapaan. Havaintoja talon paikasta ei saatu. Voi olla, että maa on vaihdettu puistoja perustettaessa.

Kuva 43. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 44. Torpan paikalla on nykyään puistoa. Luoteesta. Kuva: Taneli Leinonen.

18. Oulunsuu Kero-oja sotilastorppa

Inventoitu 2023 – kiinteä muinaisjäännös

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7207511 E 434016

Korkeus: 13,5 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Tokoi & Purmonen tarkkuusinventointi 2023

Kohde on tarkkuusinventoitu 2023, eikä sitä nyt tarkastettu maastossa.

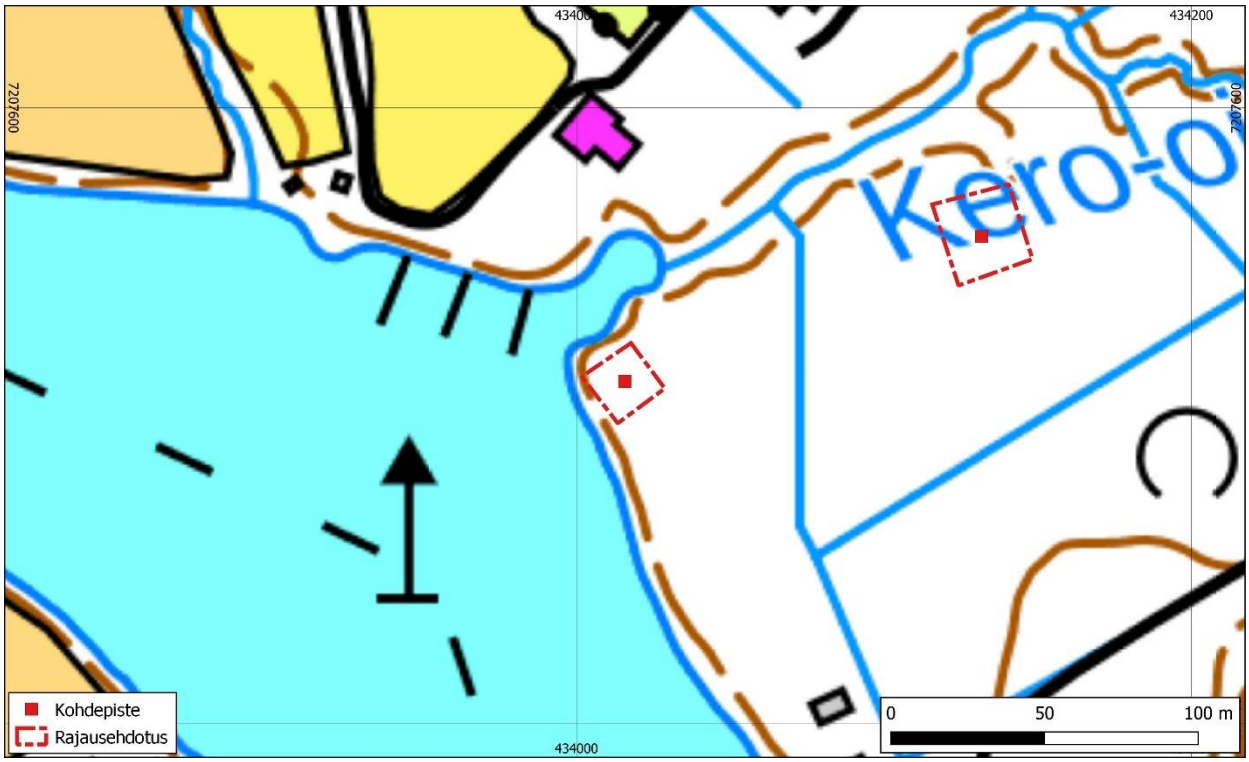

Kuva 45. Kohde kartan keskellä. Tästä itään on kohde 19. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

19. Oulunsuu Kero-oja torppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7207558 E 434132

Korkeus: 14,5 m mpy

Torppa on kuvattu vuosien 1760–1807 karttoihin ja pitäjänkarttaan. Paikka on vuosien1931–1971 ilmakuvissa peltona.

Paikka on nykyisin lehtipuuvaltaista metsää. Torpan oletetun tontin kohdalla on aavistuksen ympäristöään korkeammalla oleva harjanne. Kohdalta löydettiin kairauksista ja koepistoista hieman tiiltä, pajakuonaa, nauloja ja rautalankaa. Kokonaisuutenaan löytömateriaalia oli kuitenkin vähän. Peltokerroksen alta ei onnistuttu tavoittamaan ehjiä kulttuurikerroksia.

Kuva 46. Kohde kartan keskellä. Tästä länteen jokirannassa on kohde 18. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

20. Oulunsuu Pikkuniitty sotilastorppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7205214 E 436003

Korkeus: 16 m mpy

Sotilastorppa on merkitty 1760-luvun kartalle ja löytyy vielä vuoden 1806 kartalta. Vuoden 1773 kartalla se on merkitty numerolla 59, mikä voi viitata sen olevan Nokkalan (59) tilan mailla.

Paikka sijaitsee Konttisentien pohjoispuolella, Oulujoen etelärannalla rinnepellolla. Inventointihetkellä pelto oli heinällä. Peltoa tutkittiin maaperäkairoilla, ja torpan paikka voidaan rajata kairanäytteissä havaittujen tiilenmurujen ja kulttuurimaan perusteella. Peltokerroksen alla on voinut säilyä torppaan ja sen piharakennuksiin liittyviä jäänteitä.

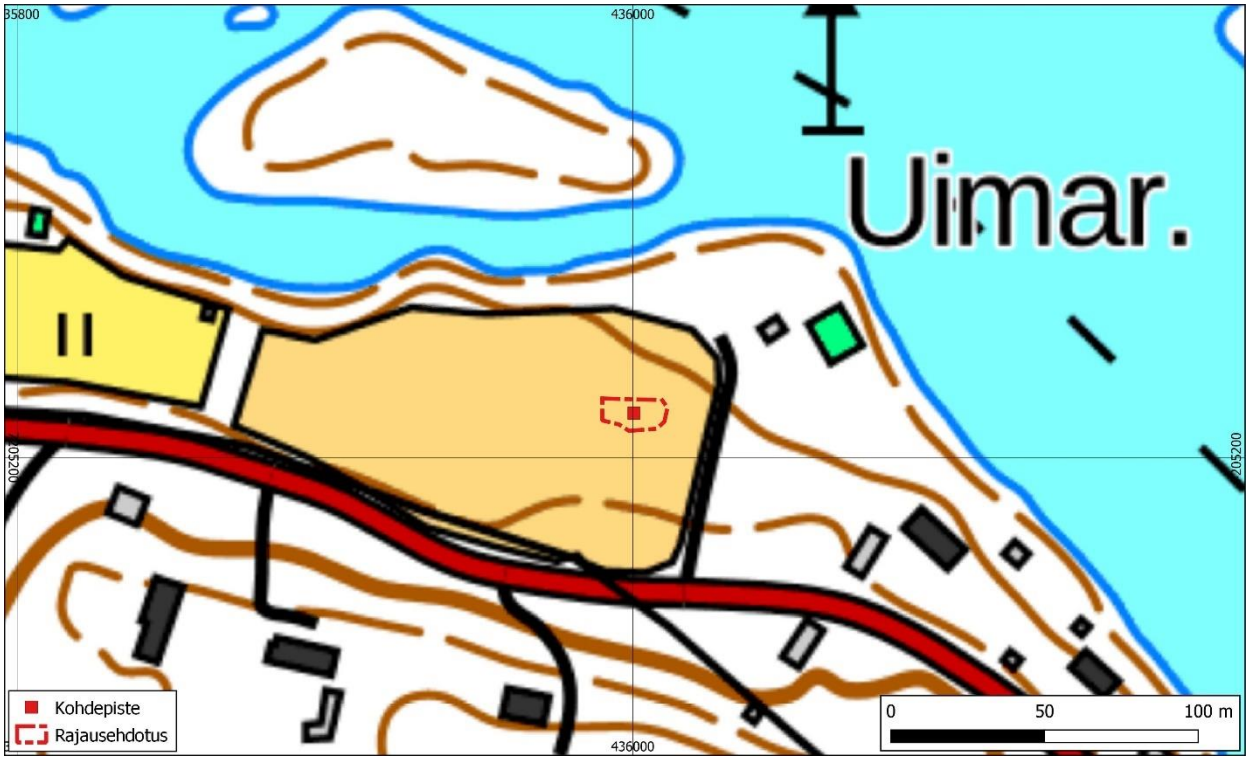

Kuva 47. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 48. Torpan paikka koillisesta, uimarannan puoleiselta reunalta kuvattuna. Kuva: Taneli Leinonen.

21. Oulunsuu Erkkola torppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kohteena

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7203057 E 438617

Korkeus: 6 m mpy

Kohdalle on vuoden 1745 kartassa piirretty talo. Viereen on lyijykynällä lisätty merkintä Erkkolan torppa. Vasta alullaan oleva pellonraivaus viittaa talon perustetun vastikään. 1760-luvun kartassa kohta on metsämaata, mutta tästä 400 m kaakkoon on Erkkolan (nr. 69) uudistalo. Alkuperäinen paikka on kenties ollut huono ja taloa on siirretty siksi ylävirtaan päin. Toinen mahdollisuus on, että kartantekijä on piirtänyt talonpaikan virheellisesti. Kartan mittaukset ovat tosin muilta osin tarkkoja. Toisaalta jotkin piirteet, kuten talon paikka suhteessa peltoihin ja tieuran sijainti voisivat viitata kyseessä olevan todellisuudessa myöhemmän Erkkolan talon.

Paikka tarkastettiin joka tapauksessa maastossa. Talon paikkaa ei kuitenkaan löydetty. Pellon reunassa oleva metsikkö oli äestetty metsä-äkeellä ja taimikkoa ei ollut vielä harvennettu, joten havainnointiolosuhteet olivat huonot. Paikalla oli runsaasti lehtipuiden taimia, kuten pihlajaa ja koivua. Maaperä vaikutti olevan hiesusavea ja melko kosteaa.

Parempi kohta talolle löytyisi pellon puolelta, mutta pelto oli viljalla, eikä sitä päästy tarkemmin tarkastamaan. Kohteelta 80 m lounaaseen on mahdollisen panssarinuolenkärjen löytöpaikka Määttä (1000031073).

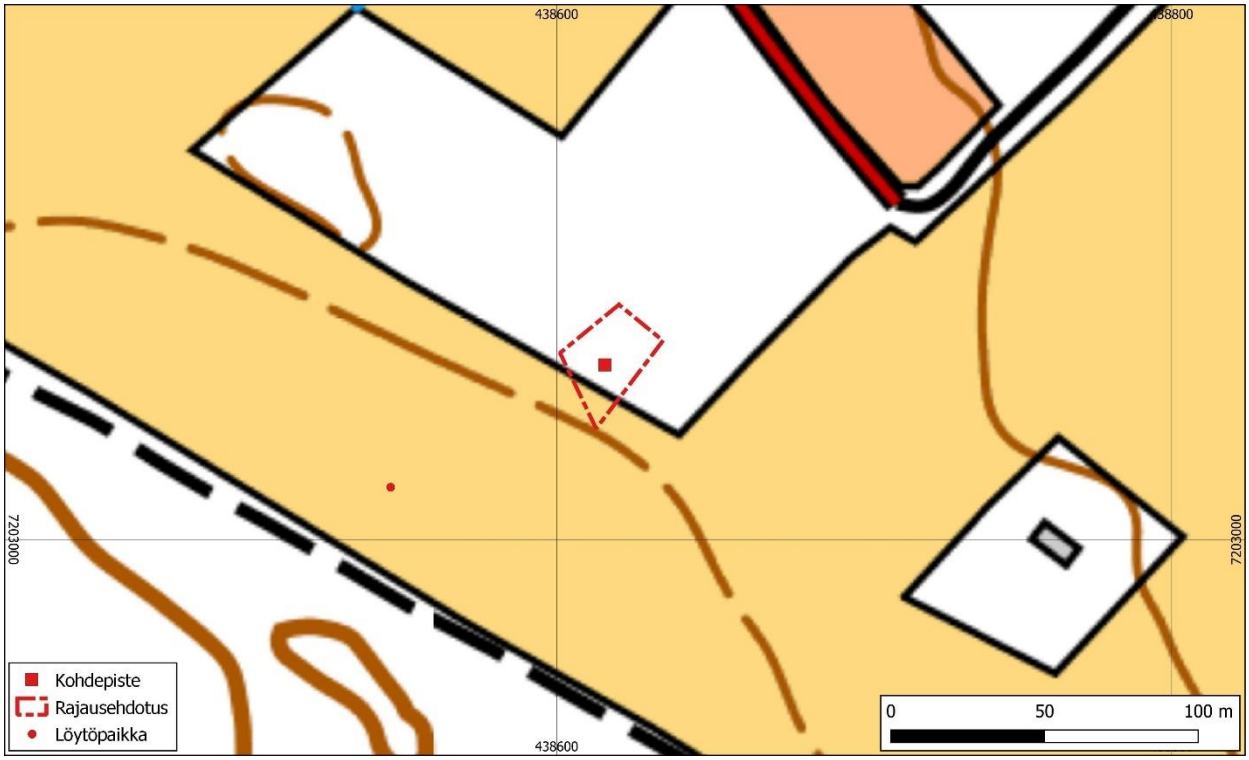

Kuva 49. Kohteen sijainti ja rajausehdotus sekä panssarinuolenkärjen löytöpaikka. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 50. Koivulanmetsän oletettua talonpaikkaa. Kuva: Taneli Leinonen.

4.2. Kello

22. Kello 4 Orava 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N7224223 E 422459 (päärakennus)

N 7224241 E 422475 (toinen rakennus)

Korkeus: 6,5 m mpy

Talo on merkitty vuoden 1759 karttaan, mutta se puuttuu vuoden 1834 kartalta. Kyse voi olla virheestä, sillä peltoaukeat ovat ennallaan. Myöhemmin 1900-luvulla talo on edelleen samalla paikalla, mutta tontti autioituu 1900-luvun loppupuolella.

Nykyään tontti on tyhjillään ja kasvaa metsää. Asuinrakennuksen pohja (A) on tontin tienpuoleisessa päässä tien suuntaisesti. Mitoiltaan tämä on noin 17 x 6 m. Rakennuksen kaakkoispuolella on multipenkki. Sen sijaan luoteispäässä näkyy luonnonkivistä ja lohkotuista kivistä tehty kivijalka. Kuistin perustus on koillispuolella.

Noin 20 m päärakennuksesta koilliseen on toinen rakennuksen perustus (B). Kooltaan tämä on noin 6 x 5 m. Molemmat rakennusjäännökset liittyvät tontin viimeiseen käyttövaiheeseen. Lisää rakennusten paikkoja on nähtävissä esimerkiksi vuoden 1950 ilmakuvasta.

Inventoinnissa ei onnistuttu löytämään merkkejä varhaisemmista asutusvaiheista. Varhaisempi tonttimaa on voinut olla myös hieman eri kohdassa, sillä alue on tasaista. Toisaalta kartta-asemoinnin perusteella on todennäköistä, että tontti on ollut samalla paikalla, tai korkeintaan hieman nykyistä koillisempana, ainakin 1700-luvulta lähtien.

Kuva 51. Kohteen sijainti. Rajaus on tehty vanhojen karttojen ja ilmakuvien pohjalta. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

23. Kello 17 Takku 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7225671 E 423219

Korkeus: 6 m mpy

Vuoden 1759 kartalle on merkitty kaksi Takun taloa, molemmat numerolla 17. Toinen näistä sijaitsee edelleen asutulla tontilla kohteelta 200 m itään. Se on kartoilla peltojen ympäröimä ja ehkä siksi varhaisempi. Kohteena oleva talo on taas kuvattu niittyjen keskelle ojan varteen. Tilanne on kuvattu vastaavasti vuoden 1834 karttaan.

Kuva 52. Ote 1759 kartasta. Talo niityn keskellä ojan varressa. Oikealla alhaalla toinen Takun talo ja Rautionin talo.

Vielä 1500-luvulla paikan eteläpuolella avautunut Rautiolanlahti oli 1700-luvulle tultaessa kuroutunut kahdeksi järveksi. Takun talo on tällöin sijainnut rantaniittyjen takana järviin laskevan pienen ojan varrella. Talon eteläpuolitse on kulkenut tieura.

Oja on edelleen paikallaan ja Takkurannantie on perustettu nähtävästi suunnilleen vanhan tieuran paikalle. Tien varteen on rakennettu leikkipuisto.

Talotontti sijaitsee heti tien pohjoispuolella leikkipuiston ja ojan välisellä kohdalla. Paikalla kasvoi leppää ja koivua, joiden alla oli korkea nokkoskasvusto. Tämä vaikeutti havaintojen tekemistä.

Kairaamalla löydettiin tien läheisyydestä selkeä nokimaakerros. Tämän paksuus vaihteli 10–20 cm välillä alueen itäpuolella. Vaikka paikka on merkitty pelloksi 1900-luvun puolivälin pitäjänkartoilla, ei kohdalla ollut peltokerrosta. Pohjoispuolella, josta nokikerros puuttui, pohjahiesu löytyi heti ohuen kunttakerroksen alta. Mahdollisesti maastonkohta on todellisuudessa ollut laitumena.

Sen sijaan alueen länsilaita lähellä ojan laitaa näytti olleen viljelyssä. Kyntökerros oli tien läheisyydessä nokinen ja paikoin huomattavan paksu. Nokinen maa ylsi ojan törmälle sakka. Paikan halki kulkee pelto-oja.

Maaperä oli nokimaan kohdalla monin paikoin kivistä. Myös tiiltä saatiin kairauksista tien reunan läheltä.

Alueen itäpuolella kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti pääosin säilyneet. Länsiosassa kyntö lienee tuhonnut kulttuurikerrosten pintaosat, mutta paikalla on voinut säilyä syvemmälle yltäneitä kerroksia.

Muinaisjäännösalue rajattiin nokimaan perusteella. Karttojen perusteella talotontti on jatkunut tästä koilliseen, mutta sieltä ei saatu selkeitä havaintoja kulttuurikerroksista. Tienrakennus on todennäköisesti leikannut kerroksia. Leikkipuiston laidalta ei saatu havaintoja ja tontti on mahdollisesti rajautunut juuri tälle kohdalle.

Kuva 53. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 54. Talotontti on heti pyörätien oikealla puolella leikkipuiston takana näkyvästä metsänrajasta eteenpäin. Kuva: Arttu Tokoi.

24. Kello 19 Perttula

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7225563 E 421702

Korkeus: 6 m mpy

Perttulan talo löytyy varhaisimmilta 1759 vuoden kartoilta. Samoin se on merkitty 1834 mittaukseen ja pitäjänkartoille. Vuoden 1947 ilmakuvassa taloa ei enää ole. Autioitunut tontti näkyy kuitenkin ilmakuvassa hyvin ja se on merkitty myös vuoden 1952 peruskartalle metsäalueena. Sittemmin tontti on otettu viljelyyn.

Paikka on sijainnut 1500-luvun alussa Kellonlahden rannalla. Kohteen viereen ja 80 m kaakkoon on merkitty useiden keskiaikaan ajoitettujen esinelöytöjen löytöpaikat (Satalahti Vainio 1000030289). Vanhemmat löydöt voivat viitata paikalla olleen asutusta jo 1400-luvulla, tosin tällöin tontti on ehkä sijainnut hieman korkeammalla rinteessä.

Pelto oli maastotarkastuksen aikaan nurmella. Talotontin keskusosa erottui ympäristöään kuivempana kohtana (ks. kartta). Paikka on rinteen yläosassa, mutta ei aivan korkeimmalla kohdalla. Kohdalla on hieman tasannetta. Etelässä maasto laskee vanhan merenlahden pohjalle.

Maaperä talotontilla oli vaaleanharmaata hiekkamaata, kun taas ympäröivällä pellolla maa-aines oli selvästi tummempaa. Lisäksi kyntökerros oli tontin keskellä ohut, paikoin vain noin 20 cm.

Paikkaa kairatessa havaittiin useista kohdista peltokerroksesta kiviä, joista osa näkyi myös maanpinnalle. Lisäksi havaittiin tiiltä useista kairauksista. Nokimaata ei kohdalla sen sijaan ollut. Kohteen itälaidalla havaittiin kairauksessa paksumpi noin 50 cm tumma maakerros. Kohdalla on todennäköisesti kuoppa peltokerroksen alla.

Pellon kyntö lienee tuhonnut suuren osan kulttuurikerroksista. On silti mahdollista, että peltokerroksen alla on myös joitain syvemmälle yltäneitä rakenteita. Itäreunalta havaitun kuopan ja lähistön löytöjen perusteella voitaisiin paikka määrittää myös muinaisjäännökseksi. Alueella kannattaisi tehdä laajempia tutkimuksia keskiaikaisen asutuksen paikan tarkemmaksi määrittämiseksi.

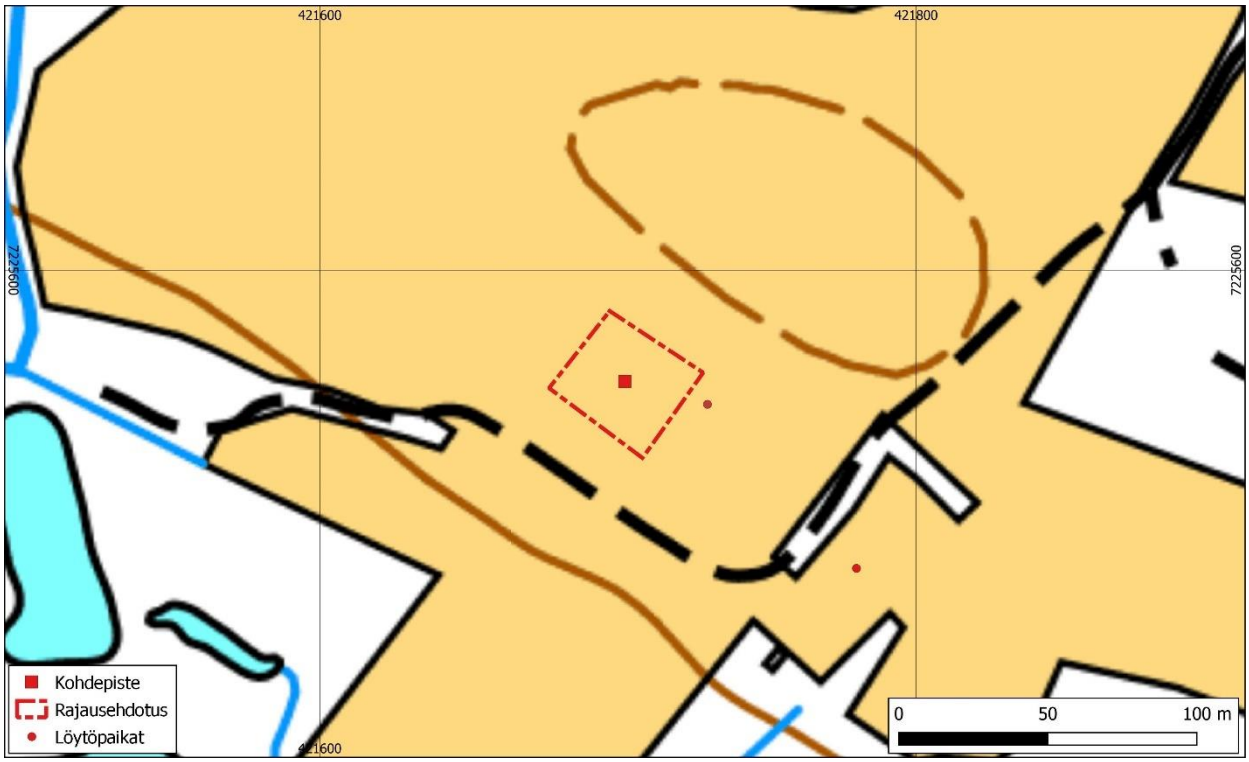

Kuva 55. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 56. Tontin kohdalla oli kuivempi huonokasvuinen paikka. Kuva: Arttu Tokoi.

25. Kello 27 Vehkaperä

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7223454 E 419719

Korkeus: 5,5 m mpy

Vuoden 1759 kartalla Vehkaperän talo on merkitty peltojen keskelle lähelle meren rantaa. Ylempänä rinteessä talon nykyisellä paikalla on kartalla tyhjä kohta, johon on kirjoitettu ”ny gård tompt”. Eli oletettavasti talonpaikka oli vaihtumassa juuri tällöin. Talonpaikka on 1900-luvun ilmakuvissa ja peruskartoilla peltojen välistä kannasta. Rannankorkeuden perusteella paikka on voitu aikaisintaan asuttaa 1500-luvun puolivälin tienoilla.

Kuva 57. Ote 1759 jakokartalta.

Paikka on edelleen metsäinen ja osa männyistä huomattavan vanhoja. Talotontti sijoittuu itä–länsi-suuntaiselle kiviselle harjanteelle. Erityisesti harjanteen eteläpuoli erottuu jyrkkänä törmänä, jonka alalaidassa alkaa metsittynyt pelto. Ylärinteen puolella vanha pellonraja on niin ikään selkeä ja pääosa peltoaukeasta on edelleen avonaista.

Heti rantaan kulkevan tien länsipuolelta havaittiin yhteensä neljä suurta maansekaista kivikasaa (B-E). Näiden ympäristössä tasaisella maalla oli vahva noin 20 cm nokikerros. Nokinen maa tuntui jatkuvan tien reunaan asti. Jonkin verran nokeentunutta oli maa myös tien itäreunalla, mutta tässä korkein harjanteen osa päättyi ja maasto lähti laskemaan. Tontin itäreunalla havainto-olosuhteet olivat heikot korkean aluskasvuston vuoksi.

Länteen mennessä harjanne hieman kapeni. Täältä havaittiin 4 x 3 m kevytrakenteinen kivijalka (G). Vahva nokikerros ei yltänyt tänne saakka, joskin hiekka oli edelleen hieman noensekaista. Tästä 10 m länteen oli laajempi 4 x 3 m peltoröykkiö, joka on voitu kasata kivijalan päälle (H). Lähistöllä oli jonkin verran muitakin todennäköisesti pellolta tuotuja kiviä.

Kivinen ympäristöstään kohoava harjanne on luontainen paikka asuintontille. Alue rajattiin havaintojen ja harjanteen topografian perusteella. Rajaus vastaa suurelta osin 1759 kartassa näkyvää tonttia, tosin kartalla tontti näyttää laajenevan itäpäästään enemmän. Asuinrakennus on kuvattu tähän päähän. Huomattakoon, että havaittu nokikerros ja kumpareet ovat juuri kohdalla, jossa harjanne levenee. Lisäksi vanhalle kartalle talosta luoteeseen kuvattu mahdollinen rakennus on kuvattu noin 35 m etäisyydelle talosta. Sama etäisyys on kumpareilta alueen länsireunalta havaitulle laajalle röykkiölle.

Vehkaperän talonpaikka on yksi Oulun alueen parhaiten säilyneistä kohteista ja lisäksi ilmeisesti autioitunut varhain, mahdollisesti 1760-luvulla.

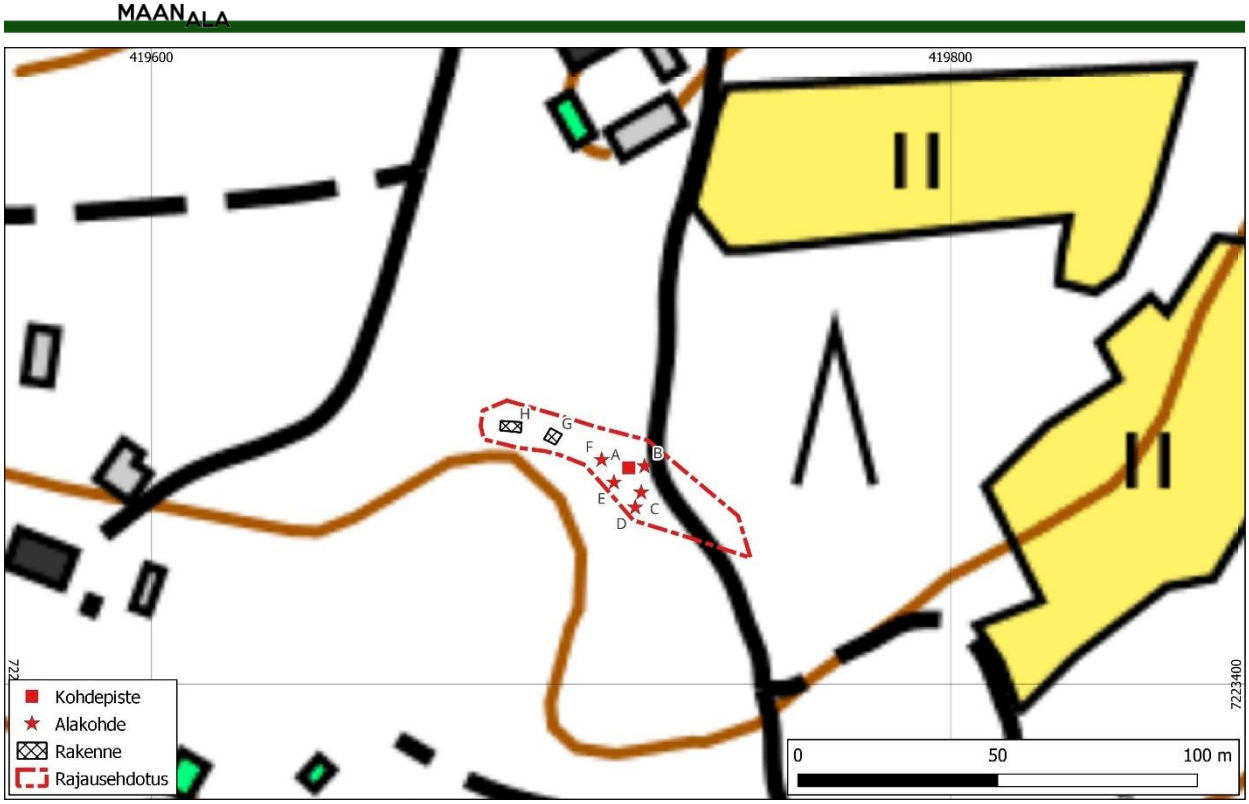

Kuva 58. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 59. Vehkaperän autioitunutta tonttia. Kuva: Arttu Tokoi.

Taulukko 4. Vehkaperän havainnot.

	N	E	Kuvaus
A	7223454	419719	Kohdepiste tontin keskellä
B	7223455	419723	Maansekainen kivikasa
C	7223448	419723	Maansekainen kivikasa
D	7223444	419721	Maansekainen kivikasa
E	7223450	419716	Röykkiö
F	7223456	419713	Röykkiö
G	7223462	419701	Kivijalka
H	7223464	419690	Mahdollinen rakennuksenpohja

26. Kello 32 Häli

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7223610 E 422662

Korkeus: 5,5 m mpy

Hälin talo on vielä 1759 ja nähtävästi vielä 1834 sijainnut nykyistä etelämpänä. Paikka on sittemmin raivattu pelloksi. Korkeutensa puolesta kohta on voitu asuttaa noin 1500-luvun puolivälissä, jolloin se on sijainnut Kellonlahden rannalla.

Paikka sijaitsee nykyisen Hälintien itäpuolella Hälin talosta etelään. Maa vanhan tontin kohdalla on hyvin tummaa ja nokista. Lisäksi tontin keskiosa erottuu korkeana kumpuna. Kumpu on korkeimmillaan heti tien reunan lähellä ja jatkuu harjanteena tontin itälaidalle. Tumman maakerroksen paksuus on sen kohdalla 45–65 cm, mutta pohjakerrokset eivät erotu pinnan kynnöstä. Alueen reunoilla on tavallinen 30 cm kyntökerros.

Vaikka tontin kohta erottuu hyvin selvästi, ei paikalta havaittu merkkejä säilyneistä rakenteista kynnön alla.

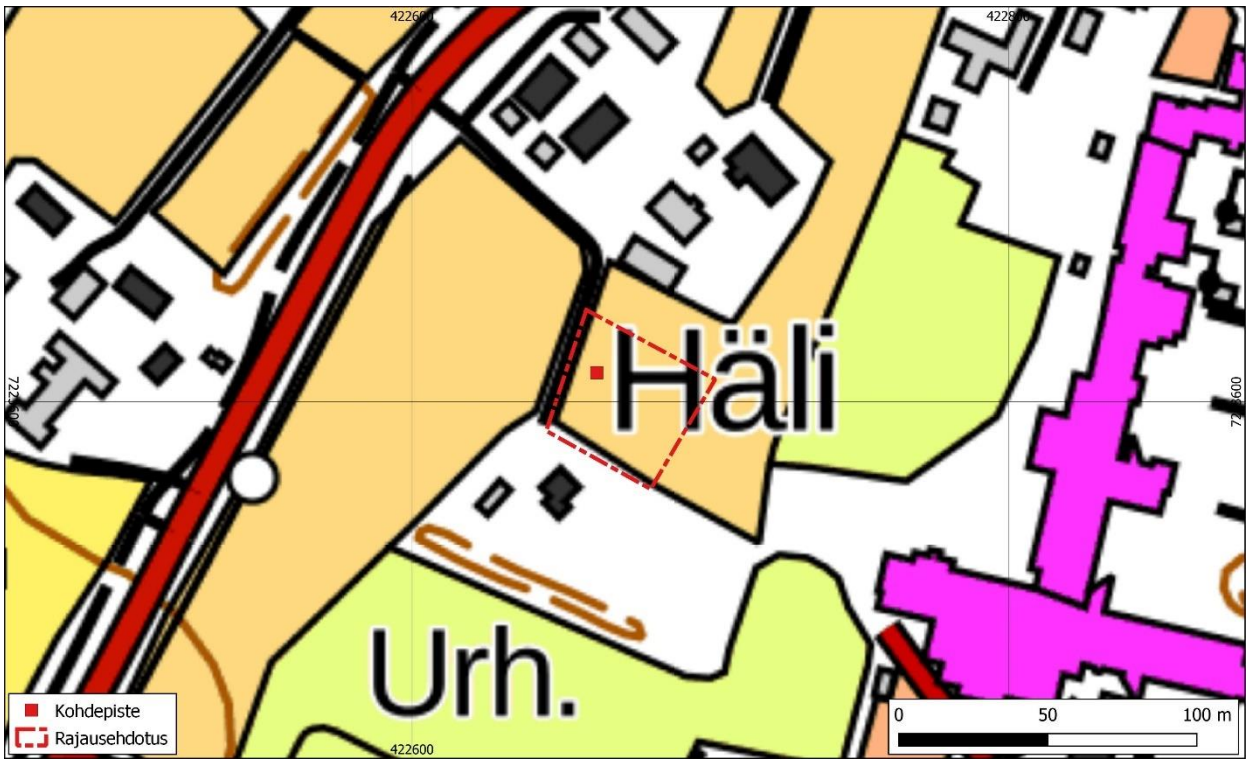

Kuva 60. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 61. Hälin vanha talotontti on heti tien oikealla puolen keskellä peltoa olevalla kumpareella. Kuva: Arttu Tokoi.

27. Kello 35 Penttilä

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi mahdollisena muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7222707 E 425701

Korkeus: 9,5 m mpy

Penttilän talo on merkitty kartoille 1759–1834. Talonpaikka on todennäköisesti siirretty rautatien rakentamisen aikaan tämän länsipuolelle. Vanha paikka sijaitsee Kalimenojaan viettävän rinteen yläpäässä nykyisellä pellolla. Vuonna 1947 paikka on peltoa.

Pelto oli viljelyssä, eikä paikalla siksi tehty laajempaa inventointia. Topografian perusteella todennäköinen talon paikka on asemoinnin osoittamalla kohdalla. Tässä on jonkin verran tasannetta ja myös heinäkasvusto on korkeaa.

Pellon laidoilta ei kairauksista havaittu tiiltä tai hiiltä, tosin maaperä oli kivistä. Asemoidusta paikasta pohjoiseen on laaja peltosaareke. Täällä on jonkin verran raivausröykkiöitä ja yksittäisiä pellolta raivattuja kiviä. Merkkejä asuinpaikasta ei kuitenkaan löydetty.

Kuva 62. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 63. Penttilän vanha tontti on nykyisin pellolla. Kuva: Arttu Tokoi.

28. Kello 43 Lopakka

Muinaisjäännösrekisterin kohde Kello Satalahti Lopakka 84010028

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7225357 E 422176

Korkeus: 7,5 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Koivunen 1990–1991 kaivaus

Lopakan talo on merkitty paikalle jo 1759 karttaan ja on autioitunut 1900-luvun lopussa. Paikalla on edelleen joitain vanhoja ulkorakennuksia. Tontti on pääosin autio, tosin etelälaidalle on kasattu jonkin verran tavaraa.

Kohteella on tehty kaivauksia 1990-luvulla ja lähiympäristössä on ollut asutusta ainakin ajalta 1300 eteenpäin. Muinaisjäännösalue sijoittuu talotontin eteläpuolelle ja tien toiselle puolen. Tontin eteläpuolisella alueella maankäyttö on voimakkaampaa.

Vuoden 1759 kartalta asemoitu talonpaikka näyttää osuvan pitkälti autioituneelle talotontille. Se jää suurelta osin rajausehdotuksen ulkopuolelle.

Kuva 64. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 65. Vanhoja rakennuksia Lopakan autioituneella tontilla. Kuva: Arttu Tokoi.

29. Kello 46 Lonki

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7222904 E 424888 (kohdepiste)

N 7222904 E 424888 (havainto nokimaasta)

Korkeus: 8 m mpy

Longin talo sijaitsee ylempänä Kalimenojan varressa. 1769 ja 1834 kuvattu talonpaikka on sittemmin autioitunut, kun talo on siirretty etelämmäksi. Vanha paikka on nykyisin vanhaa peltoa.

Talonpaikan seutua kairattiin melko laajalti. Alue on kivetöntä hiekkamaata ja muutamasta kohtaa kairalla tavattu kivi voi liittyä talotonttiin. Lisäksi havaittiin parista kohtaa aavistus hiiltä kyntökerroksesta.

Kohdepisteen (A) kohdalla oli 50 cm paksu kerros, jonka ala oli kiviä. Kohdalta ei päästy kairalla pohjamaahan. Kohdalla on kuoppa tai muu syvemmälle yltävä rakenne. Toinen peltokerroksen alainen havainto saatiin rajauksen pohjoisosasta (B). Täällä 45 cm kerroksen pohjaosassa oli hiilensekaista vaaleampaa maata.

Näitä kahta havaintoa lukuun ottamatta merkkejä asuinpaikasta havaittiin hyvin vähän. Kohde rajattiin havaintojen ja 1759 kartan perusteella.

Kuva 66. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

30. Kello 47 Patela

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7220558 E 428896

Korkeus: 4 m mpy

Patelan tilan kohta on kuvattu 1759 kartalle hieman muista taloista poiketen. Peltoaukean länsireunaan on kuvattu vahvan viivan rajaama talon 47 tontti. Peltojen itälaidalla tien laidassa on toinen tontti. Tähän on kirjattu mahdollisesti 9c tai gc. Tien itäpuolelle on piirretty musta kartasta poikkeava suuri talon kuva ilman tonttia. Myöhemmin vuoden 1831 kartalla Patelan talo sijaitsee tien itäpuolella. Tämä myöhemmin Kuivaksen nimellä tunnettu talo on autioitunut ilmakuvien perusteella 1960-luvulla.

Inventoinnissa lähdettiin oletuksesta, että 1759 kartan tekoaikaan varsinainen talotontti olisi läntisin. Myös kartalle merkitty tyhjä tontti tarkistettiin.

Tontin (A) kohdalla on selväpiirteinen ympäristöstään kohoava kumpu, jonka perusteella rajattu tontti vastaa melko tarkasti karttapiirrosta. Paikalla on kuitenkin 1900-luvun lopulla ollut asuinrakennus pihapiireineen, minkä vuoksi varhaisempia kerroksia on vaikea löytää. Tontin koilliskulmasta havaittiin 20 cm syvyydestä muutaman senttimetrin vahvuinen nokikerros, mutta ei ole selvää, mihin vaiheeseen se liittyy.

Itäinen tontti on nykyään puistoaluetta Haukiputaantien ja viereisen pyörätien välillä. Tontin paikalta Kuivasojan etelärannalta ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Tontin eteläpuolella olevan puuryhmän kohdalta havaittiin vanhan kyntökerroksen olevan tummempaa ja hiilensekaista. Tämä voi liittyä kuitenkin Kuivaksen talon myöhempään toimintaan. Talon ympäristössä näkyy 1900-luvun ilmakuvissa rakennuskantaa ja muuta toimintaa. Talon pihapiiriä ei tarkastettu maastossa.

Kuva 67. Ote 1759 kartalta.

Taulukko 5. Patelan havainnot.

	N	E	Kuvaus
A	7220558	428896	Kohdepiste tontin asemoidulla paikalla
B	7217318	425177	Itäisempi tontti
C	7217290	425193	Noensekaisen maan alue
D	7217288	425236	Kuivaksen talon tontti

Kuva 68. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 69. Patelan läntisimmän tontin paikka. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 70. Itäisempi kartalla tyhjä tontti on mahdollisesti sijainnut heti oikeassa reunassa olevan puuryhmän takana pääosin nykyisen tien alla. Kuva: Arttu Tokoi.

31. Kello 52 Alatalo 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7220558 E 428896

Korkeus: 12,5 m mpy

Talo on piirretty 1759 karttaan Kalimenojan törmälle pitkänomaisen tontin päähän. Samalla numerolla on toinenkin talo 400 m tästä alavirtaan ja on mahdollista, että Alatalo-nimi on liittynyt tähän. Vuoden 1834 kartalta talo puuttuu. Pitäjänkartalle se on merkitty, tosin väärään paikkaan. On epäselvää, milloin talo on autioitunut. Vuoden 1931 ilmakuvassa paikalla on peltoa. Talon tontti erottuu kuitenkin edelleen hyvin vanhoissa ilmakuvissa omana peltolohkonaan.

Kuva 71. Ote 1759 kartalta.

Nykyään tontti on pellolla. Mitä todennäköisimmin viereinen sarkaoja on edelleen tontin vanhalla kaakkoisrajalla. Kalimenojan puolella pelto päättyy jyrkkään törmään. Paikkaa tutkittiin maaperäkairalla ja metallinilmaisimella. Lisäksi kaivettiin kaksi koekuoppaa.

Koekuoppa 1 oli kooltaan 45 x 45 x 40 cm. Kyntökerroksen alta havaittiin hyvin ohut noin 1 cm paksuinen noensekainen kerros. Tiilenmurenia tuli muutama kourallinen ja lisäksi löydettiin jokunen palaneen kiven pala.

Heti törmällä tontin kaakkoisreunalla on hieman ympäristöstä koholla oleva kohta, joka voisi olla rakennuspaikka. Koekuoppa 2 tehtiin tähän. Kuopan mitat olivat 45 x 45 x 30 cm. Kuopasta löytyi joitain tiilen ja palaneen kiven paloja sekä naula. Kuopan vierestä havaittiin kairalla kyntökerroksen alta noin 20 cm syvä kuoppa, jossa oli pohjalla nokimaata. Myös tontin länsiosasta havaittiin kairauksissa kynnön alta hieman nokimaata. Hieman törmästä pellolle päin oli matala harjanne. Todennäköisesti se on syntynyt pellon muokkauksessa, sillä kyntökerros oli siinä paksu, noin 40 cm.

Metallinpaljastimella tehdyt löydöt käsittivät muun muassa kirjanklipsin todennäköisesti 1700-luvun lopulta, pienen halkaisijaltaan n. 3 cm rautaisen kuulan, keritsimien puolikkaan ja veitsenkahvan. Rautakuula on mahdollisesti kartessin hauli.

Vuoden 1759 kartalla talon viereen Kalimenojan varteen on kuvattu mylly. Muuten jyrkässä jokitörmässä on laaja muokattu tasanne tällä kohdalla. Tasanne on huomattavan suuri, kooltaan noin 20 x 8 m. Maa vaikutti kairatessa syvälle sekoittuneelta. Itäpäässä tasanne porrastuu selvästi ympäröivään maastoon nähden ja samoin joen puoli on jyrkkäpiirteinen. Lännessä reuna on liukuvampi. Eteläpäässä on rinteessä jonkinlainen luiska, joka tosin ei laske suoraan tasanteelle vaan tämän eteläpuolelle. Maanmuokkaus vaikutti niin suurelta, että kyse voi olla vasta 1800–1900-lukujen toimista, mikäli sama myllynpaikka olisi pysynyt käytössä tänne saakka. Kohdalla on joessa saari ja on todennäköistä, että saaren ulommassa haarassa on ollut pato ja voimantuotto on otettu viereisestä haarasta. Törmä nousee tasanteen kohdalla 1,5 m pystysuoraan ja yhteensä vedenpinta on noin 2 m tasannetta alempana. Näin jyrkän törmän voisi olettaa olevan jotenkin vahvistettu, mutta mitään selvää kivimuuria ei kyetty havaitsemaan.

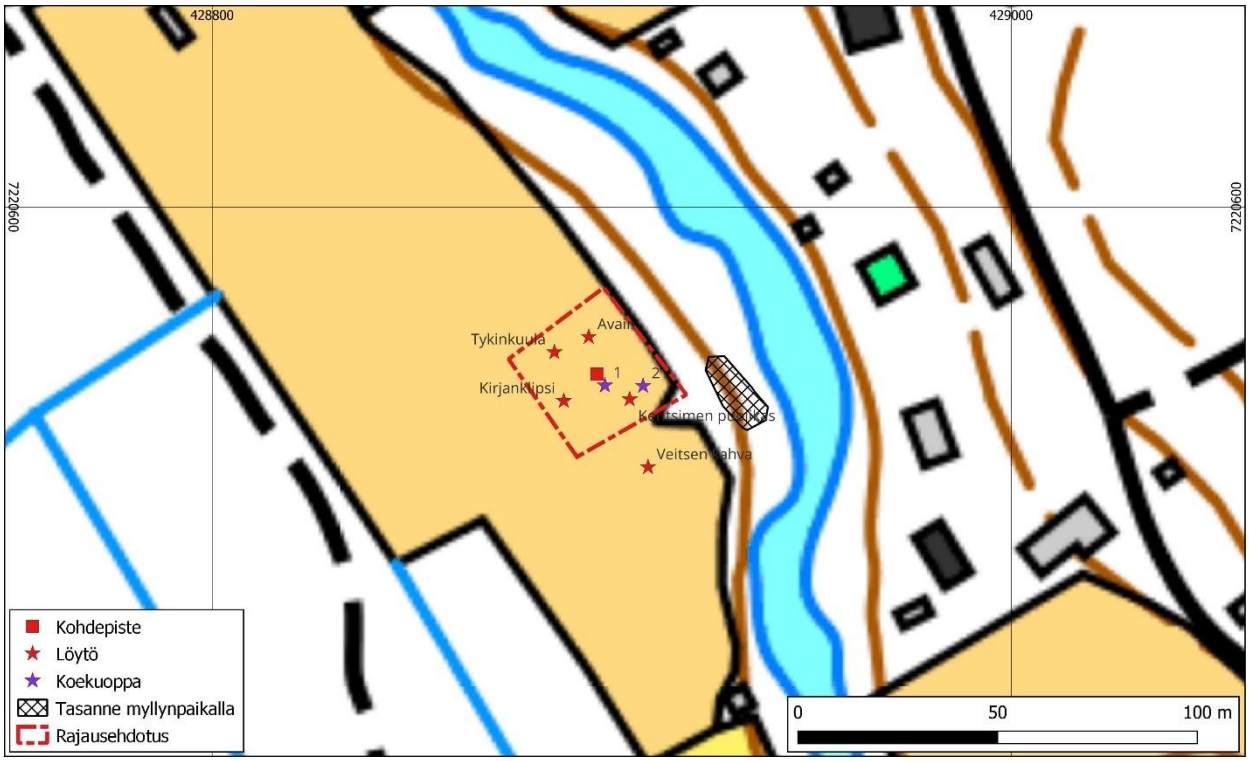

Kuva 72. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 73. Vanhaa talotonttia. Talo on sijainnut joentörmällä. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 74. Tasattu alue Kalimeenojan rannalla. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 75. Kuva poistetuista löydöistä. Kirjaklipsi ja rautakuula. Kuva: Arttu Tokoi.

Taulukko 6. Kohteen Kello 52 Alatalo löytöjen ja koekuoppien sijainti.

	N	E	Kuvaus
A	7220558	428896	Kohdepiste tontin keskellä.
B	7220555	428898	Koekuoppa 1
C	7220555	428908	Koekuoppa 2
D	7220564	428886	Rautakuula halk. 30 mm, paino 89 g. Ks. kuva
E	7220551	428888	Kirjanklipsi mitat 42,5 x 21,5 x 3 mm, paino 5 g. Valettu, toiselta puolelta tasainen ja hiottu hieman. 2 niitinreikää. Ks. kuva.
F	7220567	428894	Avain (jätettiin paikalleen)
G	7220552	428904	Keritsimen pala (jätettiin paikalleen)
H	7220535	428909	Veitsen kahva (jätettiin paikalleen)

32. Kello Kurttila torppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi mahdollisena muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7222989 E 424558

Korkeus: 9 m mpy

Vuoden 1759 karttaan on Kurttilan talon maille lähelle Teppolan rajaa kuvattu torppa. Torpan nimeä ei mainita kartalla. Sitä ei ole kuvattuna enää myöhemmille kartoille. Vuoden 1947 ilmakuvassa paikalla on peltojen välinen metsäkaista, jolla on todennäköisesti heinälato. Torpan paikka voi olla myös pellon puolella. Sittemmin koko alue on raivattu pelloksi.

Pelto oli inventoinnin aikaan heinällä, eikä tarkempaa inventointia voitu tehdä. Asemoitu torpan paikka on joen suuntaisen harjanteen päällä. Keskeltä harjannetta päätettiin lopulta käydä kairaamassa yksi kohta kokeeksi. Paikalla oli 60 cm multakerros. Harjanne lienee ainakin osittain syntynyt kyntämisen seurauksena, tosin pohjalla voi olla myös luontainen harjanne. Kairatulta kohdalta ei havaittu tiiltä tai muuta asuinpaikkaan viittaavaa. Torpan tarkan paikan selvittämiseksi täytyisi tehdä laajempia tutkimuksia viljelyajan ulkopuolella.

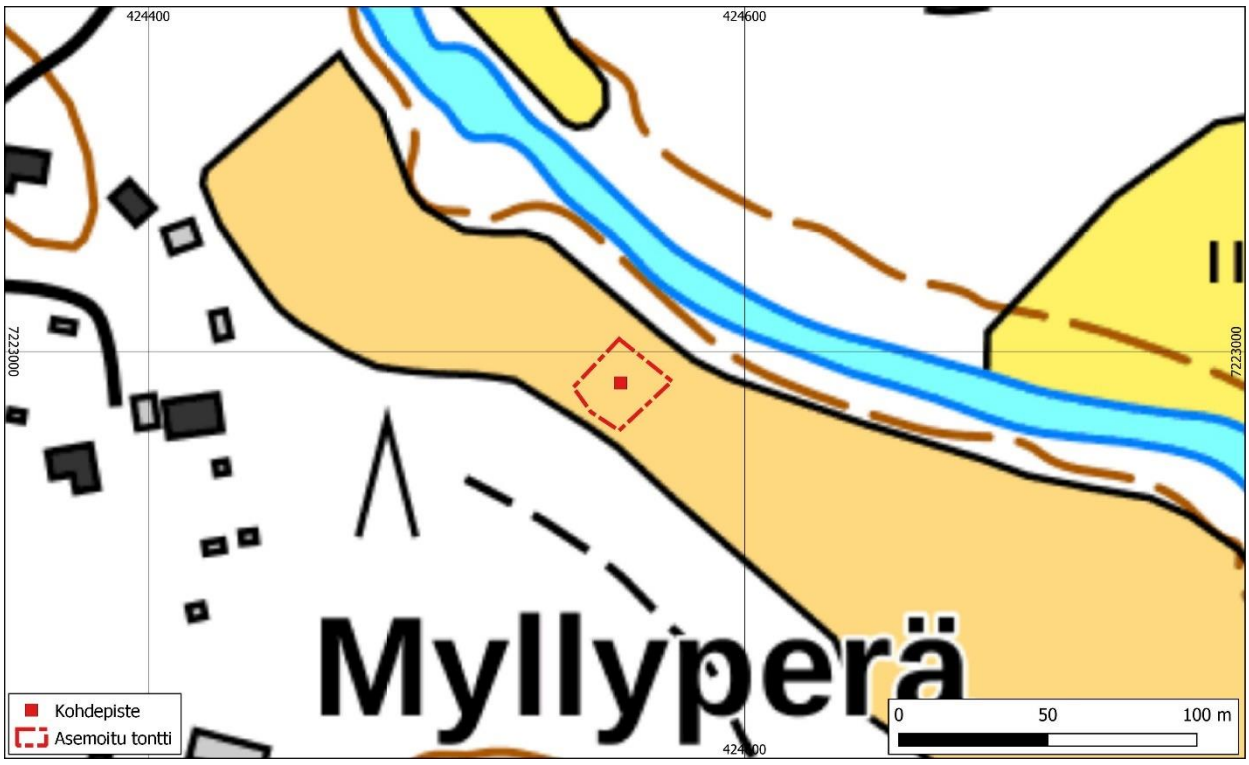

Kuva 76. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 77. Torpan paikka sijaitsee pellolla. Kuva: Arttu Tokoi.

33. Kello Myllyperä torppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7222789 E 424523

Korkeus: 10 m mpy

Paikalle on vuoden 1759 karttaan merkitty sotilastorppa. Torpan tonttia ei kuitenkaan ole piirretty erikseen. Paikkaa ei ole merkitty myöskään 1834 karttaan. Pitäjänkartassa talo on kuvattu karkeasti keskelle peltoa. Inventoinnissa tehtiin oletus, että torppa olisi sijainnut 1759 kartan peltolohkojen väliin jäävällä niemekkeellä. Kartalle ei ole myöskään merkitty torpan nimeä. Torppa sijaitsee 300 m Kurttilan talosta länteen.

Metsänlaidasta löydettiin inventoinnissa noin 7 x 7 m kellarin pohja. Ulkoreunaltaan tämä ei ole kovin selkeän muotoinen, kun taas keskellä oleva 3 x 2 m syvennys on selkeän suorakulmainen. Syvennyksen rajat ovat niin selvät, että autioituminen lienee tapahtunut korkeintaan 1800-luvulla.

Inventoinnissa tarkistettiin lähinnä metsää vanhojen peltoaukeiden laidalla. On mahdollista, että torpan rakennuksia on sijainnut myös nykyisten omakotitalotonttien alueilla.

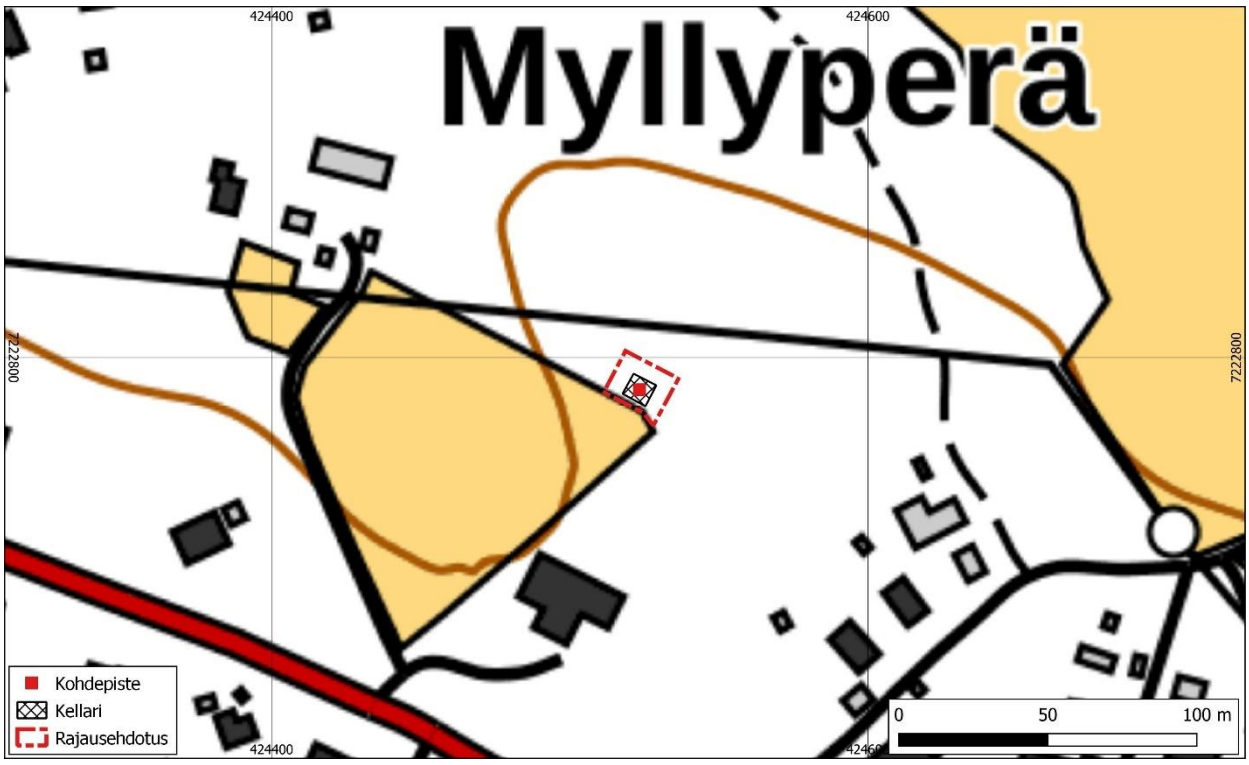

Kuva 78. Kohteen sijainti. Rajaus pitää sisällään kellarin. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 79. Kellari on metsässä vanhan peltoaukean laidalla. Kuva: Arttu Tokoi.

4.3. Haukipudas

34. Haukipudas 8 Luukela 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7232157 E 422531

Korkeus: 8,5 m mpy

Talo on 1760 kartalla kuvattu tähän Raakkulahden rannalle. Lahti on tällöin jo kuroutunut pieneksi lammeksi. Vuoden 1802 kartalta talo puuttuu, mutta kaksi muuta talonpaikkaa on kuvattu tästä etelään. Talon paikka on joka tapauksessa asuttuna taas varhaisimman ilmakuvan 1947 aikaan. Paikallisen asukkaan mukaan tämä talo on purettu 70-luvulla.

Paikalla on useita rakennusten jäännöksiä 1900-luvulta. Pihapiiri on hyvin kivinen. Alueella on muitakin sopivia rakennuspaikkoja, joten 1700-luvun rakennukset eivät ole välttämättä sijainneet juuri samoilla paikoilla kuin myöhemmät.

Kuva 80. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Taulukko 7. Rakenteet kohteella Luukela 2.

	N	E	Kuvaus
A	7232157	422531	Kohdepiste tontin keskellä
B	7232152	422539	Asuinrakennuksen pohja
C	7232148	422524	Mahdollinen saunarakennuksen pohja
D	7232161	422521	Mahdollinen navetan pohja

Kuva 81. Pihapiiriä. Kuvan vasemmassa reunassa vanhan päärakennuksen raunio. Kuva: Arttu Tokoi.

35. Haukipudas 10 Kauppila 1

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7233830 E 421638

N 7233792 E 421697 (alakohde: kiuas)

Korkeus: 5 m mpy

Kauppilan talo on merkitty 1760 karttaan pelto ja niittyaukeiden keskelle Ollilan ja Kurttilan tilojen välimaastoon. Toinen Kauppilan talo on tästä 500 m kaakkoon edelleen asutulla paikalla. On kuitenkin mahdollista, että se on lisätty kartalle myöhemmin.

Kuva 82. Vuoden 1760 kartassa rakennukset reunustavat pihaa kaikilta neljältä sivulta.

Talo lienee alun perin perustettu merenlahden rannalle. Rannankorkeuden perusteella se on voitu perustaa aikaisintaan 1500-luvun puolivälin tienoilla, jolloin paikka on sijainnut suojaisan lahden rannalla. Tulvavedet ovat voineet nousta talon luoteispuolisille niityille vielä 1700-luvun puolivälissä.

Talonpaikkaa ei ole merkitty vuoden 1802 karttaan. On mahdollista, että se on autioitunut ennen tätä, vaikka kyse voi olla myös kartan virheestä. Pitäjänkartalle talo on merkitty, mutta karttamateriaali perustuu vanhempiin mittauksiin ja on epäluotettavaa. Vuoden 1947 ilmakuvassa rakennuksista ei ole jäljellä mitään.

Nykyisin talonpaikka sijaitsee nokkosta kasvavan vanhan peltoaukean laidalla noin 100 m vanhasta ratapenkasta pohjoiseen. Paikka on kahden vanhan niittyladon välissä.

Talo on sijainnut loivapiirteisen hieman ympäristöään korkeammalla olevan harjanteen päässä. Suuri osa tontista näyttää olevan vanhalla peltoaukealla. Vaikka maastonkohta on ollut peltona, aluetta noin 15 m pellon laidalta ei näytä koskaan kynnetyn. Ilmeisesti se on ollut nurmena. Tontin paikka on siten säilynyt todennäköisesti pääosin koskemattomana. Kohta on hyvin kivinen ja pinnalla on 10–15 cm nokinen hiekkakerros. Erityisesti nokimaata on tontin luoteisosassa ja kohdalla on todennäköisesti palanut rakennus. Tontin alue on rajattu pääosin nokimaan levinnän perusteella.

Peltoaukean pohjois- ja itälaidoilla olevalle maakannakselle on kasattu runsaasti kiviä pellolta. Tämä ja korkea kasvillisuus vaikeuttivat havaintojen tekoa. Nokimaa jatkuu jonkin verran tälle kohdalle, mutta ei yllä pohjoispuoliselle pellolle.

Kannaksen länsipäästä havaittiin rakennuksen perustus. Kohdalla on kaksi korkeaa maakumpua. Läntisemmän päällä on kiuas. Kairatessa havaittiin paikalta paksu 50 cm savi- tai hiesukerros, jonka alla oli nokea, runsaasti tiiltä ja hieman hyvin hauraita lahoja puujäännöksiä. Näkyvyys oli kohdalla heikko, mutta rakenne tulkittiin arviolta 10 x 6 m rakennuksen perustaksi. On mahdollista, että rakennus on palanut ja päälle on sen jälkeen kasattu maata tai mahdollisesti perustettu uusi talo. On todennäköistä, että kasvillisuuden ja pellolta raivattujen kivien lomassa on lisää rakenteita. Maasto kuitenkin laskee kannaksen pohjoisreunalle.

Peltoaukean itälaidalta havaittiin matala säännöllisen muotoinen 2 x 2 metrin laajuinen kasa, joka poikkesi lähistön peltoröykkiöistä. Siihen tehtiin koepisto, josta havaittiin runsaasti

palanutta kivensirpaletta, nokeentuneita tiilenkappaleita ja hiekkaa. Kyse on todennäköisesti riihen, pajan tai saunan uunista. Korkeutta rakenteella on 0,5 m.

Kauppilan autioitunut talonpaikka on yksi parhaiten säilyneitä asuinpaikkoja Oulun alueella. Paikka on lisäksi asutettu todennäköisesti varhain ja autioituminenkin on voinut tapahtua jo 1700-luvun lopulla tai ainakin ennen 1900-luvun alkua.

Kuva 83. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Taulukko 8. Rakenteet Kauppilan alueella.

	N	E	Kuvaus
A	7233831	421638	Kartoilta asemoitu tontin keskipiste osuu havaintoalueen keskelle
B	7233847	421640	Rakennuksen pohja
C	7233792	421697	Kiuas

Kuva 84. Kauppilan tontti on vanhalla pellolla ja sen reunassa ladosta eteenpäin. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 85. Rakenteet olivat tiheän pensaikon peitossa. Kuva: Arttu Tokoi.

36. Haukipudas 13 Ukkola

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7234747 E 424653

Korkeus: 9 m mpy

Ukkolan talo sijaitsi vielä vuoden 1765 kartalla Vareputaanojan eteläpuolisella törmällä. Tämän jälkeen talo on siirretty korkeammalle kankaalle nykyiselle paikalleen. Aiemmin Halosen nimellä tunnettu talo oli autiona 1600-luvulla, kunnes otettiin uudelleen viljelyyn 1683 Matti Ukon toimesta (Virrankoski 1973: 69). On epäselvää, onko tätä edeltänyt talonpaikka ollut samalla kohtaa. Talonpaikka olisi voitu asuttaa aikaisintaan varhaiskeskiajalla, mutta se on voinut syntyä putaan varteen myöhemminkin.

Nykyisin vanha tontti on pellolla kahden puolen ojalle johtavaa polkua. Polun itäpuolella on korkea kumpare (C), jonka kohdalla kasvusto on ympäristöä rehevämpää. Tästä havaittiin maaperäkairalla 60 cm paksuudelta tummaa multaista hiekkaa. Muualla pellon kyntökerros on tavallinen 30 cm.

Tien länsipuolella kyntökerros on paikoin hyvin tiukkaa maata ja seassa on jonkin verran kiviä ja tiiltä. Kokonaisuudessaan materiaalia ei kuitenkaan ollut erityisen paljon. Myös hiiltä havaittiin eri puolilta tonttia, mutta peltokerros ei ollut erityisen nokinen.

Aluetta kairattiin melko tiheästi, mutta vain tontin luoteisreunalla osuttiin kyntökerroksen alaiseen kuoppaan (B). Kohdalla oli kynnön alla 10 cm tiilensekaista vaaleampaa hiekkaa, 15 cm mustaa nokea ja 15 cm hiilensekaista likamaata. Kuopan syvyys maanpinnasta oli siten yhteensä 70 cm.

Tontin alue rajattiin havaintojen perusteella ja se vastaa pitkälti 1765 kartan aluetta. Rakenteet ovat nähtävästi pääosin tuhoutuneet kynnössä. Lisäksi rakennukset on todennäköisesti siirretty uudelle talonpaikalle kokonaisuudessaan, joten paikalla ei välttämättä ole ollutkaan merkittävästi rakenteita. Havaittu nokimaakuoppa viittaa kuitenkin siihen, että jotain kynnön alaisia kerroksia on säilynyt.

Taulukko 9. Ukkolan tilan havaintoja.

	N	E	Kuvaus
A	7234747	424653	Kohdepiste tontin keskellä
B	7234755	424647	Kuopan paikka
C	7234751	424670	Kumpare

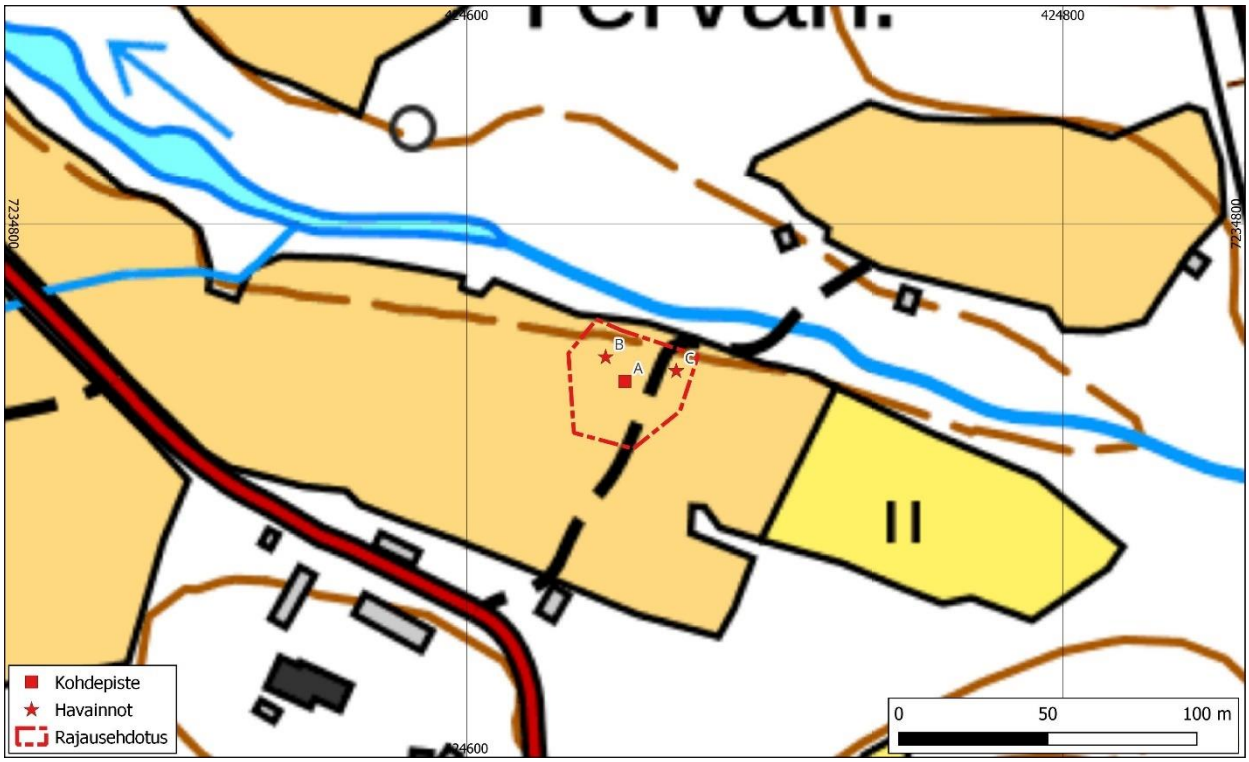

Kuva 86. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 87. Ukkolan talo on sijainnut ilmeisesti polun molemmin puolin ojan töyräällä lähellä pellon laitaa. Kuva: Arttu Tokoi.

37. Haukipudas 21 Kurttila 3

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi poistettuna kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7233540 E 422030

Korkeus: 6 m mpy

Kurttilan talo on 1760-luvun kartalla nykyisellä paikallaan Kurttilanharjulla. Kartalle on lisätty lyijykynämerkintänä myös kaksi muuta taloa tästä kaakkoon. Toinen näistä käytiin tarkistamassa inventoinnissa.

Kohde osuu Putaankyläntien ja vanhan rautatien risteyskohtaan. Pellon laidalta radan pohjoispuolelta läheltä tietä havaittiin parista kohtaa hieman tiiltä ja hiiltä. Asemointi ei ole täysi tarkka, mutta on todennäköistä, että se on jäänyt näiden rakennustöiden alle.

Kuva 88. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

38. Haukipudas 25 Höyhtyä

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi mahdollisena muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7230478 E 423380

Korkeus: 7,5 m mpy

Höyhtyän talo on vuoden 1764 kartalla kuvattu lammen rannalle peltojen keskelle. Myöhemmin pääosin kuivattu lampi voi olla tällöin jo Höyhtyänlampi-nimellä, mutta teksti on epäselvä. Talo on samalla paikalla 1802 kartalla. Ilmakuvassa vuodelta 1947 talo on siirretty nykyiselle paikalleen.

Vanha talonpaikka on nykyään peltoa. Paikka on selvästi ympäristöstä kohoavan harjanteen laella. Nykyinen talo on samalla harjanteella tästä lounaaseen.

Paikkaa tarkastaessa havaittiin pellon kylvetyn suorakylvönä syysviljalle, joten järjestelmälliseen kartoitukseen ei paikalla ryhdytty. Vanhan sängen ja oraan välistäkin havaittiin paikalta hyvin runsaasti tiilenkappaleita sekä jonkin verran kiviä, joista osa palaneita. Muutamista kairauksista ei havaittu kynnön alaisia kerroksia, mutta peltokerros oli osin tummaa hiilensekaista. Paikalla näkyy ympäristöä tummempi läikkä myös ilmakuvissa (esimerkiksi vuodelta 2010).

Rajaus on esitetty karkeasti pintapoimintahavaintojen sekä harjun topografian perusteella. Paikan tarkemmaksi määrittämiseksi tulisi tehdä tarkempia tutkimuksia viljelykauden ulkopuolella. Todennäköisesti pääosa kerroksista on joka tapauksessa tuhoutunut viljelyssä.

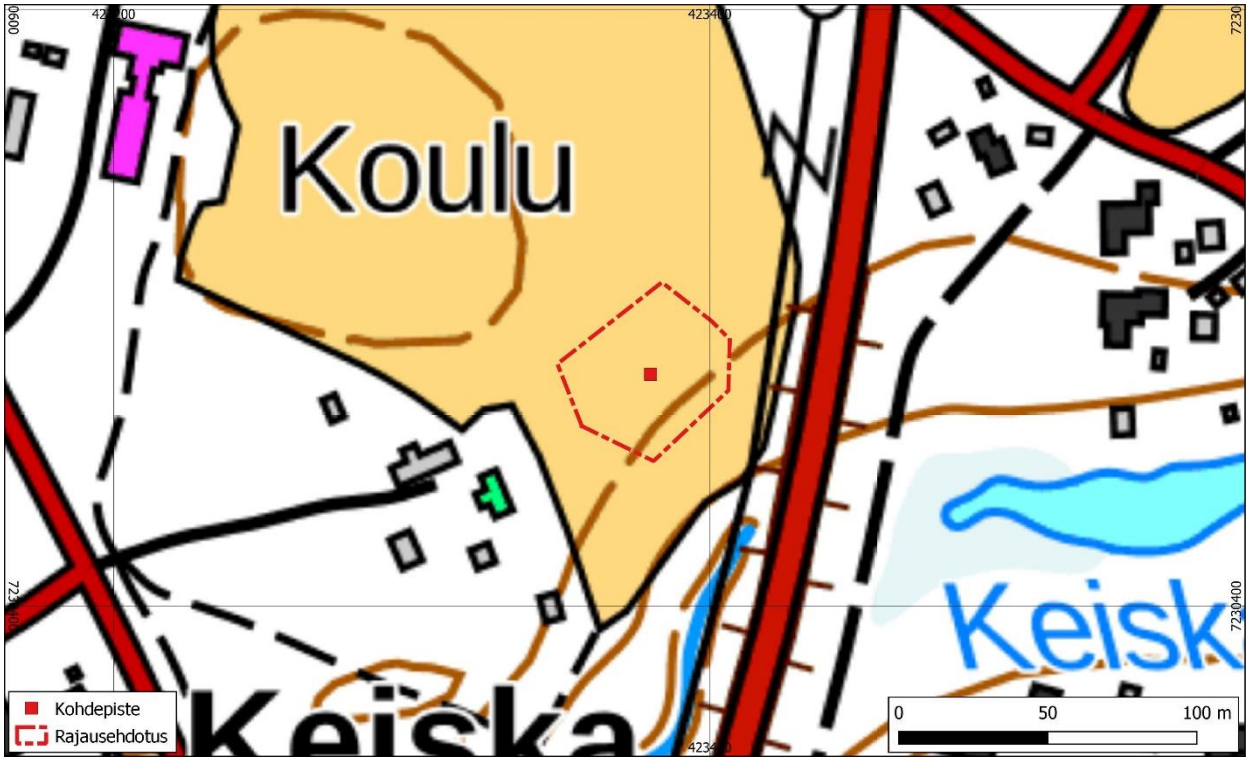

Kuva 89. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 90. Höyhtyän vanhaa talotonttia. Taustalla oikealla nykyinen Höyhtyän talo. Kuva: Arttu Tokoi.

4.4. Alakiiminki (Kiiminki)

39. Alakiiminki 5 Kaattari 2/3

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7225417 E 438461 (Kaattari 2)

N 7225433 E 438456 (Kaattari 3)

Korkeus: 33 m mpy

Vuoden 1770 kartalle on kuvattu kaksi Kaattarin tonttia. Näistä itäisempi on edelleen asuttuna (ks. liitteet: Kaattari 1). Toinen tontti sijaitsee 230 tästä itään ja on nykyään kokonaan autioitunut. Vuoden 1816 kartalla tontille on kuvattu kaksi taloa. Molemmat talot ovat mahdollisesti olleet paikalla jo 1770, sillä tontti on kartalla varsin kookas.

Tontti sijaitsee Kiiminkijoen pohjoistörmällä viljellyllä pellolla. Aluetta kairattiin laajalti, mutta merkit asumisesta olivat suhteellisen vähäisiä. Karttaan rajatulta alueelta havaittiin kuitenkin tasaisesti pieniä määriä tiiltä ja hiiltä. Alue vastaa melko tarkasti vanhoille kartoille kuvatun tontin rantapuoliskoa. Pohjoisemman Kaattari 3:n arvioidulta paikalta ei tehty havaintoja. Rannassakaan kynnön alta ei havaittu jälkiä säilyneistä rakenteista.

Kuva 91. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 92 Kaattarin tontit ovat pellon vastakkaisella laidalla saunarakennuksen ja pajua kasvavan ojan välisellä alueella. Kuva: Arttu Tokoi.

40. Alakiiminki 11 Putkonen

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7223712 E 439361

Korkeus: 35 m mpy

Putkosen talo on merkitty Kiiminkijoen rantatöyräälle vuosien 1770 ja 1776 kartoilla. Vuoden 1818 kartalla talo on jo siirretty nykyiselle paikalleen mäen päällä.

Nykyään tontti sijaitsee pääosin pellolla. Pellon reunassa on kapea joutomaakaistale, jolla on runsaasti pellolta raivattuja kiviä. Tontin kohdan eteläosassa on vanha pajarakennus.

Pellolta kyntökerroksen alta muutamia metrejä pajasta luoteeseen havaittiin paksun 40 cm peltomaan alta 20–30 cm tummanruskeaa noen ja palaneen kivensekaista maata. Viereen tehdystä kairauksesta havaittiin vain normaalinvahvuinen kyntökerros, joten kyse on ilmeisesti kuopasta. Kyntö on kohdalla hieman ympäristöä tummempaa.

Muualtakin törmän päältä havaittiin hieman tiiltä ja hiiltä, mutta materiaalia esiintyy harvakseltaan hyvin laajalla alueella, eikä tämän perusteella pystytty rajaamaan selvää asuintonttia. Rajaus on tehty osittain kartta-aineistoon tukeutuen.

Kuva 93. Paikalta aiemmin löydetty äyri.

Maanomistajalla näytti maastotarkastuksen yhteydessä alueelta tehtyjä metallilöytöjä. Pajarakennuksen pohjoispuolelta oli löydetty vuoden 1683 ruotsalainen äyri (1 ÖR SM). Lisäksi jostain lähistöltä oli löydetty yksi vuoden 1750 raha ja toinen mahdollisesti samanlainen. Lisäksi maanomistaja kertoi löytäneensä mailtaan yhden noin 10 cm tykinkuulan ja toisen 3 cm halkaisijaltaan olleen. Jälkimmäinen voisi olla kartessin hauli (vrt. kohde Kello 52 Alatalo).

Taulukko 10. Kohteen Putkonen havainnot.

	N	E	Kuvaus
A	7223712	439361	Kohdepiste kartta-asemoinnin perusteella
B	7223692	439368	Havaittu kuoppa pajarakennuksen edustalla

Kuva 94. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 95. Pajarakennus, jonka läheisyydestä pääosa havainnoista on. Kuva: Arttu Tokoi.

41. Alakiiminki 34 Kamula

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7226971 E 435297

Korkeus: 32 m mpy

Kamulan tila on merkitty vuoden 1770 karttaan uudistilana, mutta löytyy kuitenkin 1779 jo maakirjastakin. Talo on vielä vuoden 1816 kartoilla, mutta autioitunut jossain välissä tämän jälkeen.

Kuva 96. Ote vuoden 1770 kartasta.

Tontti on 1900-luvulla karttojen mukaan raivattu pelloksi. Yllättäen paikalla oli kuitenkin säilynyt kokonainen rakennuksenperustus (B). Rakenteen mitat ovat 5,5 x 5,5 m. Perustus on jykevä. Leveydeltään se on noin 80 cm ja korkeudeltaan 30 cm. Ainakin lounaissivulla se on ladottu suurista luonnonkivistä. Kaakkoisreunalla kyse voi olla vain multapenkin maapenkasta. Pohjoisreunassa on suuren laakakiven päälle ladotun uunin tai kiukaan jäännös.

Tontin ylärinteenpuoleinen laita on niin kivinen, ettei sitä nähtävästi ole koskaan käännetty, vaan se on ollut nurmena. Tontin alapuoli on kynnetty. Tontin alue erottuu ympäristöstä hieman tummemman maa-aineksen ansiosta. Naapuritontille on vastikään kaivettu viemäri, joka kulkee tontin länsipuolen läpi.

Tien pohjoispuolella rakennuksenperustuksesta 35 m luoteeseen on kiukaan tai uunin jäännös (C). Mitoiltaan se on 2 x 1,5 x 0,7 m. Kivet ovat palaneita ja pieniksi hajonneita. Lähialueella metsässä on runsaasti pellolta tai tieuralta raivattujen kivien röykkiöitä. Kiuas erottuu näistä säännöllisen muotonsa ja kivimateriaalin vuoksi kuitenkin melko hyvin. Kiukaan päällä on kuntan alla piikkilankaa.

Kuva 97. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 98. Rakennuksen perustus Kamulan tontilla. Kuva: Arttu Tokoi.

Taulukko 11. Kamulan rakenteiden sijainti.

	N	E	Kuvaus
A	7226971	435297	Kohdepiste tontin keskellä
B	7226976	435306	Rakennuksen pohja
C	7227000	435275	Kiuas

42. Alakiiminki Mikkola torppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7225609 E 437633

Korkeus: 35 m mpy

Torppa näkyy kartoilla 1770 ja 1816. Vuoden 1947 ilmakuvassa kohdalla on metsää. Todennäköisesti tilakeskus on tässä välissä siirretty luoteeseen nykyisen talon kohdalle.

Vanha pelto on nykyään pihaa. Metsän puolella muutamia metrejä vanhan pellon laidasta on jykevä kiviaita. Leveydeltään tämä on noin 1,5 m ja korkeudeltaan 0,7 m. Aita on nähtävästi alun perin rakennettu torpan pellon laitaan, mutta myöhemmin aidan viereinen alue on jäänyt pellon ulkopuolelle ja kohdalle on kasattu pellolta kiviä.

Torpan tontti rinteen yläpäässä on myöhemmin raivattu pelloksi, mutta kiviaidan ja myöhemmän pellonlaidan väliin jäävä kohta näyttää säästyneen. Täältä havaittiin yksi suuri palaneen kiven kasa, jota arveltiin kiukaaksi. Lisäksi havaittiin toinen pienempi lohkeilleen ja nähtävästi palaneen kiven kasa. Tämä oli kuitenkin ulkomuodoltaan epämääräisempi.

Tarkkaa havainnointia vaikeutti se, että alueelle oli myöhemmin kasattu kiviä. Rakenteiden kohdalla kiviaidassa on kohta, jossa aita muuttuu yksinkertaiseksi kiviriviksi. On mahdollista, että tässä on ollut rakennus.

Paikalta 120 m kaakkoon on Harjulankankaan asuinpaikka (muinaisjäännösrekisterin kohde 1000029477).

Kuva 99. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 100. Tonttia ja peltoa rajaava kiviaita erottuu ympäristöstä hyvin. Kuva: Arttu Tokoi.

Taulukko 12. Mikkolan torpan rakenteet.

	N	**E**	**Kuvaus**
A	7225609	437633	Kohdepiste tontin keskellä
B	7225608	437639	Mahdollinen kiuas
C	7225603	437627	Palaneiden kivien kasa
	7225596	437611	Kiviaidan länsipää
	7225610	437651	Kiviaidan itäpää

4.5. Ylikiiminki

43. Ylikiiminki 17 Kanniainen

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7216344 E 463827

Korkeus: 78 m mpy

Kanniaisen autioitunut talon paikka on vuoden 1820 kartalla kuvattu nykyistä paikkaa lähemmäksi rantaa. Vuoden 1777 kartalla talotontin paikka ei erotu selkeästi ja voi olla joko rannassa tai nykyisellä paikallaan.

Rantapelto kasvaa nykyisin marjapensaita, vadelmaa ja korkeaa rikkakasvia, kuten nokkosta ja maitohorsmaa. Havainnointiolosuhteet olivat tästä johtuen huonot. Maanpintaa ei voinut nähdä lainkaan eikä maaperäkairanäytteissäkään näkynyt muuta, kuin normaalia peltomaakerrosta.

On mahdollista, että jo kartta-aineiston tekoaikaan Kanniaisen tilakeskus on ollut nykyisellä paikallaan ja myöhempi kartta olisi sikäli virheellinen.

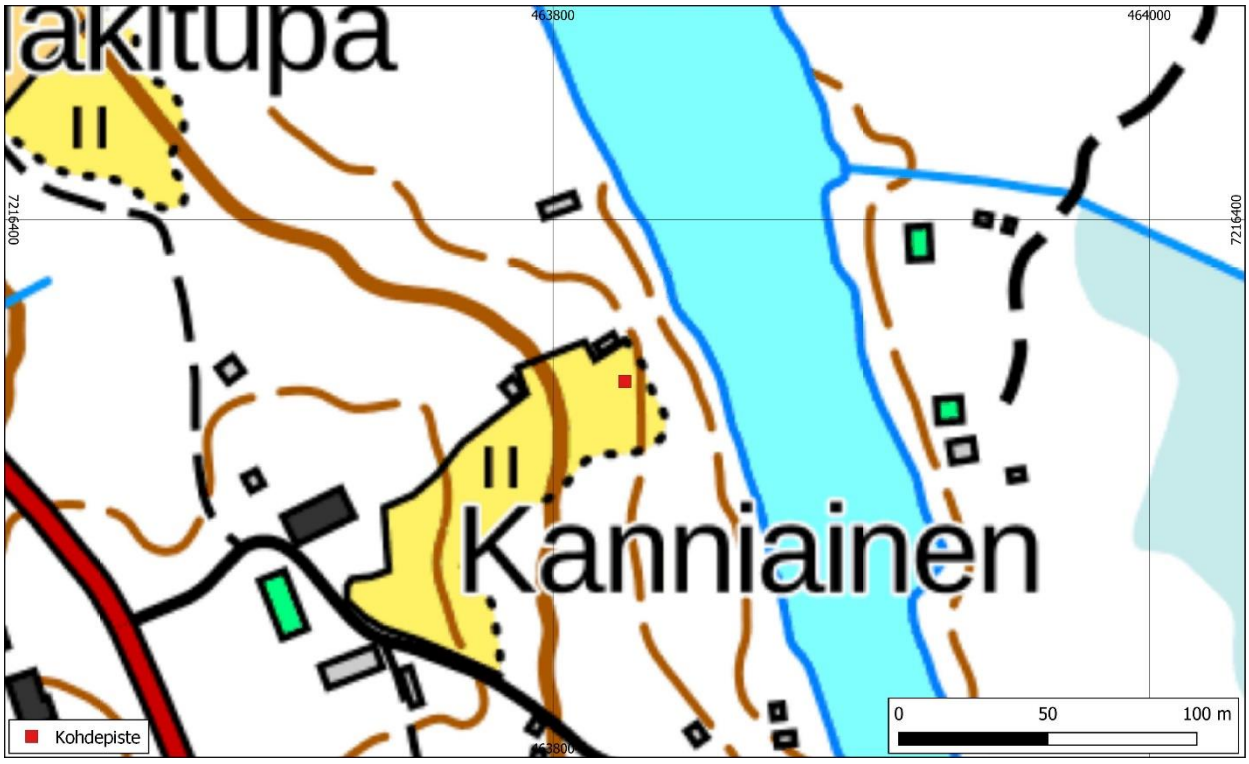

Kuva 101. Kohteen 1807 kartalta asemoitu sijainti. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 102. Kanniaisen kartta-aineiston mukainen talonpaikka lännestä, kohti Kiiminkijokea. Kuva: Taneli Leinonen.

44. Ylikiiminki 18 Sorola

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7218641 E 459966

Korkeus: 80 m mpy

Sorosen talo on kuvattu 1820 kartalla järven lounaisrannalle. Myöhemmin talonpaikka on siirretty järven keskivaiheille.

Nykyään talonpaikka sijaitsee pakettipellolla. Peltoa tutkittiin maaperäkairalla koko siltä osalta, joka topografisten piirteiden perusteella vaikutti talolle sopivimmalta, mutta yhtä hiiltä sisältävää näytettä lukuun ottamatta mitään ei löytynyt. Talon tarkkaa paikkaa ei näin ollen saatu selville.

Paikalta 150 m luoteeseen on tarinapaikkakohde Soronen (973010040).

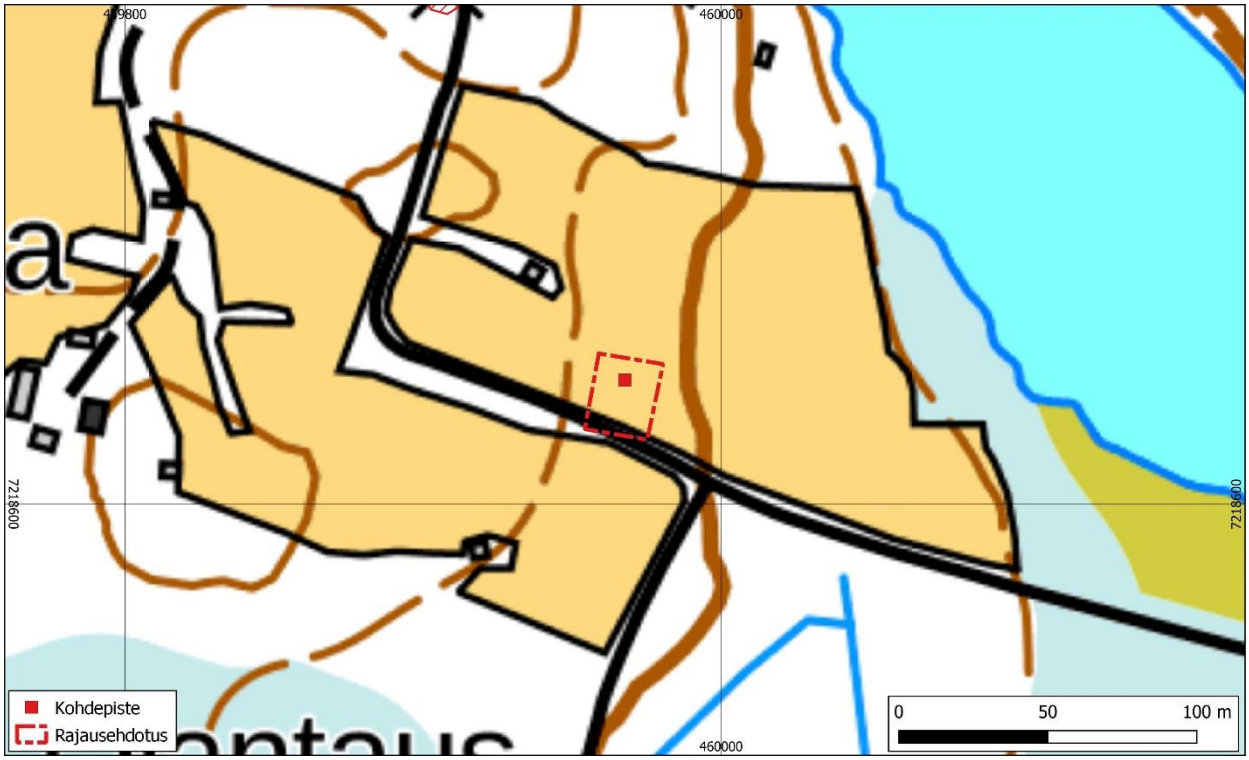

Kuva 103. Kohteen sijainti ja rajausehdotus kartta-aineiston perusteella. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 104. Näkymä kohti oletettu talonpaikkaa. Taustalla Sorosenjärvi. Luoteesta. Kuva: Taneli Leinonen.

45. Ylikiiminki 27 Loukkojärvi

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7222380 E 459580

Korkeus: 78 m mpy

Loukkojärven talonpaikka sijaitsee saman nimisen järven etelärannalla olevassa laajahkossa niemessä. Vuoden 1820 kartalla tontti on kuvattu tähän peltojen ympäröimänä. Myöhemmin tontti on siirretty etelään nykyiselle paikalleen.

Alue on kesantopeltoa, josta oli ennen inventointia niitetty heinää. Pellolla on peltosaareke, jossa on runsaasti pelloilta kerättyjä kiviä. Maanomistajan mukaan perimätieto kertoo, että kivikasan alla olisi kiukaan tai uunin perustus. Ympäröivää peltoa tutkittiin laajalti maaperäkairalla, mutta mitään asutukseen viittaavaa ei havaittu.

Kuva 105. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 106. Loukkojärven talonpaikan tienoilla oleva kivikasa, jonka alla perimätiedon mukaan vanhan talon kiuas tai uunirakenne on. Idästä. Kuva: Taneli Leinonen.

46. Ylikiiminki Willig sotilastorppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7211905 E 467175

Korkeus: 78 m mpy

Willigin sotilastorppa on sijainnut Juopulinjärven kaakkoisrannalla, lähellä nykyistä Rantalan taloa. Paikka näkyy kartoilla 1779 ja 1820.

Alue on viljelyssä olevaa peltomaata. Peltoa tutkittiin maaperäkairan avulla. Tällä tavoin voitiin havaita kartan mukainen alue, jossa kairanäytteissä oli hiiltä ja tiiltä. Myös pellon pinnalla näkyi harvakseltaan hauraan tiilen paloja ja yhdessä kohtaa jonkinlaista kuonaa.

Pellolla pystyttiin maaperäkairahavaintojen tueksi erottamaan rannassa tasaisempi, hieman ympäristöään korkeammalla oleva terassimainen kohta. Tältä terassilta löytyi hiiltä yhdeksästä kairanäytteestä ja tiiltä kolmesta. Alue päädyttiin rajaamaan topografisten syiden perusteella, noudatellen em. terassin muotoa. Sen ulkopuolella havaittiin hiiltä vain satunnaisesti.

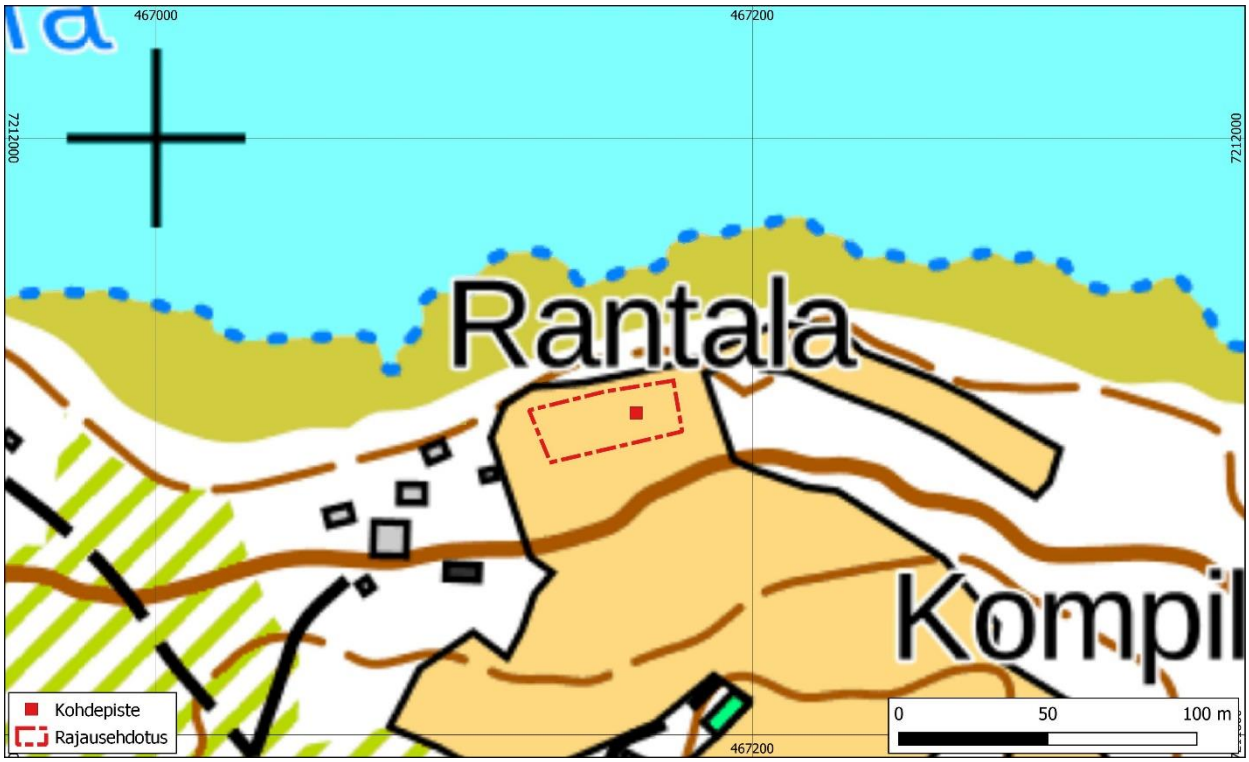

Kuva 107. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 108. Willigin torpan paikka kuvattuna Kompilan talon vierestä, lounaasta. Kuvan vasemmassa reunassa Rantalan talon tonttia. Kuva: Taneli Leinonen.

4.6. Vuotunki (Vuotto)

47. Vuotunki 5 Ämmänpää

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7207357 E 475758

Korkeus: 92 m mpy

Ämmänpään talonpaikka sijaitsee Ylikiimingin Ala-Vuoton eteläpuolella Kiimikijoen Ämmänkosken partaalla. Talo löytyy vuoden 1779 kartalta ja on samalla paikalla vielä 1854. Vuoden 1946 ilmakuvassa tontti on jo täysin metsittynyt. Peltojen kohdalla metsä on paikoin hieman ympäristöä harvempi

Nykyään tontti on metsämaata, jossa kasvaa varttuneita havupuita. Lähempänä jokea näkyy myös leppää, haapaa ja koivua. Aluskasvillisuus on rehevää varvikkoa. Myös katajaa esiintyy pitkin jokivartta.

Alueella havaittiin kaksi maan- ja kivensekaista kasaa, joissa oli hiekkaa, hiekka- ja liuskekiviä sekä mahdollisesti päällä kasvaneista puista ja niiden juurista muodostunutta lahopuuta. Eteläreunalla voitiin havaita melko jyrkkäreunainen ja syvä kaivo sekä kiuasrakenne. Varsinaista talon perustusta paikalta ei tunnistettu. Tontin länsirajan muodostavan ojan ulkopuolella oli suurehkoja kiviä epämääräisissä, matalissa kasoissa, mutta niistä ei pystynyt erottamaan rakenteita.

Maaperäkairanäytteissä havaittiin likamaata ja hiiltä etenkin rajatun alueen pohjoisosassa. Länsiosiltaan alue oli niin kivistä, ettei kairanäytettä voitu ottaa. Todennäköisesti talo on sijainnut tasaisemmalla osalla aluerajausta hiekkaisella kohdalla lähellä maansekaisia kasoja.

Tontti voitiin rajata maastohavaintojen perusteella siten, että länsirajan muodostaa matala lapiolla kaivettu oja, joka kulkee pohjoinen–etelä-suunnassa rinteen alareunalla, noin 50 m pituudelta. Pohjoisraja vedettiin ojan pohjoispäästä suoraan itäreunan rajaavalle, rantaa pitkin menevälle, huonokuntoiselle tieuralle. Eteläreunan rajaus otettiin ojan eteläpäästä melko suoraan kohti tieuraa huomioiden kaivo- ja kiuasrakenteet.

Tontilla on lyhyehkö tasainen ura, joka voi olla tasoitettu koneellisesti. Muulta osin paikalla ei näytä tapahtuneen suurempia vaurioita, vaan kohteen voidaan katsoa säilyneen hyvin.

Kuva 109. Hyvin jyrkkäreunainen kaivo. Lännestä. Kuva: Taneli Leinonen.

Taulukko 13. Ämmänpään rakenteiden sijainti.

	N	E	Kuvaus
A	7207357	475758	Kohdepiste tontin keskellä
B	7207361	475768	Kasa
C	7207362	475771	Kasa
D	7207343	475763	Kaivo
E	7207341	475773	Kiuas

Kuva 110. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 111. Ämmänpään maansekaiset kasat. Etualalla korkeampi kasa ja takana matalampi. Idästä. Kuva: Taneli Leinonen.

4.7. Karjala (Karjalankylä ja Tannila)

48. Karjala Mossula torppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7263236 E 452398

Korkeus: 76 m mpy

Torpan paikka sijaitsee korkealla mäellä jyrkän Siuruanjokeen laskevan rinteen yläpäässä. Aivan törmän laidalla on oletettavasti asuinrakennuksen perustus. Mitoiltaan se on 7–8 x 3,5 m. Pohjoisnurkassa on suuri halkaisijaltaan noin 2 m kasa. Tämän pinnalla on noin 20 cm likamaata ja alla tiiliä ja kiviä. Tämä on mahdollisesti uuninperustus.

Rakenteesta 15 m itään on toinen rakennuksen pohja. Kyse on mahdollisesti kellarista. Rakenteen keskellä on 3 x 1 x 0,7 m kuoppa. Tätä ympäröi matala noin 1 m levyinen valli. Rakennus on mahdollisesti jatkunut tässä luoteeseen, missä on erotettavissa hyvin matala ympäristöä korkeampi tasanne.

Kellarikuopasta 5 m pohjoiseen on matala kiviröykkiö. Pitkänomainen röykkiö on mitoiltaan noin 3 x 1 x 0,2 m ja koostuu palaneista kivistä ja maasta. Kyse on mahdollisesti hajonneesta kiukaasta.

Kellarikuopasta 20 m länteen on syvä kellarimainen kuoppa. Mitoiltaan 1,5 x 1 m kuoppa on selkeän suorakulmainen ja seinät on tehty huolellisesti kylmämuuraamalla. Syvyyttä kuopalla on 1 m ja pohjalla on kiviä. Kuoppaa ympäröi noin 1 m levyinen valli.

Tontti rakennusjäännöksineen on mäen korkeimmalla kohdalla ja on rajattavissa rakenteiden ja topografian mukaan. Pihamaalta havaittiin myös likamaata.

Torppa on merkitty Backmanin konseptikarttaan, joka ajoittunee 1700-luvun loppupuolelle. Uhlbrandtin kartassa (1781) paikalla on kuitenkin vain niittyä. Todennäköisesti torppa on perustettu pian tämän jälkeen. Torppa näky vielä 1855 kartalla. Vielä 1953 ilmakuvassa paikalla on aukio.

Ajoituksen vuoksi kohdetta esitetään rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena. Kohde on kokonaisuudessaan säilynyt hyvin ja sitä voitaisiin pitää myös kiinteänä muinaisjäännöksenä.

Taulukko 14. Mossulan torpan rakenteet.

	N	E	Kuvaus
A	7263236	452398	Asuinrakennuksen pohja
B	7263230	452381	Kellarin pohja
C	7263236	452380	Kiuas
D	7263223	452363	Kylmämuurattu kellari

Kuva 112. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 113. Mossulan oletetun päärakennuksen jäännös sijaitsee aivan joen törmällä. Kuva: Arttu Tokoi.

Kuva 114. Kylmämuurattu kellarikuoppa. Kuva: Arttu Tokoi.

49. Karjala 13 Ögla sotilastorppa

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/torpat

Ajoitus: historiallinen

N 7247693 E 442009

Korkeus: 38 m mpy

Sotilastorppa on merkitty 1767–1852 kartoille. Vuoden 1950 ilmakuvassa tätä ei enää ole, vaan alue on peltoa.

Sotilastorpan paikka sijaitsee nykyäänkin pellolla. Aluetta tutkittiin kairalla melko laajalti ja se rajattiin tiilen, hiilen ja kivien levinnän perusteella. Löytöjä tuli esille melko vähän. Yhdessä kohtaa kyntökerroksen pohjalta havaittiin hieman nokisempaa maata.

Kuva 115. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 116. Sotilastorpan paikka havaintojen ja kartta-aineiston perusteella on heti joen törmällä. Maanomistajan mukaan taaempana pellolla kuvan vasemmassa reunassa oli kivisempi kohta, jota hän arveli torpan sijaintipaikaksi. Kuva: Arttu Tokoi.

4.8. Kollaja

50. Kollaja 10 Kälkäjä

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kulttuuriperintökohteena

Tyyppi: asuinpaikat/kylänpaikat

Ajoitus: historiallinen

N 7245716 E 466799

Korkeus: 96 m mpy

Kälkäjän talo löytyy jo vuoden 1648 maakirjakartalta. Kartta on kuitenkin vaikeasti asemoitavissa. Tarkemmin paikka voidaan määrittää isojakokartoilta vuodelta 1850. Pihapiiri on vielä paikoillaan 1950 ilmakuvassa, mutta autioituu tämän jälkeen. Autioitumisen taustalla on nähtävästi Haapakosken voimalan tekoaltaan rakentaminen, jonka seurauksena alueelta on autioitunut muitakin taloja, kuten Rasvala alempana jokivarressa.

Maastotarkastuksessa paikalta löydettiin kolmen rakennuksen rauniot. Pihapiirin itäpuolella on sijainnut asuinrakennus pönttöuuneineen. (B). Kooltaan tämä on noin 17 x 7 m. Joen puolella on korkea maakasa ilmeisesti jäännöksenä toisesta rakennuksesta (C). Pihan länsireunalla on pohjoispuoleltaan betoniperustaisen rakennuksen pohja (D). Rakenteet osuvat 1950 ilmakuvassa näkyvien rakennusten kohdalle ja näkyvät hyvin myös rinnevarjosteessa.

Havaitut rakenteet ovat 1900-luvulta. Pihapiiri on ympäristöä korkeammalla, joten vanhempi asutus on todennäköisesti ollut samalla paikalla. Asutukselle sopivia paikkoja löytyy myös paikalta noin 100 m länteen, mutta nämä eivät sovi yhteen karttamateriaalin kanssa.

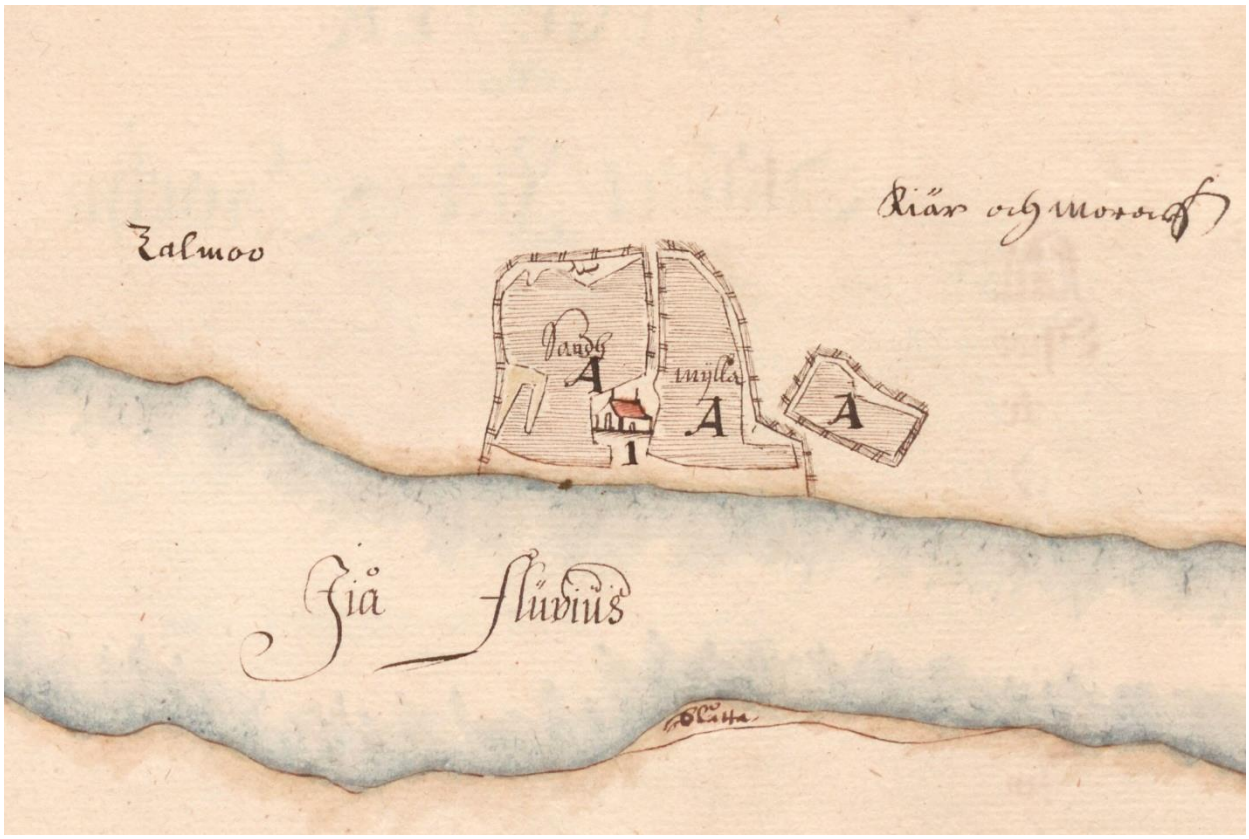

Kuva 117. Ote maakirjakartasta. Peltoa tilalla oli noin 1 ha, ja talotontti oli pieni noin 30 m halkaisijaltaan. Karttaa ei voida asemoida tarkasti nykykartalle vähäisten kiintopisteiden vuoksi.

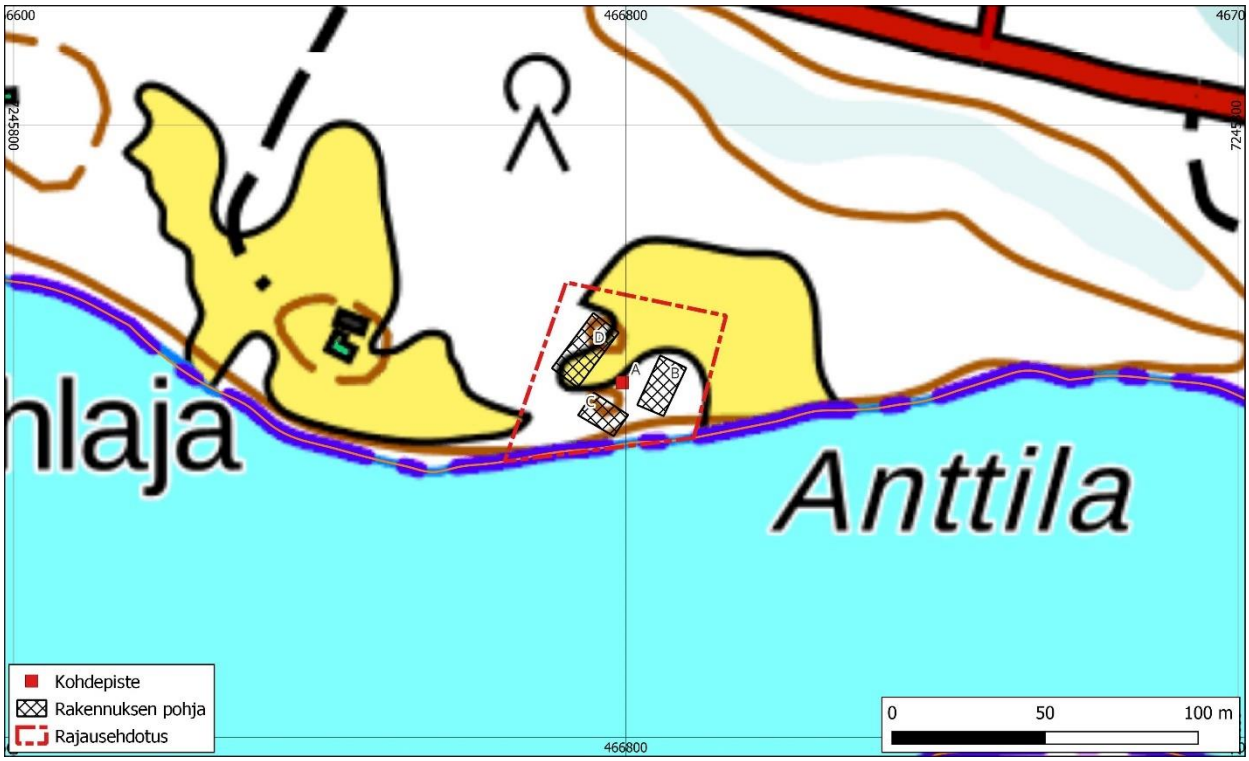

Kuva 118. Kohteen sijainti ja rajausehdotus. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 119. Kumpu (C) joen reunassa oikealla. Taustalla puiden kohdalla asuinrakennus (B). Kuva: Arttu Tokoi.

Taulukko 15. Kälkäjän rakenteet.

	N	E	Kuvaus
A	7245716	466799	Kohdepiste tontin keskellä
B	7245715	466812	Asuinrakennuksen pohja
C	7245705	466793	Rakennuksen pohja
D	7245726	466787	Rakennuksen pohja

5. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Tutkimuksessa paikallistettiin vanhimmilta kartoilta yhteensä 454 talotonttia. Näistä 50 tarkastettiin maastossa.

Suurin osa (63 %) Oulun vanhimmista historiallisen ajan asuinpaikoista on edelleen asuttuina. Tuhoutuneita kohteita on erityisesti Oulun keskustan ympäristössä eli alueella, jolla on tapahtunut ja tapahtuu paljon rakentamista.

Myös autioituneita historiallisia asuinpaikkoja on jonkin verran. Erityisen paljon niitä on Oulunsuussa – myös suhteessa kylän suureen kokoon. Suurin osa autioista on kuitenkin myöhemmin raivattu pelloksi. Tällaisilla kohteilla suuri osa rakenteista ja kulttuurikerroksista on tuhoutunut ja niillä on siten selvästi vähemmän tutkimusarvoa ehjinä säilyneisiin kohteisiin verrattuna. Syvemmälle yltäneitä ja sen vuoksi säilyneitä, rakenteita – kuten kellareita, jätekuoppia ja kaivoja – tällaisiltakin kohteilta yleensä löytyy.

Yksittäisistä kokonaisuudestaan irrotetuista kuopista saatava informaatio on yleensä varsin vähäinen. Toisaalta esimerkiksi kellarit voivat olla tutkimuksellisesti arvokkaita. Kohteiden tutkimus- ja suojeluarvo onkin tapauskohtainen. Kohteiden tarkempaa luonnetta on yleensä mahdotonta todentaa inventoinnissa, vaan se vaatii laajempia koekaivauksia.

Alueelta todettiin muutamia hyvin säilyneitä kohteita. Tällaisia olivat esimerkiksi *Kello 27 Vehkaperä*, *Haukipudas 10 Kauppila* ja ajallisesti edellisiä myöhäisempi *Oulunsuu 75 Pikkarala*. Lisäksi löydettiin kohtuullisesti säilyneitä kohteita, kuten *Kello 17 Takku*.

Inventoinnin tarkoituksena oli luoda kattava yleiskuva nykyisen Oulun alueen historiallisesta asutuksesta. Varhaisin kattava karttamateriaali on 1700-luvun jälkipuolelta, joten inventoinnissa keskityttiin näillä kartoilla näkyvään asutukseen. 1750-lukua on myös pidetty rajana, jota vanhemmat säilyneet asuinpaikat ovat muinaismuistolain rauhoittamia. Tältäkin ajalta kartoille on yleensä merkitty korkeintaan talot ja mahdollisesti torppien sijainti. Esimerkiksi mäkitupia on harvemmin huomioitu. Vaikka monet tällöin asutuista paikoista ovat olleet asuttuna todennäköisesti jo aiemmilla vuosisadoilla, täytyy korostaa, että kyse on yhden aikakauden astutustilanteen selvittämisestä.

Asutus on tätä aiemminkin ollut jatkuvasti muutoksessa. Taloja on autioitunut muun muassa sodissa ja nälkävuosien aikana. Talon paikkaa on voitu siirtää myös lähialueelle edullisemmalle kohdalle. Rannikolla keskeisenä vaikuttimena lienee ollut rannansiirtymä, joka on vienyt merta jatkuvasti kauemmaksi ja tuonut esiin uusia hyödynnettäviä rantaniittyjä.

Varhaisemmilla vuosisadoilla autioituneiden talonpaikkojen löytämiseen ei ole mitään erityisen suoraviivaisia keinoja tai hyviä lähdeaineistoja. Asutuksen jäljille voitaisiin kuitenkin päästä rannansiirtymismallien avulla – niistä voidaan etsiä esimerkiksi potentiaalisia rantaniittyjä. Myös vanhoilla kartoilla näkyvät asutuksen ulkopuoliset peltolohkot voivat auttaa vanhan asutuksen selvittämisessä.

Käsillä oleva inventointi antaa toivottavasti kuitenkin hyvän lähtöaineiston historiallisten asuinpaikkojen tulevalle tutkimukselle sekä jo esiin tulleiden kohteiden suojelua varten.

Oulussa 20.11.2023

Arttu Tokoi

Ville Laakso

Maanala Oy

6. Lähteet

Jakokartat

Oulunsuu

Granholm, J. 1763–1770 (vuosiluku puuttuu, Granholm maanmittarina tämän ajan). *Geometrisk Charta transporterad uti […] Schalan öfwer att det jordrefnings Charta arbete[t] å åker, äng, skog och utmark som underteknad förrattad uti Uhleåsuu och Laitasari Byar af Uhleå Sochn, Österbottns Län och Uhleåborgs Norra Fogderie*. Oulu 31 -III n:o 7. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Gutzén, E.J. 1758. *Geometrisk Charta öfwer Taskila Hemmans Ägor i Uleåsuu By, Uleå Sokn, Uleåborgs Norra Fögderie och Österbottns Höfdingedöme*. Oulu 31 -III n:o 4. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Gutzén, E.J. 1773. *Concpt Geometrisk Trasnsport Charta öfwer De Åkrar, Ängar Skog och Mulbetes Marker som på flera åhr blifvit Mätte af vice Landmätaren Johan Granholm uti Uhleosuu By af Uhleo Sochn, Uhleåborgs Norra Fögderi och Österbtns Län*. Oulu 31^{7} -III. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1780. *Concept Charta öfver Skog och utmark belägen uti Uhleåsuu by af Uhleå Sockn Uhleå Härad och Uhleåborgs Län*. Oulu 31 -III n:o 9^{14}. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1781. *Concept Charta öfver […] och Utmark belägen […] Uleå och Sangi […] uti Uleåsuu By Uleå Sokn, Uleå Härad och Uleåborgs Län.* Oulu 31 -III & Oulu 31 -III n:o 9^{15}. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wallenborg, J.H. 1806. *Charta över Uleå Sockens Skog och Utmark på Södra Sidan om Uleå Elf.* Oulu 31 -III n:o 9^{19}. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wallenborg, J.H. 1807. *Charta öfver […] Sockens Skog och Utmark på Norra [sidan] om Uleå Elf ifrån Rajahieta til Sangi å […] Uhleåborgs Stads Skogs [Skifte]*. Oulu 31 -III n:o 2. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wallenborg, J. H. 1807. *Charta övfer Uleå Sockens Skog och Utmark på Norra sidan om Uleå Elf ifrån Sangi Å til […] Linien mellan Uleå och Muhos Socknars Bröstmarck.* Oulu 31 -III n:o 3 & Oulu 31 -III n:o 9^{20}. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wikar, Jakob Johan 1745. *Geometrisk Charta öfver Sangi och Tvrka samt Kinnunens Hemman uti Uhleå Sochn och Uhlesuo by i Uhleåbårgs Nårra Fögderie och Österbotns Höfdingedömme*. Oulu 31 -III n:o 4. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Kello

Gutzén, E.J. 1759. *Geometrisk Charta öfver Någon del af Kello Byes Ägor uti Ijö Sockn, Uleåborgs Norra Fögderie Och Österbotns Höfdinge Döme*. Haukipudas 1 – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Gutzén, E.J. 1759. *Geometrisk Charta öfver Någon Delet Kello Bys Ägor, I Ijö Socken, Uleåborgs Norra Fögderie Och Österbotns Höfdinge Döme*. Haukipudas 1 – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M.J. 1760. *Geometrisk Charta öfwer Ängar, Skog och Utmark belägen wid Kello By af Ijo Sokn Uhleåborgs Norra Fögderie, Österbotns Höfdingedöme*. Haukipudas 1^{4} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1768. *Geometrisk Charta öfver Kello byes skogs ängar belägen uti Ijo Sockn Uhleåborgs Norra Fögderie oh Österbottns HöfdintedDöme*. Haukipudas 1 – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M.J. 1768. *Geometrisk Charta öfver Nybyggen Kylmäniemi och Lapinkangas hörande till Kello Bys Skogsmåtning*. Haukipudas 1^{4} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1831 (1768). *Charta öfver en del af Kello Byfs Skog uti Ijo Socken och Uleåborgs Län*. Haukipudas 1^{10} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1834. *[…]*. Haukipudas 1^{2} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Haukipudas

Anonyymi, *sine anno*. *Nimeämätön ja päiväämätön Haukiputaan kartta*. (Tyylin perusteella mahd. Mellin M. 1760–70-luku). Haukipudas 1^{16} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1760/1765. *Haukipudas By […] Charta Delar Belägen i Österbotns Höfdintedöme, Uhleåborgs Norra Fögderie och Io Sockn.* Haukipudas 1 – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Charta Delen n:2 öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{1} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Charta Delen n:5 öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{4} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Siuonde Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{6} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1760. *Charta Delen N:8 öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{7} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1760. *Nijonde Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{8} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1760. *Tionde Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{9} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Ellofte Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{10} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Tolfte Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{11} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1764. *Trettonde Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{12} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Fiortende Charta Delen öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{13} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1765. *Charta Delen N:16 öfver Haukipudas By.* Haukipudas 1^{14} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. J. 1769. *Geometrisk Charta öfver Nybyggen Sutela, Ongamajoki och Meriläin belägne i Haukipudas By, Ijo Sockn och Österbottns Höfdingedöme..* Haukipudas 1^{15} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1786. *Concept Charta öfver Kurti Hemman uti Haukipudas by.* Haukipudas 1^{15} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H & Ahlbäck J. 1802. *Charta öfver Haukipudas Byes Bröstmark, Skog samt derinnom belägne Ängar uti Ijå Sockn Uhleåborgs Norra Fögderie och Österbottens Höfdingedöme.* Haukipudas 1^{17} – I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Alakiiminki

Hackzell, M. 1816. *Charta öfver NederKimingi bys belägen på Norra sidan af Kimingi elf uti Ijo Socken och Uleåborgs Län.* Kiiminki 1^{12} – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1816. *Andra Delen af Kartan öfver NederKimingi bys Skog I Ijo Socken och Uleåborgs Län.* Kiiminki 1^{14} – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1818. *Charta öfver NederKimingi bys belägen på Södra sidan af Kimingi elf uti Ijo Socken och Uleåborgs Län.* Kiiminki 1^{13} – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1768. *Charta över Uleå och Ijå Socknars Ängar som ligga innom Ijå Sockne Råån.* Kiiminki 1^{9} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1769. *Geometrisk Charfa öfver Skog och Utmark jämte ångar i Ijo Sockn.* Kiiminki 1^{4} – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1770. *Concept charta öfver NederKimingi By.* Kiiminki 1 – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1770. *Concept charta öfver NederKimingi By.* Kiiminki 1[1] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1770. *Concept charta öfver En del Åkrar och ängar I Neder Kimingi by.* Kiiminki 1[2] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1770. *Geometrisk Charta öfwer nybyggen Heikinen, Kalamäki och Pildonen i Osterbotns Höfdingedöme, Uhleåborgs Norra Fögderi, Ijo Sockn och Nederkimingi By.* Kiiminki 1[3] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1770. *Geometrisk Charta öfwer kronnoHemmanets Ticka Åker beläget i Osterbotns Höfdingedöme, Uhleåborgs Norra Fögderi, Ijo Sockn och Nederkimingi By/ Geometrisk Charta öfwer Saarijervi Hemmans Åkrar beläget […] uti Nederkimingi by af Ijå Socken.* Kiiminki 1[10] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Mellin, M. 1776. *Geometrisk Charfa öfver Skog och Utmark jämte ångar i Ijo Sockn.* Kiiminki 1[5] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1776. *Concept Charta öfver en del af Ijo Sockns Skog och Utmark jämte Skogs Ängar belägne I Öfver och Nederkimingi byar på Norra sidan af Kimingi älf.* Kiiminki 1[6] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1778. *Concept Charta öfver Skog och utmark belägen emellan öfver och Nederkimingi Byer af Ijå Sockn och Uleåborgs Län..* Kiiminki 1[7] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1778. *Concept Charta öfver Skog och utmark uti ÖfverKimingi By Ijå Sokn och Uhleåborgs Lähn.* Kiiminki 1[8] – II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Ylikiiminki

Hackzell, M. 1820 (1780). *Charta öfver Norra Delen af ÖfwerKimingi Byss Skog uti Ijo Socken och Uleåborgs Län.* Ylikiiminki 1[25–26] – VII. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1820 (1780). *Charta öfver Södra Delen af ÖfwerKimingi Byss Skog uti Ijo Socken och Uleåborgs Län.* Ylikiiminki 1[28–29] – VII. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1777. *Concept Charta öfver En del af Ijå Sockns Skog och Utmark jemte Skogs Ängår belägne vid ÖfverKiminge By på Södra om Kimingi Elf.* Ylikiiminki 1[20] – VII. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L.H. 1779. *Concept Charta öfver Skog och utmark samt ängar belägne uti ÖfverKiminge och Wuotto Byer a Ijå Sokn Uleå Härad och Uleåborgs Län.* Ylikiiminki 1[22] – VII. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wång, D.R. 1850. *Karta öfver N:2 Mannila Hemmans […] ågör uti Öfverkiming by af Ijo Socken och Uleåborgs Län*. Ylikiiminki 45 -VII. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Vuotto

Anonyymi, 1784. *Charta öfver Muhos Sockens ägor uti Uhleåborgs Län.* Ylikiiminki 1 -VI. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wilander, Carl Wilhelm 1854. *2:dra Delen Karta öfver Wuotungi Bys Ägor i Muhos Socken Uleå Härad och Uleåborgs Län*. Ylikiiminki 1[5] -VI. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Wilander, Carl Wilhelm 1854. *3:dje DelenKarta öfver Wuotungi Bys Ägor i Muhos Socken Uleå Härad och Uleåborgs Län*. Ylikiiminki 1[6] -VI. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Karjala

Anonyymi, (Henrik Backman?) *sine anno* [n. 1767?]. *Nimeämätön ja päiväämätön Karjalankylän kartta.* (Liittyy karttaan 1[1] mutta poikkeaa tyyliltään). Yli-Ii 1[17] -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, Henr. 1767. *Geometrisk Charta öfwer 1:sta Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1 -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Geometrisk Charta öfver 2:dra Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1[1] -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Geometrisk Charta öfver 3:die Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1^{2} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Geometrisk Charta öfver 4:de Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1^{3} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Geometrisk Charta öfver 5:te Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1^{4} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Geometrisk Charta öfver 8:de Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1^{7} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Geometrisk Charta öfver 9:de Delen af Karjala Byens ägor*. Yli-Ii 1^{8} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1767. *Charta öfver Ylitalo Hemmans åkrar uti Karjala by af Ijå soken*. Yli-Ii 1^{16} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1776. *Concept Geometrisk Charta öfver skog och utmark belägen uti Ijå Socken och Karjala by*. Yli-Ii 1^{22} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Backman, H. 1776. *Charta öfwer Norra Delen af Karjala Byss Skog och Utmark*. Yli-Ii 1^{24} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1813 (1779). *Charta öfver Södra Delen af Karjla Byss Skog och Utmark uti Ijo Socken Uleå Härad och Uleåborgs Län*. Yli-Ii 1^{23} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1814 (1776). *Charta öfver Norra Delen af Karjla Byss Skog och Utmark uti Ijo Socken Uleå Härad och Uleåborgs Län*. Yli-Ii 1^{24} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Leisten, C. C. 1852. *Första delen. Rågångs Karta öfver Karjala samfällighets Ägor belägne inom Ijå socken*. Yli-Ii 10 -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Leisten, Carl 1852. *Tredje delen. Rågångs Karta öfver Karjala samfällighets Ägor belägne inom Ijå socken* Yli-Ii 10^{2} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Leisten, Karl 1853. *2:ra delen. Rågångs Karta öfver Karjala samfällighets Ägor belägne inom Ijå socken*. Yli-Ii 10^{1} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Leisten, Carl 1854. *Femte Karte delen. Rågångs Karta öfver Karjala samfällighets endel urfjells Ängar*. Yli-Ii 10^{4} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Leisten, Carl 1854. *Sjette delen. Rågångs Karta öfver Karjala samfällighets Ägor belägne inom Ijå socken*. Yli-Ii 10^{5} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, Lars H. 1779. *Charta öfwer Södra Delen af Karjala Byss Skog och Utmark*. Yli-Ii 1^{23} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L. H. 1780. *Concept Charta öfver Skog och Utmarck, belägen emellan Ijå och Siurua Elfvar uti Karjalaby af Ijå sokn*. Yli-Ii 1^{21} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Tannila

Backman, Henr. *sine anno*. *Concept Charta öfver Tannila by i Ijo S:n*. Yli-Ii 1^{2} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Hackzell, M. 1828. *Charta öfver Skogsmarken jemete Ängar belägne vid Tannila Gårdar, hörande under Karjala By*. Yli-Ii 1^{19} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Leisten, C 1855. *Rågångs Karta öfver endel Tannila bys ängar belägne inom Öfverloppsjorden i Ijå Socken.* Yli-Ii 24-IV. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L. H. 1781. *Concept-Charta öfver Nybygget Siuruas åkrar beläge(n) uti Karjala By af Ijå Sochn*. Yli-Ii 1 -IV. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L. H. 1781. *Concept-Charta öfver Nybygget Witalas åkrar belägen uti Karjala By af Ijå Sochn*. Yli-Ii 1 -IV. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Uhlbrandt, L. H. 1781. *Concept Charta öfver Skog och utmarck jemte ängar belägne uti*

Tannila by och Ijå Sockn. Yli-Ii 1^{20} -II. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Äkerman, D. 1845. *(Kar)ta öfver Kyröniemi Krono Nybygges Hemmans ägor, uti Karja(la byn a)f Ijo Socken.* Yli-Ii 15 -IV. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Pirttitörmä

Åkerman, Daniel 1852. T*redje delen af Kartan öfver Pirttitörmä Samfällighets Ägor uti Ijo Socken och Uleå Härdad af Uleåborgs Län*. Yli-Ii 1^{2} -I. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Kollaja

Claesson, C. 1648. *Uhlaborgs Lähn Öffer Iiå Sochn Kollaja Byy Sigfrid Kälkäiäs hemman*. F1: 2. Kansallisarkisto.

Hällström, H. 1850. *Kartan öfver Neder Kollaja Bys Ågor i Pudasjärvi Socken och Uleåborgs Län*. Pudasjärvi 1^{5} – IV. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Muut kartat

Pitäjänkartta 1846. *Haukipudas*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänkartta 1846. *Kiiminki*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänkartta 1846. *Kuivaniemi ja Ii*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänkartta 1850. *Oulujoki*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänkartta 1850. *Oulu*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänkartta 1865. *Pudasjärvi*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Peruskartat 1950-luku–1990-luku. Maanmittaushallitus/Maanmittauslaitos.

Ilmakuvat

Maanmittauslaitoksen historialliset ilmakuvat 1931–2023.

Tutkimusraportit

Hiltunen, J-P. *2022. Oulu. Oulunsalon osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi*. Heilu Oy.

Koivunen, P. & Sarkkinen, M. 1994. *Haukipudas, Kello, Satalahti, (Lopakka) 1990-1991 (KS-90 ja KS-91).* Oulun yliopiston historian laitos.

Krapu, A. 2002. *Oulu Oulujokivarsi. Tutkimuskertomus osayleiskaava-alueen arkeologisesta inventoinnista*. Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio.

Sarkkinen, M. 2005. Haukipudas Onganranta ja Luukelan Raakkulahti, historiallisen ajan peltokivikasojen ja venäläisten kalastusmajojen tarkastus. Pohjois-Pohjanmaan museo.

Sepänmaa, T. & Tiainen, T. 2015. Oulu. *Alakylän, Tirinkylän, Haipuskylän ja Hanhiperän osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2015*. Mikroliitti Oy.

Tokoi, A. & Purmonen, A. 2023. *Oulu Saarela. Sotilastorpan tarkkuusinventointi 2023*. Maanala Oy.

Muut arkistolähteet

Vuoden 1799 maakirja. KA 9481, läänintilit, Kansallisarkisto.

Julkaisut

Inventointiohje 2015. *Maaseudun historiallisten asuinpaikkojen inventointi. Ohje 2015.* [https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-

kokoelmapalvelut/Julkaisut/maaseudun-hist-asuinpaikkojen-inventointi-ohje.pdf] Käytetty 11.8.2023.

Vahtola, J. 1991. Oulujokilaakson historia keskiajalta 1860-luvulle. Teoksessa Huurre, M. & Vahtola J. *Oulujokilaakson historia*.

Virrankoski, P. 1973. *Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi 1600-luvulla* (Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia III). Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntaliittojen yhteinen historiatoimikunta.

LIITE 1. *Luettelo kohteista. Lista sisältää varhaisimmilla kartoilla esiintyvät talot. Talot, joilta vuoden 1779 maakirjanumero puuttuu, ovat lähtökohtaisesti uudistaloja. Myöskään torpilla ei ole maakirjanumeroa. Muu nimi tarkoittaa nimitystä, jota kohteesta on käytetty esimerkiksi eriaikaisissa kartoissa. Ei enää -sarakkeeseen on merkitty ajankohta, jolloin kohde ei enää esiinny kartalla tms. lähteessä. Luokka (Lka) viittaa tämän raportin kappaleen 2.3. luokitteluun. Liittyy kohteeseen -sarakkeeseen on merkitty muinaisjäännösrekisterin numero, mikäli kohde liittyy johonkin ennen vuoden 2023 inventointia rekisteröityyn arkeologiseen kohteeseen.*

Kylä	1779 maakirja	Nimi	Muu nimi	Vanhin kartta	Ei enää	Lka	Huomioita	Liittyy kohteeseen	Raportin kohde	N	E
Alakiiminki	1	Huttu		1770		3				7217390	447064
Alakiiminki	2	Laurila 1		1770		4				7220884	444535
Alakiiminki	2	Laurila 2		1770		3				7221226	444387
Alakiiminki	3	Haipus 1		1776		3				7223969	439350
Alakiiminki	3	Haipus 2		1770		3				7224256	438824
Alakiiminki	4	Jaara		1770		3				7223145	443229
Alakiiminki	5	Kaattari 1		1770		3	puuttuu 1815–16			7225413	438691
Alakiiminki	5	Kaattari 2		1770		1			39	7225417	438461
Alakiiminki	6	Kanniainen		1770		3				7225392	437532
Alakiiminki	7	Kanniainen 1		1770		3				7225399	437219
Alakiiminki	7	Kanniainen 2		1770		3				7225429	437134
Alakiiminki	8	Mikkonen		1770		2				7226046	436588
Alakiiminki	9	Tiri 1		1770		3				7225248	438875
Alakiiminki	9	Tiri 2		1770		3				7225247	438924
Alakiiminki	10	Ukkola	Raatikka	1770		3				7223440	443048
Alakiiminki	11	Putkonen		1770	1818	1	siirretty ennen 1818		40	7223712	439361
Alakiiminki	12	Kontio		1770		3				7225804	436753
Alakiiminki	12	Kontio torppa	Rasi	1770		3	uudempi talo tai torppa			7225496	436830
Alakiiminki	13	Hurula 1	Ala-Huru, Alatalo	1770		3				7227134	434781
Alakiiminki	13	Hurula 2	Huru	1770		3				7226508	435361
Alakiiminki	14	Puitti		1770		3				7226657	435275
Alakiiminki	15	Runtti		1770		3				7217802	446582
Alakiiminki	16	Mannila	Manninen	1770		3				7221819	444222
Alakiiminki	17	Jaara		1770		3	kirkkoherran virkatalo			7223191	443260
Alakiiminki	18	Kontio	Autio	1816		3	1770 kartalla ei selvää tonttimaata, talo voinut olla eri paikassa			7226174	436157

Alakiiminki	19	Vilppola		1770		3				7215345	449102
Alakiiminki	20	Runtti		1770		3				7218497	445790
Alakiiminki	21	Karjalainen		1770		3		255010012		7217870	446798
Alakiiminki	22	Paso		1770		3				7222374	444176
Alakiiminki	23	Jaara	Tuomaala	1770		3				7222728	444017
Alakiiminki	24	Eskola		1776		3				7223802	439765
Alakiiminki	25	Kanniala	Ponto	1770		3				7223717	443277
Alakiiminki	26	Vilppola	Yrjänä, Vilp-pula	1770		3				7224604	441276
Alakiiminki	27	Timonen	Honkanen	1816		3	1770 kartalle ei merkitty selvää tontin paik-kaa			7227747	434819
Alakiiminki	28	Sipola		1770		3				7224433	441174
Alakiiminki	29	Kolehmainen		1770		3				7225511	440473
Alakiiminki	30	Saarijärvi		1770		3				7214346	443434
Alakiiminki	31	Tikka	Kotajärvi, Kotala	1770		3	aseimointi epätarkka, voi olla nykyisellä pai-kallaan tai pellolla			7232223	443643
Alakiiminki	32	Takkinen		1770		3				7218874	445433
Alakiiminki	33	Heikkinen		1769–70		3	uudistalo			7219033	439962
Alakiiminki	34	Kamula		1770		2	uudistalo vielä 1770, ollut todennäköisetsi viljelyssä myöhemmin		41	7226971	435297
Alakiiminki	35	Järvelä		1769		3	1769 peltoa mutta kartta kulunut, 1818 kar-talla, mj kohde ei ilm. talon paikka	1000030248		7223695	435908
Alakiiminki		Haara		1776		3				7224389	447562
Alakiiminki		Hannus		1815–16		3	1778 kartta ei yllä alueelle, mutta tod. näk. ei vielä tässä vaiheessa ollut			7226363	451317
Alakiiminki		Hovi sotilastorppa		1776		3				7214700	449939
Alakiiminki		Isola 1		1770		3	asemointi ei täysin tarkka			7226701	437769
Alakiiminki		Isola 2		1770		3				7215338	448819
Alakiiminki		Jussila		1768		3	uudistalo			7218255	437361
Alakiiminki		Kaattari 3		1770		1	lienee taloista myöhäisin		39	7225434	438456
Alakiiminki		Kaattari sotilas-torppa		1770		3				7225243	437828
Alakiiminki		Kalamäki		1769-70		1	uudistalo	1000032842		7218298	440619
Alakiiminki		Katiska		1816		3	1769 kartalla kohta epäselvä			7226819	438389

Alakiiminki		Kiimala		1768		4	uudistalo			7216508	436513
Alakiiminki		Kolehmainen sotilastorppa		1770		2	paikan asemointi epätarkka			7225355	441071
Alakiiminki		Laurila 3		1770		4	lienee myöhempi			7221193	444381
Alakiiminki		Laurinautio sotilastorppa		1816	1947	1	epäselvä merkintä 1776, mahdollisesti ei vielä tällöin. Pelto vielä 2000-luvulla	1000020365		7227040	441231
Alakiiminki		Lauttalampi, sotilastorppa		1818		3	1776 kartalle lisätty myöhemmin uudistalona, 1818 sotilastorppana			7220796	441297
Alakiiminki		Lehmikangas		1770		3				7216990	447115
Alakiiminki		Manninen		1770		3	1776 vasta selvä merkintä			7221951	444166
Alakiiminki		Mansikkamaa		1770		3				7222763	443367
Alakiiminki		Mikkola torppa		1769		1	torppa Mikkosen tilan mailla		42	7225609	437633
Alakiiminki		Niemelä		1770		2				7224109	442313
Alakiiminki		Paasi sotilastorppa	Ridell	1770	1947	2	1776 kartalla nimi mahdollisesti Ridell, ollut peltona			7216212	448433
Alakiiminki		Palvalehto		1776		3				7215225	451071
Alakiiminki		Piltonen		1769–70		3	uudistalo			7221624	440016
Alakiiminki		Pirttilahti		1815–16 (1776–7?)		3	ei saatu asemoitua tarkalleen			7231005	449506
Alakiiminki		Pitkäaho		1816	2015	2				7225242	448652
Alakiiminki		Puirava		1770	1957	2	vielä 1950 ilmakuvassa			7223691	443821
Alakiiminki		Rekilehto		1776		2				7214470	450473
Alakiiminki		Ruonakangas		1815–16		3	kartan pohjana mittaus 76–77			7232161	445498
Alakiiminki		Seppälä		1768		3	uudistalo			7216550	436415
Alakiiminki		Takku	Puro	1770		3				7221306	444831
Alakiiminki		Tervajärvi		1815–16		3	kartan pohjana mittaus 76–77			7232173	445916
Alakiiminki		Tervo	Tervola	1769		3				7227563	436972
Alakiiminki		Tuohimaa		1770		3	uudistalo			7223602	442515
Alakiiminki		Ämmänperä sotilastorppa		1769		4	1769 merkintä epävarma, 1818 merkitty			7220616	438988
Haukipudas	1	Luukela	Kärppälä, Kärppä	1765		3				7230794	426671
Haukipudas	2	Puuperä 1		1760		3				7231250	424105
Haukipudas	2	Puuperä 2		1802		3	1765 ei selkeää merkintää			7231128	424077

Haukipudas	3	Jussila 1		1760		3				7230413	424507
Haukipudas	3	Jussila 2		1765		3				7230015	424457
Haukipudas	3	Jussila 3	Törmälä	1765		3				7229938	423997
Haukipudas	4	Ollila		1760		3				7233684	421355
Haukipudas	5	Ervasti		1765		3				7229974	420267
Haukipudas	6	Talonpoika	Jokela	1765		3				7229803	429533
Haukipudas	7	Torvela		1760		3				7231352	425004
Haukipudas	8	Luukela		1760		3	mj rekisterissä eräsijana	1000006126		7232324	422020
Haukipudas	8	Luukela 2	Iikkala	1760	1996	2	puuttuu 1802 kartalta		34	7232157	422531
Haukipudas	9	Talonpoika	Pentti	1765		3	talonpaikka 1802 kartalla			7230167	429555
Haukipudas	10	Kauppila 1		1760		1	puuttuu 1802 kartalta		35	7233831	421638
Haukipudas	10	Kauppila 2		1760		3				7233347	421900
Haukipudas	11	Halonen 1		1765		3				7236829	421997
Haukipudas	11	Halonen 2		1765		3				7236917	421972
Haukipudas	11	Halonen 3		1765		3				7236856	422124
Haukipudas	12	Rehula	Rehu	1765		3				7230802	427683
Haukipudas	13	Ukkola	Halonen	1765		1			36	7234747	424653
Haukipudas	14	Vahtola		1760		3				7232532	421592
Haukipudas	15	Luukela 1	Vanhala	1760		2				7232137	422669
Haukipudas	15	Luukela 3	Tynnyrin-mäki	1802		3	myöhemmin tehty merkintä 1760 kartalla			7231971	422782
Haukipudas	16	Kurkela		1765		3				7229848	427843
Haukipudas	17	Kurkela 1	Erkkilä	1765		3	1802 kartta vaurioitunut kohdalta, mutta tässä näyttää olevan tontti			7230551	428019
Haukipudas	17	Kurkela 2	Erkkilä	1765		3				7230617	428019
Haukipudas	17	Kurkela 3	Mursu, Kumpula	1765		3				7230247	428168
Haukipudas	18	Kemiläinen	Lassila	1765		3				7229457	420823
Haukipudas	19	Höyhtyä	Holma	1765		3				7229631	422364
Haukipudas	20	Ervasti	Uusitalo	1765		3				7229935	420355
Haukipudas	21	Kurttila 1	Ahola	1760		3				7233948	421908
Haukipudas	21	Kurttila 2	Ahola	1802		3				7233685	422002
Haukipudas	21	Kurttila 3		1760		2			37	7233540	422030

Haukipudas	22	Kurkela	Vänttilä	1802		2	talonpaikan merkintä epävarma, voi olla myös nykyisellä paikalla			7231044	428858
Haukipudas	23	Kurkela	Sipola	1765		3				7230773	428799
Haukipudas	24	Haapalahti		1765		3				7230639	425625
Haukipudas	25	Höyhtyä		1765		1			38	7230478	423380
Haukipudas	26	Siipola		1760		3				7231870	422236
Haukipudas	27	Halonen	Kropsu	1760		3				7232804	422254
Haukipudas	27	Halonen 2		1760		3				7233084	422247
Haukipudas	28/29	Salmela ja Takku		1765		3	Salmela kirkkoherran virkatalo ja Takku maakirjassa yhdessä, mahd. sama tontti			7229594	421121
Haukipudas	30	Jämsä	Iso-Jämsä	1765		3				7229554	429109
Haukipudas	31	Jämsä	Pikku-Jämsä	1765		3				7229032	428744
Haukipudas	32	Takku		1765		3				7229633	420750
Haukipudas	33	Kauppi		1760		3				7233676	420925
Haukipudas	34	Halonen	Kreus	1760		3				7235656	422960
Haukipudas	35	Nalkki		1760		2	vaikeasti asemoitava, voi sijaita myös tästä länteen			7232733	420874
Haukipudas	36	Kurtti		1765		4				7230580	423006
Haukipudas	37	Saanio		1765		3				7237059	423011
Haukipudas	38	Kurtti 1		1760	1955	2				7234486	422209
Haukipudas	38	Kurtti 2	Häyrynen	1760		2				7234527	421211
Haukipudas	39	Simppula		1765		4				7228519	423091
Haukipudas	40	Granlund 1	Herrala	1765		2	vieressä vanha lossipaikka	1000032496		7229260	423050
Haukipudas	40	Granlund 2		1765		4				7229293	422889
Haukipudas	41	Suokkola 1	Suokkonen	1765		2	1765 tien varteen mahdollisesti merkitty tontti			7230951	427198
Haukipudas	41	Suokkola 2	Suokkonen, Suokkula, Kuikka	1765		3	uudistalo, 1765 talon merkintä pohjoisemmaksi epävarma, 1802 nykyisellä paikalla			7231026	427255
Haukipudas	41	Suonperä	Sipilä	1760		3				7231839	424519
Haukipudas	42	Niskala	Niskanen	1769	1981	2	autioitunut 1900-luvun lopulla			7233234	434376
Haukipudas		Hanhela		1770		3				7229373	433058
Haukipudas		Junkkari sotilastorppa		1760		2	asemointi hieman epätarkka, todennäköisesti tuhoutunut			7232425	421259

Haukipudas		Karppi sotilas-torppa		1769–70		4	Soldat Karp			7229066	431985
Haukipudas		Kellontörmä torppa	Törmä	1765		3	lienee myöhempi lisäys			7229085	428253
Haukipudas		Koskela	Onkaman-joki	1769		1	uudistalo, autioitunut 1900-luvulla, jokin ul-korakennus vielä jäljellä			7232377	434533
Haukipudas		Kuivala	Malinautio	1760		3	uudistalo			7232343	423549
Haukipudas		Meriläinen	Sonninen	1769		3	uudistalo			7234305	432797
Haukipudas		Mettovaara		1802		1	talon paikkaa ei merkitty kartalle			7232132	433235
Haukipudas		Ojala		1765		3	uudistalo			7235236	424052
Haukipudas		Parkumäki torppa		1765		3	1765 epävarmempi merkintä idemmäksi notkelman toiselle puolen, 1802 paikalla			7235304	423313
Haukipudas		Savilaakso		1770		3	1770 kartalla ilmeisesti mäkitupa			7228829	432677
Haukipudas		Sutela		1769		2	uudistalo			7232218	434145
Haukipudas		Suutari		1765		3	uudistalo			7229960	430062
Haukipudas		Taali sotilastorppa		1769–70		2	Soldat Dahl. Epävarma onko torpan tontti juuri tässä vai nyk. paikalla, ks. myös NA			7228914	432260
Haukipudas		Taipale		1770		3				7228941	432216
Haukipudas		Ukkola torppa		1765		3	1802 kartassa torpan nimi ...slander tms., 1765 merkitty lännemmäksi			7235100	423499
Haukipudas		Ylinen vainiopalsta		1802		2	peltolohko jo 1765 kartalla mutta tonttia ei merkitty, voi olla myös torppa			7231025	425358
Karjala	1	Kämärä	Tannila, Tanninen	1781	1996	2				7263265	452644
Karjala	3	Ala-Siurua	Siurua	1767		3				7250542	446361
Karjala	3	Yli-Siurua	Siurua	1767		3				7250845	446157
Karjala	4/24	Pylkäs 1	Pahkala, Ala-Pahkala	1767		3	epäselvää onko maakirjassa 4 vai 24			7248378	453275
Karjala	4/24	Pylkäs 2	Yli-Pahkala	1767		3	epäselvää onko maakirjassa 4 vai 24			7248229	453440
Karjala	5	Jurvakainen	Kälkäjä	1767		3				7245852	438904
Karjala	6	Kälkäjä	Alatalo	1767		3				7246315	439140
Karjala	7	Tuhkala		1767		2	Puolet tontista mahdollisesti pellolla nykyi-sen talon pohjoispuolella			7248897	443868
Karjala	8	Niemelä		1767		3				7249915	446055

Karjala	9	Koskela		1767		3				7248321	442866
Karjala	10	Mannila		1767		3	1823 tontilla kaksi taloa			7246143	439451
Karjala	11	Kälkäjä	Mikkonen	1767		3				7246362	439283
Karjala	12	Ylitalo		1767		3				7246545	439536
Karjala	13	Kaisto		1767		3				7247596	441607
Karjala	14/15	Kakko ja Maksa		1767		3				7248466	443372
Karjala	16	Leskelä		1767		3				7248814	443416
Karjala	17	Ala-Saarela	Saarela	1767		3				7247995	443241
Karjala	18	Yli-Saarela	Saarela	1767		3				7248198	443622
Karjala	19	Hökkälä	Hökkä ja Nikula	1767		3	25 Nikula myöhemmin samassa yhteydessä			7248551	443914
Karjala	23	Kämärä	Vesa	1781		3				7263064	453131
Karjala	25	Nikula		1767		4	1767 ja 1779 tontti autiona			7248551	443914
Karjala	26	Koppelo	Herrala	1767		3				7263578	452252
Karjala	27	Kämärä	Alatalo, Kaleva	1781		2				7263321	452504
Karjala	28	Lalli	Kortti	1767		3				7254307	448286
Karjala		Annanpalo	Piimälä	1767		1	uudistalo			7248607	454490
Karjala		Hirvelä		1767		3	mahd. lisätty myöhemmin kartalle			7262571	451877
Karjala		Kaarret		1855	1953	1	uudistalo			7264652	458185
Karjala		Kynkäänniemi		1842?	1953 1960 rauniot	1	uudistalo			7264461	457583
Karjala		Kyrönniemi		1767		2	merkintä ehkä myöhemmin lisätty, 1845 kartalla Kyrönlampi uudistalo			7260510	451192
Karjala		Mossula torppa		1700-luku	1953	1	Ei vielä 1781 kartalla		48	7263236	452398
Karjala		Pirttikoski		1855	1953	2	uudistalo			7264896	459108
Karjala		Siurua	Huhtala	1781	1953	1	uudistalo			7263054	453460
Karjala		Spof sotilastorppa		1781	1996	2	sijainnut mahdollisesti alkujaan tästä luoteeseen			7263061	452709
Karjala		Tuhkala sotilastorppa		1813		3	1767 pellot merkitty			7249636	445359
Karjala		Viitala	Viitala-Halonen	1781		3	uudistalo			7264073	451571

Karjala		Yli-Siurua torppa		1767		2	pellot 1767, torppa merkitty kartalle 1852			7250892	446384
Karjala		Ögla sotilastorppa		1767		1			49	7247693	442009
Kello	1	Hekkala 1	Pietilä	1759		3				7224686	422673
Kello	1	Hekkala 2	Pietilä	1759		3	kartalla 1a			7224705	422660
Kello	2	Kokkare	Kokkari	1759	1955	2				7222936	423169
Kello	3	Nikkilä 1		1759		4				7223984	422288
Kello	3	Nikkilä 2		1759	1834	4	talon nimi puuttuu			7224115	422561
Kello	4	Orava 1		1759		3				7224290	422136
Kello	4	Orava 2		1759	1834	2			22	7224230	422464
Kello	5	Hookana		1759		3				7226052	422702
Kello	6	Taskinen		1759	1955	4				7220151	424803
Kello	7	Rautio		1759		4				7225613	423701
Kello	8	Inkilä		1759		3				7224400	422040
Kello	9	Näyhä		1759		3				7225794	422274
Kello	10	Toppi		1759		4	1834 talo merkitty pohjoisemmaksi			7225652	420773
Kello	11	Kiuttu		1759		3				7223692	422319
Kello	12	Kiuttu 1	Manninen	1759		3				7223112	423841
Kello	12	Kiuttu 2	Manninen	1759		3	tie lienee oikaistu osin tontin halki			7223001	423898
Kello	13	Halonen		1759		3				7221770	423248
Kello	14	Kurttila	Sipola, Kurtti	1759		3				7222795	424821
Kello	15	Kokkare	Raappana	1759	1834	4	tontti 1834 vielä, kartalla 15a eli mahdolisesti uudempi taloista			7222395	422057
Kello	15	Raappana	Kokkare	1759		3	Samalla numerolla Raappana ja Kokkare, mahd. tässä Raappana			7223051	422543
Kello	16	Hätälä		1759		3				7223326	421695
Kello	17	Takku 1		1759		3				7225607	423391
Kello	17	Takku 2		1759		1			23	7225671	423219
Kello	18	Teppola		1759		3				7225371	421963
Kello	19	Perttula		1759	1955	1	tontti ilmeisesti vielä 1955 pellon keskellä	1000030289	24	7225563	421702
Kello	20	Vainio		1759		4				7225769	423013
Kello	21	Koirala	Pietilä	1759		3	nimi puuttuu kartalta			7224270	422834
Kello	22	Sarkkinen	Pönnö	1759		3				7223277	423834
Kello	23	Similä		1759		3				7223468	423276

Kello	24	Jukuri 1		1759		3	Yhdistetty myöh. 2 Kokkareeseen			7223308	422983
Kello	24	Jukuri 2		1759		3	Yhdistetty myöh. 2 Kokkareeseen			7223342	422980
Kello	25	Grekilä	Rekilä	1759		3				7223538	423156
Kello	26	Rautio	Mäkelä	1759		4				7225568	423433
Kello	27	Hätälä		1759		3	1834 ei merkitty kartalle, talon nimi puuttuu			7224601	422045
Kello	27	Vehkaperä		1759	1834	1	nykyinen talotontti on merkitty kartalle, ilmeisesti autioitunut tällöin		25	7223454	419719
Kello	28	Annala		1759		2	mahdollista että ollut tässä nykyisen talon luoteispuolella			7224758	422947
Kello	29	Meriläinen		1759		3				7224659	423128
Kello	30	Rautio	Perätalo	1759		3				7225253	423947
Kello	31	Rautio	Pikku-Hätälä	1759		4	talo puuttuu 1759 kartalta, mutta pellot ovat. Lienee jäänyt vain merkitsemättä			7223136	421904
Kello	32	Häli		1759	1955	1	talonpaikka siirretty pohjoiseen		26	7223610	422662
Kello	33	Satalahti		1759		3				7225149	421891
Kello	34	Häli	Ranta-Häli	1759		3				7223406	422781
Kello	35	Penttilä		1759	1955	1			27	7222707	425701
Kello	36	Possakka		1759		3				7222677	425273
Kello	37	Teppo 1		1759		4				7222647	422586
Kello	37	Teppo 2		1759	1834	4	tontti 1834 vielä			7222833	422310
Kello	38	Jämsä	Iso-Jämsä	1759		3				7223624	422519
Kello	39	Pöllö		1759		3				7224403	423482
Kello	40	Hookana	Pikku-Hookana	1759		3				7226493	422777
Kello	41	Jämsä		1759	1996	4	nimi puuttuu kartalta			7226009	422572
Kello	42	Suomela		1759		3				7225816	420993
Kello	43	Lopakka		1759	1996	2		84010028	28	7225366	422176
Kello	44	Teppola 1		1759		3				7223214	424391
Kello	44	Teppola 2		1759		3	puuttuu 1834 kartalta			7223170	424527
Kello	45	Suo	Suokkonen	1759		3				7227639	424681
Kello	46	Lonki	Långs	1759		1			29	7222904	424888
Kello	47	Patela 1	Kuivas	1759		1			30	7217284	425050
Kello	47	Patela 2	Kuivas	1759		2			30	7217318	425177

Kello	48	Grekilä	Toivari	1759		3				7223788	423630
Kello	49	Piimäperä		1759		4				7221864	424000
Kello	50	Haapaniemi		1759		3				7228302	424215
Kello	52	Alatalo 1		1759		2	ei 79 maakirjassa, pt kartalla torppa			7220892	428654
Kello	52	Alatalo 2		1759	1955	1	ei 1779 maakirjassa, talo puuttuu 1834 kartalta, mutta on pitäjäkartalla		31	7220558	428896
Kello	53	Koskela		1759		3				7220739	428835
Kello	54	Nisula		1759		4	Ilm. Nisula. 1759 nr. 54, 1770 nr. 52, myöhemmin taas 54			7224119	422786
Kello		Kurttila torppa		1759	1834	1			32	7222989	424558
Kello		Kylmäniemi		1768	1971	4	uudistalo			7216902	428792
Kello		Lapinkangas torppa		1760/1768		4	1768 vasta varma merkintä talosta			7216452	430000
Kello		Meriläinen sotilastorppa		1759		3				7224425	423279
Kello		Mestarinautio	Häkkilä	1759		3	ei 79 maakirjassa, pitäjänkartassa nimi merkitty toisaalle			7225743	422110
Kello		Mestarinautio sotilastorppa		1759	1834	3				7225767	422103
Kello		Myllyperä sotilastorppa		1759	1955	1	talon paikkaa ei merkitty kartalle, puuttuu 1834 kartalta		33	7222789	424523
Kello		Näyhä torppa		1759	1834	4				7226141	422231
Kello		Pateniemi		1759		4				7218974	424699
Kello		Piimäperä sotilastorppa		1759		4	talo merkitty vasta pitäjänkarttaan			7222327	424000
Kello		Pöllönperä sotilastorppa		1759		4	paikkaa ei merkitty tarkasti kartoille			7224184	423252
Kello		Tuiranhovi		1760–68		3	tarkka asemointi haastavaa, mahdollisesti ollut kuitenkin nykyisellä paikallaan	1000020354		7219017	432081
Kello		Vähä-Kiviniemi torppa		1759		2	itsellisen torppa, nimi puuttuu, vaikeasti asemoitava			7222116	421612
Kollaja	10	Kälkäjä		1648		1			50	7245721	466780
Kollaja		Aro torppa		1850		3				7247277	460519
Kollaja		Haapakoski		1850		3				7245777	462818

Kollaja		Kaukonautio		1850		3				7247129	461256
Kollaja		Rasvala		1850		1				7244983	464233
Oulunsuu	1	Sangi		1737		3				7204627	437999
Oulunsuu	2	Turkka 1		1737		3				7203516	439263
Oulunsuu	2	Turkka 2		1760-luku		4	kartalla 2a, ei vielä 1737 kartalla			7203924	438842
Oulunsuu	3	Värttö		1760-luku		4				7211388	430254
Oulunsuu	4	Kärppälä		1760-luku	1952	1	nyk. talo oletettavasti vanhalla karjapihalla vanha talonpaikka peltosaarekkeella			7205859	435597
Oulunsuu	5	Juurus		1760-luku	1952	1	ollut peltona		1	7206178	434179
Oulunsuu	6	Isteri		1760-luku	1953	4				7210191	431534
Oulunsuu	7	Kauppila		1760-luku		3				7210721	431240
Oulunsuu	8	Yrjänäisten	Yrjänä	1760-luku		3		1000037310		7211612	430503
Oulunsuu	9	Heikkilä	Häkkilä	1760-luku		3				7206078	434750
Oulunsuu	10	Kontio		1760-luku		3				7207794	433245
Oulunsuu	11	Korpela		1768	1780	4	1780 kartalta talo puuttuu, lienee siirretty idemmäksi 1807 mennessä			7215427	434601
Oulunsuu	12	Pikkarala		1760-luku		3				7210356	431460
Oulunsuu	13	Jaakkola	Jaakola	1773		3				7206210	428780
Oulunsuu	14	Parkkinen		1760-luku		3				7211315	430932
Oulunsuu	15	Toppila		1760-luku	1807	4				7214346	426478
Oulunsuu	16	Koskela		1760-luku	1807	4				7214397	426466
Oulunsuu	17	Perttunen		1760-luku	1952	1			2	7200377	443189
Oulunsuu	18	Paaso		1760-luku		3				7202603	439639
Oulunsuu	19	Marttila		1760-luku		3				7204540	436885
Oulunsuu	20	Korhonen		1760-luku	1952	1	siirretty viereiselle mäelle pitäjänkarttojen jälkeen		3	7205508	436011
Oulunsuu	21	Kurkinen		1760-luku		3				7206862	434264
Oulunsuu	22	Markuksela		1760-luku		3				7207632	433781
Oulunsuu	23	Hintsala		1760-luku		3	ei 1760-l kartalla, mutta tontti on? Kohta epävarma			7211699	430401
Oulunsuu	24	Laaninen	Laanila	1737?		4				7211911	428791
Oulunsuu	25	Taskinen	Taskila	1758		3				7215164	426305
Oulunsuu	26	Kuivala		1773		3				7202970	430439

Oulunsuu	27	Hevonoja		1760-luku		3				7199055	444423
Oulunsuu	28	Pukki 1	Ala-Pukki	1760-luku		3	kartalla 28a eli mahdollisesti uudempi taloista			7201807	440176
Oulunsuu	28	Pukki 2	Pukkila	1760-luku	1952	1			4	7201806	440441
Oulunsuu	29	Lappalainen		1760-luku	1952	1			5	7200018	443661
Oulunsuu	30	Lappalainen 1		1760-luku	1952	2			6	7200191	443355
Oulunsuu	30	Lappalainen 2		1760-luku	1952	2				7199619	444407
Oulunsuu	31	Purala		1760-luku	1996	2				7207994	433012
Oulunsuu	32	Kleemola		1773		2			7	7206023	428743
Oulunsuu	33	Kleemola		1773		3				7206661	428969
Oulunsuu	33	Kleemola sotilastorppa		1760-luku		3				7199049	444897
Oulunsuu	34	Pikkarainen	Pikkarala	1760-luku	1952	1		1000006818	8	7198625	443875
Oulunsuu	34	Pikkarainen sotilastorppa		1760-luku	1952	4				7199018	442988
Oulunsuu	35	Pikkarainen	Alatalo	1760-luku	1952	2		1000006818	8	7198670	443864
Oulunsuu	37	Pikkarainen	Pikkarala	1760-luku	1952	1	joki syönyt törmää, voi olla jo joessa	1000006818	8	7198528	443903
Oulunsuu	38	Perttunen		1760-luku	1952	1			2	7200422	443154
Oulunsuu	38	Perttunen sotilastorppa		1760-luku	1952	2				7199353	444243
Oulunsuu	39	Perttunen		1760-luku	1952	1			2	7200457	443185
Oulunsuu	40	Rautio		1760-luku		3				7205522	435866
Oulunsuu	41	Korpela		1768		1	latoja 1900-luvulla, paikka merkitty 1807 55 m kaakkoon		9	7215680	434504
Oulunsuu	42	Saarela 1		1760-luku		3				7208652	432754
Oulunsuu	42	Saarela 2		1760-luku		3	kartalla 42a eli mahdollisesti uudempi taloista			7208578	432845
Oulunsuu	43	Kauppila		1760-luku	1953	4		564010044		7210588	431291
Oulunsuu	44	Erkkola		1760-luku		4				7211121	430820
Oulunsuu	45	Laanila	Laaninen	1737?		3	1760-luku selvemmin			7211813	430173
Oulunsuu	46	Vesa		1773		3				7205985	428754
Oulunsuu	47	Nikkilä		1760-luku		3				7209620	432277
Oulunsuu	48	Vaara	Knuutila	1760-luku		2				7209259	432115

Oulunsuu	49	Kinnunen		1737		3				7204745	438041
Oulunsuu	50	Kinnunen 1		1760-luku		2				7202636	440846
Oulunsuu	50	Kinnunen 2		1760-luku	1807	1			10	7202292	440647
Oulunsuu	50	Kinnunen 3		1760-luku		2	kartalla 50a eli ilmeisesti myöhäisin taloista			7202602	440819
Oulunsuu	51	Kanniainen		1760-luku	1953	1	tien kaakkoispuolella voinut säilyä	1000030126	11	7210128	431965
Oulunsuu	52	Saarela		1760-luku	1773 1807	2	Numero 1773 ja tontti 1807 mutta taloa ei enää merkitty, nimi puuttuu		12	7208780	432752
Oulunsuu	53	Sutela		1760-luku		3				7201466	441400
Oulunsuu	54	Pernu	Parnola	1760-luku		1			13	7205058	438210
Oulunsuu	55	Kanniainen		1760-luku		3	autioitunut mahdollisesti 1773 mutta asuttu tämän jälkeen			7204929	436578
Oulunsuu	56	Litendahl		1760-luku		3				7211128	431178
Oulunsuu	57	Kurkela		1760-luku		4	pellot 1737?			7211586	429871
Oulunsuu	59	Nokkala		1760-luku		4	pellot 1737?			7211970	429245
Oulunsuu	60	Tuira		1760-luku		4				7212046	427861
Oulunsuu	61	Fiskari		1773	2007	3				7205435	429104
Oulunsuu	62	Kättö		1780		3				7206284	438998
Oulunsuu	63	Mononen		1773		4				7203632	429742
Oulunsuu	64	Turunen	Luukas ja Turunen	1760-luku		3	kirkkoherran virkatalo			7209717	432046
Oulunsuu	65	Kourinoja	Kaurioja, Koirioja, Kourioja	1760-luku	1952	1	tontti kuvattu juuri tähän ojan varteen, kartalla 65a		14	7202023	439664
Oulunsuu	65	Maikkula		1760-luku		3				7207326	433872
Oulunsuu	66	Rahkonen	Konttila	1760-luku		3				7205167	436092
Oulunsuu	67	Koivukari		1773		3				7204007	429144
Oulunsuu	68	Sanginlampi		1780-luku?		3				7207161	449617
Oulunsuu	69	Erkkola	Määttä	1760-luku		3	kartalla uudistalo, ei vielä 1737 kartalla			7202715	438787
Oulunsuu	70	Jäälinoja	Takala	1776		2	pellot merkitty, talo vasta 1807 kartalla			7215390	435352
Oulunsuu	71	Marieholm	Polven	1760-luku	1952	1			15	7205574	433284
Oulunsuu	72	Vaara		1760-luku		3	uudistalo			7204176	436831
Oulunsuu	72	Ylikorpi		1780		3	1780 kartalla talo rannassa 1807 piirretty kauemmaksi			7213157	439220

Oulunsuu		Alatalo	Vitankangas	1800-luvun vaihde?		1	uudistalo, talo lisätty 1780 kartalle ehkä vasta myöhemmin	1000002948		7207373	447656
Oulunsuu		Anttila torppa		1760-luku		4	Mahd. lossipaikka. Antila färje torp			7211951	427556
Oulunsuu		Erkkola torppa		1737	1760 -luku	1	torppa, ei aivan tarkka paikka	1000031073	21	7203057	438616
Oulunsuu		Eskola		1773		3	uudistalo			7204494	430933
Oulunsuu		Halonen		1760-luku?		3	lyijykynämerkintä, vasta 1807 talo varmasti			7197098	442911
Oulunsuu		Heikkilänsaari sotilastorppa		1760-luku	1952	2				7205780	435161
Oulunsuu		Hiltula		1760-luku		3				7201202	441066
Oulunsuu		Holtinkoski		1780		3	tontti merkitty ei taloa			7209346	439449
Oulunsuu		Häkanaho		1760-luku		3	uudistalo			7199765	441828
Oulunsuu		Järvenkorpi		1780		4				7214385	429425
Oulunsuu		Kaiposenniemi sotilastorppa		1760-luku		3				7204769	436865
Oulunsuu		Karjala	Hepokangas	1760-luku	1952	1	uudistalo, siirretty myöhemmin ylemmäksi			7198460	444558
Oulunsuu		Kero-oja sotilastorppa		1760-luku		1			18	7207511	434016
Oulunsuu		Kero-oja torppa		1760-luku		1	ollut peltona, lähellä myös myöhempi lato		19	7207558	434132
Oulunsuu		Keskiaho		1780-luku?		3	uudistalo			7205540	451135
Oulunsuu		Ketola		1760-luku		3	alkup. nimi puuttuu			7198227	443478
Oulunsuu		Kontiokoski		1780		3	uudistalo			7209120	441875
Oulunsuu		Laukkala		1780		1	uudistalo, voi olla myös autioksi 1779 merkitty Laukka			7209227	440616
Oulunsuu		Mononen sotilastorppa		1773	1952	2			17	7203510	429452
Oulunsuu		Myllykoski		1780	1952	1	kartta kulunut kohdalta			7205952	438861
Oulunsuu		Nauska		1800-luvun alku		1	merkintä epäselvä, mahdollisesti vasta 1800-luvun vaihde			7207073	448599
Oulunsuu		Ollila		1760-luku		4	uudistila, nro. 70 1773 kartalla			7208362	432384
Oulunsuu		Patala sotilastorppa		1773	1806	4				7204405	429083
Oulunsuu		Pekkala		1760-luku	1952	4	haalea numeromerkintä			7205379	438148

Oulunsuu		Pekkala sotilas-torppa		1737		4	pellot kuvattu tälle kartalle			7205070	437997
Oulunsuu		Pikkarala		1760-luku	1952	1	uudistalo		16	7202901	440533
Oulunsuu		Pikkuniitty sotilas-torppa		1760-luku1		1			20	7205214	436000
Oulunsuu		Päätalo		1780-luku		3				7207123	449099
Oulunsuu		Saviharju		1780		3	vaikea asemoitava			7213196	439689
Oulunsuu		Tapanila		1781	1952	1	uudistalo			7198171	445172
Oulunsuu		Vasala		1760-luku		3				7200718	441587
Oulunsuu		Viitajylhä	Viitajylhä	1780-luku?		3	merkintä epäselvä			7207899	446464
Pirttitörmä	2	Maalismaa 1	Ala-Maalis-maa, Saa-rela	1767		3	lienee maakirjan 2 Saarela			7243374	438719
Pirttitörmä	2	Maalismaa 2	Saarela	1767		3	lienee maakirjan 2 Saarela			7243771	438679
Pirttitörmä	7	Turtinen 1		1852		3				7242039	439041
Pirttitörmä	7	Turtinen 2	Siirtola	1852	1950	2				7241745	438652
Pirttitörmä	13	Niemi-Martimo	Martimon-niemi	1852		3				7242695	439293
Pirttitörmä	14	Lalli		1852		3				7242062	437969
Vuotto	1	Holappa		1784		3				7201739	478430
Vuotto	2	Koistinen		1784		3				7202404	478445
Vuotto	3	Väänänen		1779		3				7209027	475411
Vuotto	4	Merilä	Meriläin	1779		3				7208366	475752
Vuotto	5	Ämmänpää		1779	1946	1			47	7207357	475758
Vuotto	6	Inkala		1779		2	ei vielä 1779 maakirjassa, lienee uudistalo tässä vaiheessa vielä			7208715	475330
Vuotto		Keinänen		1784		3				7200012	478294
Vuotto		Lampela		1784		1				7202459	479729
Ylikiiminki	1	Hiltula		1777		3				7213546	461564
Ylikiiminki	2	Mannila		1850		3				7226237	455389
Ylikiiminki	3	Pekkala		1776		3				7215175	462620
Ylikiiminki	4	Kääriä		1776		3				7215216	461684
Ylikiiminki	5	Väänänen 1	Karahka	1820		3				7209423	457699
Ylikiiminki	5	Väänänen 2	Karahka	1820		3				7209424	457745

Ylikiiminki	5	Väänänen 3	Karahka	1820		3	mahd. myöhäisempi kolmesta			7209610	457630
Ylikiiminki	6	Vesa	Ylivesa	1776		3				7212931	454834
Ylikiiminki	7	Vesa	Ala-Vesa	1776		3				7213029	454540
Ylikiiminki	8	Timonen	Timola	1820		2				7224573	460112
Ylikiiminki	9	Kokko		1777		3				7203656	467098
Ylikiiminki	10	Jurvakainen		1777		3				7203583	466860
Ylikiiminki	11	Parkkinen	Ollila	1779		3	asemointi epätarkka			7212480	466374
Ylikiiminki	12	Leskelä 1		1820		3				7223868	460704
Ylikiiminki	12	Leskelä 2		1820		3	nähtävästi uudempi taloista			7223641	460793
Ylikiiminki	13	Runtti		1776		3				7212742	455721
Ylikiiminki	14	Marttila		1777		3				7211898	460611
Ylikiiminki	15	Tornio		1777		3				7216853	463293
Ylikiiminki	16	Pöyskö	Paasola	1820		3				7219418	474457
Ylikiiminki	17	Kanniainen		1777		1	1777 kartta epäselvä, mutta talo voisi olla nykypaikalla, 1820 kuvattu rantaan		43	7216346	463824
Ylikiiminki	18	Sorola		1776		1	tarkka asemointi vaikeaa tässä	973010040	44	7218642	459968
Ylikiiminki	19	Kokko		1779		3	1779 mahd. talotontti tästä tien risteyk-sessä 100 m koilliseen			7215694	467849
Ylikiiminki	20	Väänänen		1779		3				7212690	464912
Ylikiiminki	21	Parkkinen		1779		3	asemointi epätarkka			7212606	466169
Ylikiiminki	22	Säävälä		1776		3				7217014	461605
Ylikiiminki	23	Jurvakainen	Viitala	1820		3				7204052	463400
Ylikiiminki	24	Brunni		1777		3				7202134	466015
Ylikiiminki	25	Jurvakainen	Niemelä	1820		3				7217467	463327
Ylikiiminki	26	Mäkelä		1776		3				7212525	455770
Ylikiiminki	27	Loukkojärvi		1778		1			45	7222380	459580
Ylikiiminki	28	Parkkinen	Vepsä	1777		2	uudistalo, 1777 kartassa talonpaikka epä-selvä			7203870	467963
Ylikiiminki		Auma-aho		1820		1	pellot piirretty karkeasti, ehkä talokin. Voi olla siis myöh. paikalla pohjoisempana			7212474	453887
Ylikiiminki		Glasin sotilas-torppa	Lasi	1820		3	soldat Glasin torp			7212818	457207
Ylikiiminki		Heikkilä	Heikkinen	1779		1	uudistalo			7210420	467062

Ylikiiminki		Hekkala		1820		1	talo kartalla pellolla, tosin nykyinen tontti-paikkakin näkyy tyhjänä kohtana			7214339	450073
Ylikiiminki		Hirvelä torppa		1820		3	peltoja ei merkitty, lienee myöhäinen			7224686	457370
Ylikiiminki		Holmi		1820		3				7212582	455191
Ylikiiminki		Huumo		1820		3				7220133	459111
Ylikiiminki		Isoaho		1777		3				7213010	461593
Ylikiiminki		Jaakola		1820		3				7219505	471514
Ylikiiminki		Kainua-aho	Kainuu	1820		3				7225273	458970
Ylikiiminki		Keskimmäinen		1820		2	lienee tuhoutunut jos tässä, peruskartalla kohdan itäpuolella			7225960	456746
Ylikiiminki		Kirvesoja		1820		3				7218357	467092
Ylikiiminki		Kokkoniemi		1820		3				7222904	458944
Ylikiiminki		Korettimi	Koretti	1820		3				7217121	464694
Ylikiiminki		Kynsilehto		1776		3				7214778	448839
Ylikiiminki		Louhela		1777		3	uudistalo			7209012	467361
Ylikiiminki		Pappila		1777		3				7212194	459890
Ylikiiminki		Parkkinen		1820		3				7212450	466023
Ylikiiminki		Perttunen		1820		3				7219023	469093
Ylikiiminki		Seluska		1820		3				7206388	455061
Ylikiiminki		Siltakoski		1820		3		1000002958		7211665	453014
Ylikiiminki		Sänkiaho	Sänkiänaho	1777		3	lienee lisätty kartalle myöhemmin			7203901	465786
Ylikiiminki		Trana sotilas-torppa		1820		3	torpan tarkka paikka ei kartalla			7222284	459272
Ylikiiminki		Ukkola		1820		3				7212298	457948
Ylikiiminki		Willig sotilas-torppa		1779		1	asemointi oli vaikeaa, voi olla lähempänä rantaa tai kauempana		46	7211908	467161